

Zezii'a -dalbhomu'a NUNUKPLI

Wludie po'a nyu "bəgəv -nəɛɛ'ɛ -naagi 'li.

Luukı-i 'po-o "bəgəv'a 'sonne Teofili -jeyi, 'le, 'bho Zezii'a 'məməɛɛncc "yi 'le ɔ 'ye'a glu -sɔ, ɔ 'ye'a ti-nı -lreɛɛ ε, li-i zi'a 'bho a, ɔ-ɔ zi 'i 'mu. -Ka ɔ mu'a yaku 'li 'bho -Lago'ɔ "trolı, 'le ɔbɔ 'ye'a 'ɔ Lisaazuzu 'le 'ɔ nyu 'mu po 'le ɔ 'ke ɔ 'mu "yi, 'inni ɔ-ɔ za'a 'mu. -Ka Zezii'a nyu kpa'a 'ɔ "dızıgı 'le nyu -lrıv 'ye 'i 'wɔɔn 'le vñ 'ye'a 'ɔ -glıgbawɔnyi'a nyu "du -lreɛɛ ε, 'inni ɔ-ɔ za'a 'mu -lreɛɛ. 'Ya l̄tu 'nyaa'a-a 'le 'Zuifu gbo 'le i 'ye 'bhlıkpı'a -dadudu -lrıv "kpiti mu, 'le, 'ya nyu-ɔ -se'a-a 'Zuifu, i 'ye ɔ "kpi bhla.

-Pɔlv'a "yigluzadı

I-II 'In bha Teofili, h'a -dadudu *Zezii nu'a-e -ke 'ɔ -tɔtɔɔ'ɔ 'nyaanamu-e, 'le ε 'ye'a 'ɔ yakulimuɛ'ɛ zo "kpi bhla a, 'in -zi 'i 'mu-ε 'le 'an -antanyıbəgv 'li. ɔ 'ka yaku 'li mu a, 'le *-Lago'ɔ Lisaazuzu'a wɔnkuɛ 'mu, 'le-e, nyunu ɔ 'te'ɛ 'mu ɔ 'ka *'ɔ -dalbhomu 'mu nu, ɔ -sie -nı 'nu wlu li. III ɔ 'mɛ'ɛ ε, 'le ɔ 'ye ɔ 'ɔ "bhuo "yi-tɔ, 'le li'a -dadudu 'mu, -ka ɔ -nı'a ti -lreɛɛ 'le vñ 'ke i yibo "gıı. 'Le 'wı'a -gwıı 'sɔn ti vñ 'ye -ɔ'o, 'le ɔ 'ye ɔ -Lago'ɔ nyu'a -kɔkɔɔ'ɔ dı 'tmuu.

IV Zɔ -lue 'zɔ ɔ -ke vñ -nı'a -dalve -li -nınamu ɔ "du -v "dı 'mu, ɔ na: A'ba -te Zelizaleɛemu gbo -le! 'Jɛ -a'ba -tıtä -Lago'ɔ nu'a ɔ 'ka amu "lrulinu, a -fuo ne wɔn. Le 'in "du'a amu wɔn 'muti a,

-ε -ke dı 'ın 'tmvv'a amv, 'ınnę mo'o. **V** A -gblee, "ni *'Zaan *batizee -nı'e nyv, a-bee -mnvv, 'le 'wı 'yısoc 'li, -Lago'c Lisaazuzu 'ın-ı 'ye amv 'mv -po mv, 'le ɔ 'ke amv 'mv "yi.

*Zezii 'mu-o yaku 'li

VI -Gblee, *Zezii po'a wlu 'mne ti a, nyv-v -nı'a 'bho 'c "troli dede 'nɔ-ɔ ti: -A'ba -Koyi, "yri -ke "yi -a -nı'a -laa, 'bho-o -ın 'ke *Izrayeɛlökomv "yiflɔɛ "nyı -nı'a? **VII** 'Le ɔ 'ye 'wa wlu "kpi "du: -A'ba -tıtä -Lago -see 'ybha a 'ke 'ɔ dı'a -nɔɔ yibo. ɔ -nı -lue 'tın, 'ınnı 'bhle'e 'ɔ dı. **VIII** Abu a, -da *-Lago'c Lisaazuzu-u 'ye'a amv 'mv 'kpa mv, 'bho-o 'c wɔŋkuɛ-ɛ 'ye amv 'mv "yi -nı mu 'le a 'ke 'an "dı'a -zamu "du 'le a 'ke 'an wlu Zelizalɛɛmwgwlɔ 'mv kpa. 'Le Zidee -ke *Samaliibhlukpa "kpi, 'le a 'ke 'bhlikpı -tɛ'ɛ gbo'a -da 'wee 'an wlu kpa.

IX -Gblee, ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'bho 'wa 'wee'a "yigbeyi 'c bhi -gwɛ'ɛ-ɛ 'bho 'bhlikpa "yi ti pee! Un -nı ɔ 'yranamu ɔ 'ye v "yri "kpi ti-gwɛ, yaku'a -druku 'ye ɔ 'yi-ka 'le ɔ 'ye yaku 'li mu.

X Un "sri 'le yaku "yi 'c kligbo 'yranamu, 'bho -gbaa -lue 'mne 'mv, nyv 'son-ɔ 'bhle'a -vlanvlanbanıpli 'mv, un -nyna'a-a 'bho 'wa "troli ti. **XI** Nyv 'son 'mnv na: Galileekomv-a, leedı a-a de'e 'bho ti, a-a 'yra'a 'le yaku "yi'a? Zezii -yɔ a 'ye'a -laa li, -ɔ 'wlu'a 'bho a'ba gwia 'mv pee! -ɔ mu'a yaku 'li a, -ka -lue 'mnc 'ka-a ɔ-ɔ 'ye le -yi mv.

Zidaa'a 'yiziziayi

XII I zi'a -kaa a, *Zezii'a -dalbhomv -so'c-ɔ 'bho -gɔgɔ un-v 'la'a Olivieegɔgɔ'c "kpi, 'le un-v mu'o Zelizalɛɛmv le. -Gɔgɔ 'mne se gwłɔ gbo-tɛ. **XIII** Un

nyni'a Zelizaleemv a, yayibudu'a "die -lue -ke 'li vñ-v 'gbvv'a "lru "cici, 'le 'ε 'limv vñ pa'o. Nyv-v -ni'a 'bho, 'wa 'nyni 'ka-a: *'Pieli, *'Zaan, Zaakı -ke Andree, Filiipv -ke Tomaa, Batelemii -ke Matiee, Alifee'a "yu Zaakı -ke 'bhlvkpa'a "kpiticeyi Simçç -ke Zaakı'a "yu Ziidi. **XIV** 'Wa kłe -ke Zezii'a 'lotv'a "nynuu-e, 'ɔ 'lotv *Malii -ke 'nynukpakpı -lrvv-v bhete-e gbo 'le -naagi -lue 'mv 'le vñ-v po'o *-Lago wɔn gbo -wleewleę.

XV U-bv 'yee'a *Zezii'a dı -ziadı 'mv, -v 'gbvv'a "lru zɔ 'mnı 'zɔ, vñ -ni'e-e -gwlı -mælo. 'Pieli -sc'ɔ 'mv, ɔ na: **XVI** 'An 'lotv'a "nynuu-a, le *-Lago'ɔ Lisaazuzu -za'a 'mv 'le -Lagobögv 'li, -ka ı 'ka 'mv-nı 'tın, 'ka-a 'ε "yri'a 'bı 'ye-ε'ε -laa. ɔ -zi -ni'e-e 'ɔ wlu'a 'mutizayi *Daviidi 'mv, Zidaa -tɔ'ɔ Zezii nyv da vñ 'ye 'ɔ kpvn, 'le ɔ 'ye 'ɔ "kpidı 'mv-za see. **XVII** Zidaa 'mnɔ mo 'ko-o -a'ba "klumu'a nyɔ -lue 'le -a -ke ɔ -ple 'ko'o -Lagölbhv -lue 'mv. **XVIII** (-Gblee, mɔni ɔ 'ye -ni'a 'ɔ "nyinynikpli 'mv, 'innı ɔ de'e -kpaa 'mv. 'Bho -kpaa 'mne 'mv ɔ 'ga-a ti 'le 'ɔ -nigblaa 'ye "keke, 'ɔ 'mı 'ye ti'wla 'le ɔ 'ye 'me. **XIX** Zelizaleemvökɔmu 'wee 'wɔn-ɔ ı-bı dı 'mnı 'bɔ, 'le vñ 'ye -kpaa 'mne Akelıdama "duu. 'Ε 'zɔ 'mo-o nymokpaa.) **XX** 'Pieli 'kpa-a 'ɔ wlu: A -gblee, -ı 'cnı-ε'ε 'le *-Lago'ɔ -Weelizabögv 'li, 'innı 'ka-a:

Vn 'bho 'ɔ -budu'a dı, nyɔ'ɔ -de 'le -le!

'Ε wlu -lręę 'ka-a:

'Bho lbhv'a damv nyɔ -lrɔɔ -zi 'bho 'ɔ 'bı 'mv.

XXI-XXII 'Ε dı ε -nmɔ'ɔ "yrili nyɔ -lue 'ke -amu "kpi 'kpa, 'le ɔ 'ke -a'ba -Kɔyi Zezii'a glusɔε'ε "dı'a -zayi "du -lręę. -Da *'Zaan *batizee -ni'a -a'ba -Kɔyi Zezii, -ε 'nyaa'a 'bho, 'le ε 'ye'a 'ɔ yaku

'li'a mumunco "kpi bhla a, 'o nyunyɔtu "du nyu -ke -a "sisri'a "klumu'a -lue. **XXIII** 'Le nyu-υ po 'o -lokui 'ye nyu 'son 'nyni "si: *'Zizeefu, υn-υ 'la'a Basabaasi, 'o 'nymi -lreε 'mo-o Zutuusi, o -ke Matiasi. **XXIV** 'Le 'wa 'wee 'ye Zezii *wɔn gbo po, na: -A'ba -Kɔyi, -inmɔ yibo'a nyu 'wee'a -polu, 'bho nyu 'son -nuv'a "klumu, -yo -in -za'a 'bho, -tɔ no -amu da, **XXV** 'le o 'ke 'bho Zidaa'a 'bi 'mu -zi, o 'ke -a'a -dalbhoe'ε lbhv "yi kpa. Lbhv 'mne, 'inne Zidaa "tayi'e "yiti 'le o 'ye 'o nvnvdı'a -boji gbo mu. 'Le-e o -sie'o. **XXVI** 'Le υn 'ye sapie -jie "yi -tro -ni, υn 'ye ε ti'yeye, ε 'ye 'le Matiasi "yi ti'ga 'le o 'ye nyu -bue 'yvε -lue 'mnv'a "klumu 'kpa.

II

**-Lago'ɔ Lisaazuzu'a nyukpiyiccoi*

I l zi'a -kaa a, *'Zuifu'a gɔ υn-υ 'la'a *Patikoti nyni-o'o. 'Bho-o *Zezii'a -namu'a kle 'kikle'e 'le -budu -lue 'li 'lruli. II 'Bho -gbaa -lue 'mu le -lue 'wlv-o 'le yaku 'li, ε-ε klu-o'o -ka -bibie 'le ε 'ye 'le -budu -ke 'li υn -ni'a pa. ε pa'a 'le a, nyu 'wee 'wın -i 'bɔ, III 'le, li -ke ne'ε -wlewle gugo'ɔ, υn 'ye i li'ye. I ziza'a-a li -lue -lue, i 'ye -ka υn -die'a 'mu'a "lru 'li ti-de "crecre!, IV 'le *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'ye 'wa 'wee 'mu "yi 'le υn-υ 'kpa'a 'bho υn-υ po'o "sesiwlu υn se'a yibo. -Lago'ɔ Lisaazuzu po 'i u wɔn 'mu.

V -Gblee, 'bho Zelizaleεemu, *'Zuifu'a -dadudu -kpvn'a *-Lago'ɔ gba "yi, -υ 'wlv'a 'bhlikpi'a -dadudu -lrui "kpi ti, 'innu -ni'e 'bho. VI υn 'wɔn'ɔ -kaa 'wa -dumne 'mne 'bɔ o, υn "gbu-o ti. Zezii'a

-namu 'mn̩u'a nyɔ'o nyɔ'c wlu -gle 'nu-v "yi 'le nyu-v po 'v -lokui-i 'wɔn'c 'wa "bhi'a "bhliwlu 'bɔ gbaagbaa! 'E dı wɔn mu 'v ti tenyi. **VII** Wɔn ma'a 'Zuifu 'mn̩u ti, un-v 'yru -v'o 'le un-v nu'o: Nyu -naa, un -se Galileekomu? **VIII** -Wooo! Koo un -nyna'a 'le -a'ba nyɔ'o nyɔ'c 'wɔn'c 'wa wlu 'mvti 'le 'ɔ "bhliwlu 'mu'a? **IX** 'Le -a'ba "klumu nyvtɔlv 'wlu-o Patibhlukpa "kpi, -lrvv 'wlu-o Midi -ke Elaa, -lrvv 'wlu-o Mezopotamii, -lrvv 'wlu-o Zidee -ke Kapodocsi, -lrvv 'wlu-o 'Pɔon 'le -lrvv 'wlu'o Aziibhlukpaa **OFa2 9** Aziibhlukpaa un-v 'la'a 'traamu Trukii. **X** -lrvv 'wlu-o Flizii -ke Panfilii, -lrvv 'wlu-o *Eziputı -ke Libii -ni'a 'le Sileenı'a 'fɔ gbo 'le -lrvv 'wlu'o *'Wlɔmugwlo 'mu, **XI** 'le -lrvv 'du'o Kleetikomu -ke Alabiikomu. 'Zuifu'a "bhi -ni -laa 'le nyu -lrvv -ke un -ple'ɛ -Lagɔlbhu -lue 'mu -ni'e -laa -lrɛɛ, -a-bu -die'a -kaa 'mu 'le -a 'ye'a zizia, -Lago'c 'nynı'a "yibheɛɛ'ɛ wlu un-v za'a 'mu, nyɔ'c 'ka ti-sie -ɔ -see'a 'ɔ "bhuo'a "bhliwlu 'bu'wɔn, ɔ se -ni.

XII Wɔn 'mu -v ti 'wee 'le un se 'gwlvtipopolə 'bhle. 'Wa "se-ɛ gbuugbu'o "yri na: **XIII** Lee 'ka-a'a? Nyu -lrvv-v -ni'a 'bho-o giggle-ɛ "yri 'mu 'le un-v nu'o: A -kofna ke! Nmɔ-ɔ 'lbha'a Zezii'a -namu 'mn̩u, 'le wa-a 'cise nu'o.

*'Pieli 'tro-o -zebtle

XIV Un po'a wlu 'mne ti "gamu a, *'Pieli -ke *Zezii'a -namu -bue 'yuə -lue -lrvv-v -sie'a 'bho -sɔ'c 'mu-ɛ, un 'ye 'bho nyu'a "yigbeyi tinyni 'le 'Pieli 'ye wlu yayi po, ɔ na: *'Zuifu "we-a, a-bu -ni'a -laa Zelizalɛemü, a 'bho zrɛ! A po dı 'in-ı 'ye'a 'mu-za mu -lokui! **XV** -Ka a-a popo'a 'gwlti, 'bho nyu -nuv'a damu, 'kla -ko. Nmɔ -see v 'lbha,

-ekedimaa, nyɔ'cɔ 'na zɔwɔnyi nmɔ. XVI A -gblee, -Lagɔ'cɔ wlu'a 'mvtizayi vñ-v 'la'a Zvɛl'i'a wlu cɔ -za'a 'mu see, 'ε "yri'a 'b1-1 'wlu'o -laa. XVII A -gblee, l1-1 'ye'a 'le *-lebhɔcɔcɔ 'li -yi mu, -ka -Lagɔ 'lɛ'ε ε, 'kla-a 'ka-a:

ɔ na: 'In-1 'ye-e *'an Lisaazuzu nyɔ"o nyɔ 'mu -po -mu. A'ba "klumu'a nyukpasi -ke 'nynukpakpi-1 'ye-e 'an wlu 'mvti-za -mu. "Yritiyeeεε-ε 'wlu'a 'le 'in gbo, a'ba 'bhvabhvayreeti-1 'ye -ε 'ye -mu 'le 'in 'ke a'ba nyunyuzıgi yayri "nyi. 'Kla-a 'in-1 'ye -nu mu.

XVIII -Ziadı mo'o, -Lagɔ na: 'Bho -nɔɔ 'mnɛ 'li 'in-1 'ye-e 'an lbhvzenynukpakpi -ke 'an lbhvzenyukpasi 'an -zuzu 'mu -po -mu, 'le vñ 'ke 'an wlu 'mvti-za.

XIX *Wɔnkulı 'ka -tɔ na, 'an -co 'in 'du'a see, ε-ε 'ye-e -nyni -mu, 'in-1 'ye -1 'le yaku "yi -ke 'nɔɔ 'bhlvkpa "kpi -nu -mu. Nymɔ-e, ne -ke 'mukudayru a-a 'ye 'ye mu.

XX 'Mv̄s̄isrikuyre-e 'ye'a -kpvn mu, nyɔ -see 'yrv'a "yigba 'ye yi, 'le 'cv 'ke 'mvtizaan -ka nymɔ ke-ɔ, 'le, -nɔɔklagba -ke -nɔɔ 'wee se'a gvgɔ 'inmɔ a'ba -Kɔyi "du'a see, ε 'ke nyni.

XXI -ε 'nyaa'a -laa 'le ε 'ke -nɔɔ 'mnɛ -ye ε, nyɔ"o nyɔ -yo pa'a 'inmɔ a'ba -Kɔyi li, -mnuɔɔ 'pvn-o'o 'bho 'an "yigbeyi.

XXII -Gblee, 'Piɛlɪ po'a 'bho 'wa -pɔlv, ɔ na -lrɛɛ: *Izrayɛɛlkɔmɔ-a, a po -lokui! Nazalɛɛtikɔyi *Zezii -ke wɔnkue -Lagɔ -tɔ'cɔ amu "yi, -ɔ -ke 'mu -Lagɔ -zi -n1'a, ɔ 'ye'a wɔnkulı'a -dadudu 'bho a'ba "klumu nu a, a'ba "bhi yibo'o-o 'ɔ "kpidı.

XXIII ɔ-bɔ nyɔ 'mnɔ, -ka -Lagɔ "du'a 'ɔ d1, ɔ 'ye'a

'c "kpidi 'mu-za see 'le i-i 'ye'a 'na 'mu-ni a,
 'nno vñ "nyi'e amu -jeyi 'le a 'ye o "nyinynidi'a
 nñmu 'srñ -po -ni, vñ 'ye o nybyrilbhaatu "yri
 ko, **XXIV** 'le -Lago 'ye o glu -za, o 'ye o 'memeekle
 "kpi -za, 'le o 'ye ti-ni -lreε, -ekedimaa, o se 'bhεε
 o 'ke 'memee'ε 'mutikukuε 'zø -sie. **XXV** A -gblee,
 *Daviidi -za'a o "kpidi 'mu-ε see, o na:

'In yibo'o-o 'an -Kɔyi -ni'e-e 'an "troli "kɔmu 'le
 o-o kpa'a 'inmu 'in -kaa lititræ. **XXVI** 'ɛ
 di 'bubua "yi'e 'le 'an -pɔlv gbo 'le 'in-
 i 'bhεε'ε -Lago'c 'nymi "yi. -Bho koo 'an
 ku 'fün 'mu a, 'le -Lago'c "gwlideε 'mu
 'in 'ke ti-de. **XXVII** -Ekedimaa, -inmo -
 Lago, -in -see 'an -zuzu kwa gbo -za yi
 'le 'in 'ke 'le 'memu'a "klumu -sie. -
 A'a 'wɔn, 'inmo 'ma-a -a'a -no, 'in 'ke
 'zɔnzɔn wɔn'ye. **XXVIII** -In -tɔ'c-o 'inmu
 "kɔgwletini'ε -jolu'a "yineε. -In -ni'e-e
 'an "troli'a di, -a "yi'e 'inmu 'bubua 'mu
 kplokpolo.

XXIX 'Pieli 'le'ε -kaa -lreε, o na: 'An 'lotu'a
 "nynuu-a, ε -nmo'c-o "yirili 'in 'ke amu -a'ba "na
 Daviidi'a "kpidi "yitiwa: o "bhuoka 'me'o, o
 'ye tinmaze-ε, 'c zoko -ni'e-e -daa -a'ba 'bhlukpa
 "kpi -zian. **XXX** O -ni'a ti a, o "du-o -Lago'c
 wlu'a 'mutizayi 'le o yibo'o o "nynuu'a "nynuu'a
 "klumu 'bhlukpayowlklagba -lrcɔ-ɔa ɔFa 2 30
 'Le Izrayεelibhlukpa "kpi 'bho 'bhlukpayowl'i'a
 -gligbawɔnyi, 'bho-o 'bhlukpayowl -lrñv 'wlv'o
 'le vñ-v popo'o 'bi 'mu. **XXXI** -Ka 'ɛ letu-u 'ye'a -
 nu-ε mu, Daviidi yibo ni-o'o see, 'le, -ka *-Lago'c
 'Bhozayi -o 'pvvn'a nyu-v 'ye'a glu -so mu, o-o
 'ye'a ti-ni mu -lreε, o 'ye i 'mu-za, 'le o na o -

see 'mεmuv'a "klumv "yriti-po-ε yi 'le 'ɔ ku -see 'zonzon wɔn'ye yi.

XXXII A -gblee, ɔ-bɔ Zezii -ke dı 'in-i za'a 'mu, -Lago -zo 'ɔ-ɔ glu, ɔ 'ye ti-nı -lrεε 'le -a'ba 'wee 'ye 'ε da 'ye, **XXXIII** 'le -a'ba -tita -Lago 'mnɔ 'ye ɔ 'le yaku 'li 'bho 'ɔ "troli 'la, 'le 'ɔ wɔnkuε 'mu, ɔ 'ye 'le mu, ɔ 'ke lı'a klε -kɔ, 'le, *'ɔ Lisaazuzu ɔ "du 'ɔ wɔn 'mvti, ɔ 'ye ɔ "nyi. 'Innɔ ɔ po'o -amu 'mu, ɔ cnuu 'cnuu a-a 'yee'e -amu 'mu li, 'ɔ wlu a-a 'wɔn'ɔ'bɔ. **XXXIV** 'Le ε 'mu, ε -se Daviidı'a "bhuo-o mu 'le yaku 'li Zezii'a ka -ko. ε -nı'a 'tɔ -kaa 'mu a, ɔ na:

'An -Kɔyi -Lago nv'o na 'an -Kɔyi: Zi -laa 'an "troli -in 'ke ti-de **XXXV** 'le 'in 'ke -a'a tu'a nyu wɔn -zi.

XXXVI 'Le 'ya 'wee 'mu, a-bu Izrayεεlikɔmu, a 'ke ı yibo mo'o pepepe!, ɔ-bo Zezii a kɔ'ɔ 'bho tu "yri 'mnɔ ɔ 'cnuu 'cnuu -Lago nv'o nyu'a -kɔyi -ke *'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'pvun'a nyu 'mu!

XXXVII Un 'wɔn'ɔ wlu 'mnı 'bɔ, ı 'kpvn -v 'gwlu tenyi 'le vn-v dede'e 'Piεlı -ke *Zezii'a -dalbhomu -lrvv ti: 'Lotu'a "nyinuu-a, koo -a 'ke -nyna'a?

XXXVIII 'Piεlı na: A yibo a'ba "nyinynidı "yi 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi 'le a 'ke ɔ gbo "bhitı 'le a'ba nyɔ"o nyɔ 'ke *batizee-ε 'le Zezii *Kliisi'a 'nyrı 'mu 'le -Lago 'ke a'ba "nyinynidı'a dı 'bhɔ 'bho 'ɔ "yigbeyi 'le ɔ 'ke amu 'ɔ Lisaazuzu "nyi. **XXXIX** -ε -ke dı 'in 'lε'ε -kaa a, 'inne 'ka-a: -A'ba -Kɔyi -Lago 'de -ε 'bho ti a -ke a'ba "nyinuu'a "nyinuu'a dı, 'le, nyu-v -te'ε gbo -ke nyu -lrvv ɔ-ɔ 'ye'a 'la mu, vn 'ke 'wɔn 'le vn 'ke ɔ -bodi yi'a dı.

XL Wlu'a -dadudu -lrıı-i 'kv u -polu lipipε 'le -ı 'kv u 'kpa "yi po, 'Piεlı -zu 'v ı -bodi 'mu 'le ɔ na:

A 'wɔn Zezii 'ke amv 'pvvn 'le a'ba "nyinynidi 'mν, 'le, nyv-v -ke a -ple'ε -daa, -v -tbhe'ε -ziadı "kpi, sıasıaa'a -belu 'ye 'v -bhla mv, a 'ke ε 'zɔ 'wlu -ni.

**Zezii'a "gwlidemu'a tinιε*

XLI *'Pielı gwε'ε -wluwlua "yi, nyv'a -dadudu 'wɔɔn'c-o 'ɔ wlu 'le vñ 'ye *batizee-ε. ε-be zɔ 'mne 'li, nyunyu'a -dadudu-u 'kpa'a nyv-v de'a *Zezii "gwli "kpi, vñ 'bhεε'ε-ε nyunyu'a "dui -meeson -gwli -bue. XLII Un-v 'wɔn-ɔ *Zezii'a -dalbhomv'a -tɔtɔli 'muti 'le vñ-v kpvn 'i "yi 'le vñ-v "dudu'o, 'le vñ-v bhete'e gbo, vñ-v li ni'e 'wa liliε -daluea CfA 2 42 Zezii'a -antanyigwlidemu 'mνv, -bho vñ gwε -dalueliε "yi 'le vñ-v li'e 'wa kpɔceliliε -lreε 'le Zezii'a 'nyñi 'mν. 'Ka-a vñ-v nu'o.

XLIII Zezii'a -dalbhomv-v 'nu-o *wɔnkuli'a -dadudu. 'E dı -Lagɔ'c 'bhodusε -ke 'ɔ pleplea 'kpa'a nyɔ"o nyɔ'c -pɔlv 'zɔ. XLIV Nyv 'wee 'ma-a Zezii'a "gwlidemu a, vñ-v kpvnkpvn-o ti 'le vñ-v ple'ε 'wa -kɔkɔli 'mu. XLV -Ka vñ-v nu'a, 'ka-a 'ka-a: Nyutɔlv-v 'po-o 'wa -kpu 'pɛlv, -lruv-v 'po-o 'wa -kɔkɔli 'pɛlv 'le vñ-v bhibhe nu'o 'ya mɔni vñ-v 'ye'a "yi, vñ-v 'gble i'o 'le i-i nyñi 'v "yi -lue -lue. XLVI -Ka zɔ"o zɔ zi'a a, -ka *-Lagɔ'c wɔngbopoε'ε 'yrv nyñi'a 'bho, 'ka-a vñ-v 'gbvñv'o "lru 'le *-Lagɔ'c bvbɔbhlegbo 'le -naagi -lue 'mu, 'le vñ-v ple'e 'wa "bhlegbo "yiti, 'le 'bvbva -ke -pɔlv -lue 'mu vñ-v li ni'e -dalue. XLVII Un-v 'bhεε-ε -Lagɔ'c 'nyñi "yi 'le nyv 'wee -ybhe 'nu 'mu, 'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a wɔnkue 'mu, nyv-v 'pvn'a 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi, 'le vñ-v 'kpa'a "kpi zɔ"o zɔ.

III

-Klɔkłɔyi -lue 'pvn-o'o

I -Gblee, zo -lue 'zo "jiazɔyrvklagba 'mvu, ('ε "yri tan "yi,) *'Pieli -ke *'Zaan -ni 'sɔn-ɔ 'mu-o *-Lago'ɔ bvbɔbhlegbo vn 'ke *-Lago wɔn gbo po. ε-be -nɔɔ 'mne ti nyu-υ po ni'e -Lago wɔn gbo "cici. 'Ε dι 'Pieli -ke 'Zaan-a mu'o 'le. **II** -Klɔkłɔyi -lue -ɔ -kaaa 'wlu -ɔ -see'a -na ke, 'inno nyu tete'ο vn de'e 'bho -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo'a -panamu ti. 'Ka-a υn-υ nu'o zo"o zo. 'Bho 'ε -panamu 'mno, 'bho-o υn-υ 'la'a "Yrilinmɔwɔn, 'bho 'ε "yi υn-υ de 'ɔ ti, nyu-υ zi ni'a 'bho, υn-υ pa'a 'le "bhlegbo, 'le ɔ 'ke υ mɔni 'ybhaa. **III** ɔ -ka 'le-e gbu, ɔ 'ye-e 'Pieli -ke 'Zaan li, υn-υ 'yi-e -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo panamu 'le ɔ 'ye υ mɔni 'ybhaa vn 'ke ɔ "nyi. **IV** -In 'ye li-ɔ, 'Pieli -ke 'Zaan 'yrc -ɔ'o 'tun 'le 'Pieli na: -Gbu -amu ya!

V 'Le nyukpasu 'mno-ɔ 'yru υ'o 'tun. ɔbɔ na, υn-υ 'ye 'le-e le -za -mu vn 'ke ɔ "nyi. **VI** 'Le 'Pieli -mno 'ye ɔ -kaa "yi'le: 'In se mɔni'a -lue komu 'bhle 'in 'ke -inmu "nyi. Le 'mna 'bhle'a, 'inne 'in-ι "nyi'e -inmu. 'Le Nazaleetikɔyi *Zezii *Kliisu'a 'nymi 'mvu, -sɔ 'mvu -in 'ke -na. **VII** 'Le 'Pieli 'ye 'ɔ -linasu kpvn, ɔ 'ye ɔ "yi"luo. 'Bho -gbaa -lue 'mvu -klɔyi'a bhı -ke 'ɔ -bhoputiti 'kpa-a le. **VIII** ɔ "blu-o'o, zenyi! ɔ 'ye ti-nyna, 'le ɔ 'ye 'bho 'kpa ɔ 'ye -na. 'Le ɔ -ke *Zezii'a -dalbhomu 'mnu 'ye 'le -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo pa, ɔ-ɔ na, ɔ-ɔ "bublu 'mvti 'le ɔ-ɔ 'bhɛɛ'ε -Lago'ɔ 'nymi "yi.

IX Nyunu'a -dadudu'a "yigbeyi ɔ-ɔ na ni'o 'le ɔ-ɔ 'bhɛɛ'ε -Lago'ɔ 'nymi "yi. **X** Nyu 'mnu yibo 'co'n-ɔ "yi. "Gwizinyɔ de'a 'bho -Lago'ɔ

bvbɔbhlegbo'a "Yrilinmɔwɔn'ɔ -panamu ti -ɔ-zrɔ-mo'o. 'ɔ 'pvnpuan'a wɔnmamaa kpvn -v'o tenyi.

'Le *-Lagɔ'ɔ bvbɔbhlegbo *'Piɛlɪ -tro -ni'e -zebhle

XI -Gblee, vñ 'ye'a ɔ-bɔ nyɔ 'mñɔ li ɔ "srii'a *'Piɛlɪ -ke *'Zaan a, wɔn 'mu -v ti, 'le vñ-v "gbu'o ti, 'le *-Lagɔ'ɔ bvbɔbhlegbo'a 'gbewɔn -ke "yi vñ -ni'a, vñ "duu'a 'bhlvukpayowli *Salomɔɔ'ɔ 'nyñi a, 'le vñ 'ye v 'le -ye. XII 'Piɛlɪ 'ye'a -kaa li, ɔ na v-bu nyv 'mñv -bodi: *Izrayɛɛlɪkɔmuv-a, leedi nyv 'cɔnɔ -cɔnɔ 'pvnpuan 'ma-a amu wɔnti'a? Leedi a-a 'yra'a -amv -zipaa! -ɛ na -abu-a'a "bhi'a wɔnkue -ke -a'ba -Lagɔ'ɔ "yisisrie 'mu ɔ 'pvn -ni'a? XIII *Ablaamuv-e, *Izaakı -ke *Zakoɔpu'a -Lagɔ, -ɔ 'ma-a -a'ba "na "we'a -Lagɔ, 'inno po'o 'ɔ lbhvuzeyi *Zezii 'nyñi "kpi. ɔ-bɔ Zezii 'mñɔ, 'inno a'ba "bhi "nyi'e *'Zuifv'a nyukligbi -jeyi 'le a 'ye ɔ kwa gbo -za 'bho 'Wlomeɛ'ɛ 'bhlvukpayowli *Pilaati'a "yigbeyi. ɔbɔ 'ybha 'ko-o'o ɔ 'ke ɔ "yiti"tayi. XIV *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'ma-a "yisrɛeyi, 'inno a ce'ɛ wɔn "kpiti 'le a na: Pilaati! -A-bu bhade -inmu li, "sii "kulbhayi Balabaasi ti! XV -Kaa 'ka-a a 'lbha'a tiniɛzegɛ'ɛ tiyayi'a "bhuo ɔ 'ye 'mɛ. -Lagɔ -mñɔ -zɔ -ɔ -ɔ glu ɔ 'ye ti-ni -lreɛɛ. -A -ni 'sɔn, -a 'mo-o 'ɔ glusɔɛ'ɛ "d̥i'a -dayemu. XVI ɔ-bɔ Zezii 'mñɔ, 'le -a'ba 'ɔ "gwlidɛɛ 'mu -ke 'ɔ wɔnkue 'mu, ɔ-bɔ nyukpasu a-a 'ye'a 'bho li, a yibo'a a, ɔ -ke 'kpi-ɔ 'kpa'a 'le, a -gblee, 'ɔ "gwlidɛɛ ɔ "nyi'a -amv, 'le ε 'mu Zezii'a "bhuo -nu -ni'e lbhv ɔ 'ye 'pvn ɔ 'ye 'bho a'ba "yigbeyi ti-nyna.

XVII I -nū'a -kaa 'mu a, 'an 'lotu'a "nynuu-a, 'in yibo'o-o, a -ke a'ba -klıgbı, "yribhuo 'muti a -nu -nū'e Zezii le 'lruli. **XVIII** A -gblee, dı -Lago -zi -nū'a 'ɔ wlu'a 'mutizamu "we 'mu vñ -za'a 'mu see na, *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu, ɔ 'ke 'kle 'ye mo'o tenyi, -kaa ɔ -see ε 'mate, 'ε "yri'a 'bı 'ye-ε'ε -laa. **XIX** 'E dı, a yibo a'ba "nyinynidı "yi 'le a 'ke 'le -Lago gbo "bhi 'ke a'ba "nyinynidı'a dı 'bho! **XX** -Bho a nu -kaa, a'ba -Koyi -Lago -nū'e-e a'ba "klumu'a dı, -nco ɔ de'a 'bho ti 'le ɔ 'ke amu 'kpi "yi po, -bho ε nyni, Zezii 'ma-a 'ɔ 'Bhozayi ɔ -za'a 'bho see a'ba dı -ɔ 'puvn'a nyu, ɔ-ɔ 'ye ɔ le -ya mu. **XXI** 'Bho 'ε lemu, -nco -ke 'li -a -nū'a -daa a, Zezii 'ke -bhla 'le yaku 'li ti-de 'le li 'wee'a -lremukpanco 'ke nyni, 'ka-a -Lago'ɔ 'bhuo -zi -nū'e 'ɔ wlu'a 'mutizamu 'mu, ɔ 'ye ɔ 'mu-za -benyi. **XXII** A -gblee, -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Moyiizi na:

-Ka 'in -nū'a a, -a'ba -Koyi -Lago-ɔ 'ye-e amu 'ɔ wlu'a 'mutizayi -lue -ya -mu, 'le a'ba "klumu ɔ-ɔ 'ye 'wlu mu: dı"o dı ɔ-ɔ 'ye'a 'mu-za mu, 'innco a 'ke -lokuipo. **XXIII** Nyɔ"o nyɔ-ɔ -see'a ɔ-bɔ -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi 'mnc'ɔ wlu -lokuipo, -Lago-ɔ 'ye -ɔ 'le 'ɔ nyu'a "klumu -za -mu 'le ɔ 'ke ɔ ti-za.
 'Ka-a Moyiizi 'le'o. **XXIV** A -gblee, -ε 'wlu'a 'bho -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Samieli "kpi 'le ε 'ye'a -ziannamu nyni a, v-bu -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamu 'wee -za'a ε-be -nco 'mnɛ'ε "kpidı 'mu-ε -lue -lue see. **XXV** Lı -Lago -zi -nū'a 'ɔ wlu'a 'mutizamu 'mu, ɔ nu'a ɔ-ɔ 'ye ɔ -nu -mu, a'ba lı mo'o, 'le, -ybheybhətite -Lago -ke -a'ba "na "we bhla'a a, a -ke vñ -ple 'ne 'mu, -Lago -ke -a'ba "na "we "du-ε

"lru 'le o na *Ablaamu -bodi:
 'Le -a'a "nynuu'a "nynuu'a -lue 'mu 'in-i 'ye
 'bhlkpi 'wee "niti-wunna mu.
XXVI -Antanyi a'ba dı -Lago -ya'a 'nco 'c lbhvzeyi
 'le o 'ye amu "yi'daa 'le o 'ke amu "niti-wunna.
 'Le 'c a'ba "nitiwunne 'mu, 'le-e o 'ke amu lbhv
 'mu -nu -ni 'le a 'ke a'ba "nyinymidi'a dı 'bho -lue
 -lue.

IV

**'Pielı -ke *'Zaan 'mu-o -zigle 'mu*

I -Gblee, *'Pielı -ke *'Zaan "sri nyu dı -bodi
 'muزانامو 'le *-Lago'c 'sragazamu-e, *'Zuifu'a
 "sroja'a -klagba -ke 'Zuifu'a 'plan un-u 'la'a
 *Sadizieen 'ye u "kpiti'wla. **II** Nyu 'mnu -ka 'bho-
 o nyni a, un-u 'tɔ-ɔ nyu na: *Zezii -sɔ'c-ɔ glu, o
 -ni'e-e ti -lrεε. 'Ka 'mno, 'ka-a 'memu-u 'ye glu -sɔ
 mu -lrεεke. 'E wlutu wa'a u-bu nyu 'mnu'a 'limu
 le wɔn. **III** 'Bho -yritayi un 'kpun-o 'Pielı -ke 'Zaan
 kwa 'mu ti. 'Yrɔ -ni'e-e "yititonamо 'le un 'ye
 u -jie 'mu poa ɔFa 4 3 'Le 'Zuifu'a 'bhlukpa "kpi,
 -bho glu gwε, 'wa tu -zigle. A -gblee, un kpun'a
 'Pielı -ke 'Zaan, glu -ni'e-e gwεnamo. 'E dı a, un
 se 'tɔ 'bhεε un 'ke u -zigle -tu 'le un 'ye -jie 'mu
 -gepo. **IV** I -ni'a -bhla -kaa 'mu, "dı u-bee -za'a
 'mu, nyu'a -dadudu 'wın 'i 'bɔ o, un 'de -i "gwli,
 un 'wɔnco ni-o'o 'le nyu-u 'kpu 'u "kpi. Un 'kpu 'u
 "kpi a, 'wa 'wee'a "klumu'a nyukpasi 'bhεε'ε-ε
 nyukpasi'a "dui -bue "dui 'sɔn -gwli -bue.

V Zɔ zi'a a, 'Zuifu'a -klıgbı-e, -Lago'c gbayi-
 bomu -ke 'Zuifu'a -zigletumu -lrυυ-u -ni'a 'bho

'gbuu'o-o "lru 'le Zelizaleemü. **VI** 'Bho 'mnc -
 Lago'c 'sragazayisvaklagba vn-v 'la'a Anı-e, -
 Lago'c 'sragazayilreklagba vn-v 'la'a Kayifü,
 *'Zaan -lrcc, Alasaanı -ke nyu -lrvv-v 'ma-a
 -Lago'c 'sragazayiklagba'a -glıgbawonyi'a nyu,
VII vn "luo'o-o *Zezii'a -dalbhomü 'sən 'mnü 'mu,
 vn 'ye v 'bho 'wa "yigbeyi ti-nyna, vn 'ye v
 tidede, 'le vn na: Ycc "nyt'e amu wənkue 'le a-
 bee -mnvv 'ye nycc -ncc 'püvn'a? **VIII** Un 'le'ε -kaa
 a, *-Lago'c Lisaazuzu'a -jijri 'yi-e 'Piələ ''kpi 'le
 o na: A-bv 'ma-a -a-bv 'Zuifu'a -klıgbı -ke -a'ba
 -zigletumu -lrvv, **IX** a 'ye li-o, a dede'e-e -amu ti
 -zian 'bho -zegə -a nu'a -nayı -bodi, 'le a-a nu'o,
 koo a nyunyna 'nə 'mu ti o 'ye 'pvn'a dı, **X** ε -
 nmcc "yrili a 'ke -kaa yibo, 'le *Izrayəelikomü'a
 klə 'ke i yibo -lreə, Nazaləetiköyi, *Zezii *Kliisi, a
 kɔ'c 'bho nyvyrilbhaatu "yri, -o 'mε'ε, -Lago -za'a
 glu, -c -ni'a ti -lreə, o-bc Zezii 'mnc'c 'nyñi 'mu,
 'le-e o-bc nyukpasu -nyna'a 'bho a'ba "yigbeyi ti
 'pvn -ni'o. **XI** O-bc Zezii 'mnc, o 'mo-o nycc -yo -ke
 "kpidi 'cni-ε'ε 'le -Lago'c "bəgv 'li see:

Sukpu -budupomu -ba'a, vn nu'a ε se "yrili-nmc
 vn po'a ti, 'ε 'bı-i 'ye-ε'o na 'inne -nmcc'c
 "yrili, -ε -zi'e sıkpı 'wee.

XII A -gblee, 'co'n 'kmu 'mu nycc -lrcc -Lago 'ka -a-
 bv nyunyu "nyt -o -ke 'nyñi 'mu -a 'ka 'pvn -ni,
 o se -ni, -bho ε -se Zezii -ni -lue 'tin'a 'nyñi 'mu.

XIII 'Piələ po'a wlu 'mne ti a, 'Zuifu'a -zigletumu
 -ni'a 'bho -gbv'o-o o -ke 'Zaan ya 'le vn -see
 'wa "yri ple. Un yibo'o-o na vn -ni 'sən se
 'nyñibhlemü -ko 'le vn -se nyu-v 'cian'a "bəgv
 tenyi -ko. 'E dı i -ma nu'o wənti, 'le vn 'ye v

"yiyibo -ka ὑn "du'a nyv-v -ke Zezii -gwle'a -nanamu. **XIV** A -gblee, nyukpasu 'pvn'a a, ὑn 'ye -ɔ li, ɔ -nyna'a-a 'bho 'Pieli -ke 'Zaan "trolí ti, le ὑn 'ka 'bho "du, ε se -ni. **XV** 'Ε dí ὑn nv'o: 'Pieli "we 'da 'le "piemu! ὑn 'da'a a, 'le ὑn 'ye 'le 'wa lemu "sra pa. **XVI** ὑn na: koo -a 'ke nyv 'sɔn 'mnv -nyna'a? A -gblee, -ka nyv 'mnv nv'a *"yritikpvnwnkule, Zelizalεemukomu'a -dadudu yibo'o-o 'na. -A se 'bhεε -a 'ke ε "yidepo.

XVII 'Ka-a i -ni'e 'mv'a dí a, -bhladí "dí 'mnı -see'a -bhla ti-wa ke, -a "du v -sianyı 'le -a 'ke v 'mv'kaa. -A nv na: Nyɔ'c 'wɔɔn 'tɔ amu 'nyñi -nɛɛ wɔn "yi 'bɔ -le"! **XVIII** Un gwe'ε "strapεε "yi, 'le ὑn 'ye v 'bho -zigle 'mv le -ya, 'le ὑn 'ye v -kaa "yi'le: -Bho a mu a, nyɔ'c 'wɔɔn 'tɔ amu Zezii'a 'nyñi wɔn "yi 'bɔ -le! A'ba -tɔ 'tɔ 'ɔ "dí nyv -le "komukomu-a"! **XIX** 'Le 'Pieli -ke 'Zaan na: A 'cre a'ba "bhi 'mvti, 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi, -bho ε -nmɔ "yrili -a 'ke amu 'bho "du 'le ε 'ke -Lagɔ 'mv-zi a, 'le a 'ke i 'mv-za! **XX** A 'ye li-ɔ, -a-bv -yv, li -a 'ye'a li, -a'ba -lokui 'wɔn'c 'bɔ, -a se 'bhεε -a 'ke 'ya "dí'a -zazadı 'bho.

XXI Un 'lɛ'ε -kaa a, nyv-v tu'a 'Pieli -ke 'Zaan -zigle, ὑn 'mu-o 'bho 'wa da le ὑn 'ke v -fanu 'mv sie: A'ba mu 'tɔ 'bho Zezii'a 'nyñi 'mv nyv -tɔnamu le -le"! Dí ὑn 'kv v -kpvn, ὑn se ε 'ye. Le ὑn nv'a, 'ε dí nyv'a -dadudu-u 'bhεε'ε -Lagɔ'c 'nyñi "yi. 'Ya dí ὑn "tayi 'nv "yiti. **XXII** -Gblee, ɔ -bɔ -cɔ -cɔn'a 'wε wɔn 'mv, 'ɔ 'wlwvlvzvun -zi'e-e zvñn'a -gwli 'sɔn li.

Nyv-v de'a *Zezii "gwli'a *-Lagɔ'c wɔngbopoe

XXIII Un "tayi'a *'Piɛl̩ -ke *'Zaan "yiti, un mu-o'o un 'ye 'le 'wa nyu -ye. Dı *-Lago'c 'sragazamu'a -klıgbı -ke *'Zuifv'a -zigletumu -lruv -za'a 'mu, un 'ye 'ya kuna po. **XXIV** Un gwε'ε kunapoe "yi a, -ka un -die'a 'mu, un 'po-o wlu yayi 'le un 'ye 'le -pɔlv -lue 'mu *-Lago wɔn gbo -po -ni: -A'ba -Koyi -Lago, -inmɔ -ya'a yaku -ke lı-i -ni'a 'le 'ε "yi ti, -inmɔ -ya'a 'bhlıkpı -ke lı-i -ni'a 'nɔɔ 'ε "kpi ti, -inmɔ -ya'a "ni -ke le"o le-ε -ni'a 'le 'ε kɔ ti, **XXV** 'le *-a'a Lissaazuzu 'mu, -a'a lbhvzeyi *Daviidi 'ma-a -a'ba "na, -inmɔ po 'c wlu wɔn 'mu see, o 'ye -kaa 'le, na:

Lee -ke dı 'bhlıkpı po'o 'ce tenyi 'le un-v pa'a fe bhebhe'a? **XXVI** 'Bhlıkpıyowli "we -nyna'a-a -għaabħi, un 'ye 'mu popo, 'le, -inmɔ -a'ba -Koyi -Lago -ke *-a'a 'Bhozayi -c 'puvn'a nyu, un 'ye amu tu gbo -ya.

'Ka-a Daviidi 'le'o.

XXVII Kun, -ziadı mo'o. 'Bhlıkpıyowli "we *Elɔɔdı -ke Pɔnsı *Pilaati, un -ke nyu-v -se'a-a 'Zuifv, 'innu -ke *Izrayeɛlkomu popo'o 'mu -dagbe Zelizalɛemugwlo 'mu, -a'a 'Bhozayi -c 'puvn'a nyu, *Zezii, -o 'ma-a -a'a lbhvzeyi, un 'ye o tu gbo -ya. **XXVIII** 'Le -a'a wɔnkuε -ke -a'a 'gwlıdı 'mu, le -in ce'ε wɔn "kpitı see, 'inne un -nynia'a "yi. **XXIX** 'Traamu 'tɔ o, -a'ba -Koyi, -gbu -a'ba jekamu ya, un 'bɔ-ɔ ti un 'ke -amu -fanu 'mu sie 'le -a 'ke -a'a lbhv kwa gbo -za. "Nyı -a-bu -a'a lbhvunu "yritikue 'le -a 'ke -a'a "dızıgi 'mu-za. **XXX** -Tɔ -a'a wɔnkuε 'le nyu 'ke 'puñ, 'wɔn 'le, -a'a lbhvzeyi Zezii -in -za'a 'bho, *"yritikpuñwɔnkułi 'ke -nu-ε 'le 'c 'nynı 'mu.

XXXI -Gblee, vn gwe'ε *-Lago'č wɔngbopoε "yi a, -da vn 'gbvv'a "lru -gligligli! 'bho'a 'bhlvukpa -tre'o. -Lago'č Lisaazuzu'a -jijri 'yi -v "kpi 'wee, 'le vn 'ye "yrili-cε 'le vn 'ye 'bho 'kpa, 'le vn-v za'a -Lago'č wlu 'mυ.

*Zezii'a "gwlidemu 'gble-e 'wa -kɔkɔli

XXXII -In 'ye li-č, *Zezii'a "gwlidemu'a klε 'bhεε'ε-ε -pčlv -ke -naagi -lue 'mυ. 'Le 'wa "klumv, nyč-o 'ka nv: 'In -gle'ε-ε 'an -kɔkɔli "yi, č se -nι. Lι vn 'bhle'a a, vn-v ple 'nι 'mυ-ε. **XXXIII** -Ka -a'ba -Koyi Zezii 'mε'ε 'le ɔ 'ye'a glu -sč ɔ, ɔ 'ye'a ti-nι -lreεε, 'ε "dι *'č -dalbhomv-u za'a 'mυ -ke wɔnkues -na'o, 'le -Lago'č wunna'a 'wa 'wee "niti tenyi. **XXXIV-XXXV** 'Le 'wa "klumv, -yč 'ka lε 'mυ-bo, ɔ se -nι. Nyv -yu 'bhle'a -kpu -ke nyv-v 'bhle'a -bidi-i 'po-o 'ya tčlv 'pεlv. 'Ya mɔni ı 'ye'a, 'le vn-v "nyt'e Zezii'a -dalbhomv -jeyi 'le vn-v bhibhe nι nyv "yi, vn-v 'gble ı'o 'le ı-ı nyni 'v "yi -lue -lue.

XXXVI Dι-ı zi'a, 'ya 'digbi'a kpe -luenε 'ka-a: *Levii'a -gluuwɔnyi'a "yu -lue vn-v 'la'a *'Zizeefv, -č 'wlv -nι'a Siplvbhlvukpa "kpi, 'nnn Zezii'a -dalbhomv "we "duu'o Banabaası ('ε 'zč 'mo-o nyv'a 'kpayipoyi). **XXXVII** ε-be -nɔč 'mne ti, ɔ 'bhle-e -kpu. 'Ya -lue ɔ po'o 'pεlv 'le ɔ 'ye 'ε mɔni Zezii'a -dalbhomv -ya.

V

Ananiasi -ke Safilaa'a "kpidi

I Dι 'mnı'a 'digbi'a kpe'ε 'sɔnnε 'ka-a: Nyuk-pasu -lue-e -nι'e 'bho. ɔ-bč nyukpasu 'mnč, ɔ 'nyni 'mo-o Ananiasi, 'le ɔ 'nynč "du'o Safilaa.

'Innu -po'o wlu -dalue, un 'ye 'wa -kpu'a -lue 'pelv po. **II** I -ni'a -kaa 'mu a, Ananiasi 'gble-e -kpaamɔni 'mu, 'le o 'ye mɔnitɔlv ti"du, 'le o 'ye 'ya tolv -sie'a 'bho *Zezii'a -dalbhomv gbo kpa. 'O 'nync yibo ni-o'o. **III** O kpi 'i 'le, *'Pielı na: Ananiasi, leedi "nyinynidt'a tiyayi *Sataan "yi'e 'le -a'a -polv gbo 'le -a ce'e *-Lago'ɔ Lisaazuzu sìn li 'le -a sie'e 'le -kpaamɔnitɔlv'a? 'Kla se "yrili-nmc! **IV** -In 'ka -kpaa 'mne 'pelv po, -a'a "yiglele mo'o. -In -po 'ne 'pelv a, 'ɛ mɔni -inmo -ko -ni'o -lrɛɛ, 'kla -ko? Koo -in nyna'a 'le -in 'ye kpli -yu so 'le -a'a -polv gbo'a? 'Kla se "yrili-nmc. 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dì a, ε -se nyunyc "se -in ce'e sìn li -ko. -Lago -in ce'e sìn li -lrɛɛ.

V-VI -Gblee, Ananiasi 'wɔn'ɔ wlu 'mnı 'bɔ, o 'ce-e yayi, o 'ga-a ti -gbleyi! o 'me-o'o "gamv. O 'me'e ε, 'bhvabhvayreeti yi-o'o, un 'ye 'o "ku "yrie li'fifian, un -ke ε 'ye mu 'le un 'ye o tinmaze. Nyv 'wee 'win 'i 'bɔ, un 'gebhe-e li -sianyi'a dì.

VII -Nɔɔ gbe zi'a a, un -ka 'le-e gbu, Ananiast'a 'nync yi-o'o. -Da 'Pielı "we -ni'a a, un 'ye 'bho nyni. Lε-e zi'a 'bho 'wa nyimie'e 'kpi, un se ε yibo, **VIII** 'le 'Pielı 'ye u 'la, o 'ye u tidede: A 'tmvʊ 'inmu, -kpaamɔni ε 'ye'a 'wee 'ka-a'a? Un na: Kun, 'inni mo'o 'wee. **IX** O na: Leedi a -ke a'ba nyimie -po'o wlu -dalue 'le a-a 'dın'e -a'ba -Koyi -Lago'ɔ Lisaazuzu ti'a? A -gblee, nyv-u -so'ɔ a'ba nyimie tinmazenamu, 'innu -ni'e 'bho -buduwɔn "yi, 'innu -ke a-bv 'ye -mu mu -lrɛɛ. **X** -In 'ye li-ɔ, 'bho -gbaa -lue 'mu, un 'ga-a 'bho 'ɔ wɔnyi ti, un 'ye 'me. Nyv-u 'wlu'a sia 'mu 'ka yi, un 'me-o'o. 'Le un -ke 'wa "ku 'ye mu, un 'ye ε 'bho 'wa nyimie'e zoko "troli tinmaze. **XI** Zezii'a -

glıgbawɔnyi'a nyu-v -ni'a 'bho -ke nyu 'wee 'wın
'l 'bo, vñ 'gebhε-ε li -sianyi'a dı.

*Zezii'a -dalbhomu 'nu-o *"kpitikpvkpawɔnkuli

XII Ε-be -nɔc 'mne ti, *"yritikpvnwɔnkuli'a - dadudu *Zezii'a -dalbhomu-v nu'o 'le nyu 'wee'a "klumu. -Gblee, 'le -naagi -lue 'mu 'ɔ "gwlidemu-v 'gbvvv'o "lru -wlεewlεε 'bho *Salomɔɔ'ɔ 'gbewɔn "yi. XIII-XIV Nyu'a -dadudu-u 'za-a 'wa "yrilinmɔdı, 'le nyukpasi -ke 'nynukpakpti'a - dadudu-u de'e -a'ba -Kɔyi *Zezii "gwli 'le vñ-v 'woɔn no'o, 'le vñ-v 'kpv 'v "kpi 'le vñ 'ye "yidie. I -ni'a -kaa 'mu a, nyu-v -see'a 'ɔ "gwlidemu, vñ 'bhle-e -sianyi ku 'mu ti'a dı, 'wa nyɔ 'ka nyu "yrilikplan, -ɔ 'ka 'le Zezii'a "gwlidemu'a "klumu 'kpa, ɔ se -ni. XV -In 'ye li-ɔ, 'ɔ -dalbhomu-v 'nu-o "yritikpvnwɔnkuli'a -dadudu 'le nyu'a -dadudu-u yu 'v 'wa "gwizimu 'bho -joluwɔnli, vñ-v de 'v 'bho 'wa "kpitipεl 'kpi ti. Un-v 'nu-o -kaa, -bho 'Piɛl -ka zi, 'le 'ɔ -zuzukpian 'ke 'wa tolv "kpi -zi -ni, "lemnıı, vñ-v 'pvn-o'o. XVI Nyu'a -dadudu 'bhle-e 'wa "gwizimu 'le vñ -ke vñ-v yi'o: tolv 'bhle-e "nyinynidı'a -zuzu 'mu 'le -lrvv 'bhle'e "sesiwali 'mu. -Gwle bi'a Zelizaleemv lemu ti, 'le 'ya 'mu v-bv nyu 'mnu-v 'wlv'o, vñ-v 'gbvvv'o 'bho, 'le vñ -ni 'wee-e 'pvn'o.

"Du 'bho -Lagɔ ε 'ke nyunu 'mu-zı

XVII-XVIII -Gblee, *-Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba -ke 'ɔ -namu 'nu-o *Zezii'a -dalbhomu'a "mʊnyını tenyi 'le vñ 'ye bhaga vñ 'ke v kpvn. U-bv nyu 'mnu, 'innu kpvn v'o 'le vñ 'ye v -jie 'mu po. (-In 'ye li-ɔ, -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba -ke nyu -ke ɔ-ɔ na'a,

vn-υ 'mo-o -dagbe Zelizaleemv'a nyv'a 'plan vn-υ 'la'a *Sadiziεen'ε "klumu'a nyv.) [XIX](#) Un po 'υ -jie 'mu a, 'ε "matu a, -a'ba -Koyi -Lago gbo'a -dalbhoyi -lue yi-o'o, o 'ye -jiebusduwɔn "yi kati, o 'ye υ 'daa. Un 'da'a a, 'le o na: [XX](#) A mu 'le *-Lago'c bubobhlegbo, 'le, ε-be -Lago'c -jeyi'a -nanabhulre 'mne, a 'ke 'ε "dι 'wee nyv -bodi 'mu-za. [XXI](#) C 'le'ε -kaa a, un "du-o 'bho 'c wlu. Zowɔnyi, un -so'c 'mu-ε, un 'mu-o 'le -Lago'c bubobhlegbo, 'le un 'ye 'bho 'kpa, un-υ tɔ'c nyv.

'Bho -nɔo -lue 'mne 'li, o-bo -Lago'c 'sragazayiklagba 'mno -ke 'c -namu, -da un -ke *'Zuifu'a -zigletumv -lruv-v 'gbvv'a "lru, 'bho-o un mu'o, 'le un 'ye nyv lbho, un 'ye 'Zuifu'a -zigletumv -lruv 'la un -ke un 'ke "lru'gbvv. Un nv'a -kaa a, 'le un 'ye 'wa "bhi'a "sroja lbho un 'ke -jiebusdu'a lifuomv -kaa "yi'lε: Nyv -a'ba -kligbi po'a -jie 'mu, a kpv v 'le 'wa wɔnyi 'le un 'ke υ ti'cre. [XXII](#) U-bv "sroja 'mnu nyni'a 'le -jiebusdu li, un -see 'le nyv 'mnu'a nyɔ'c -lue 'tın -ye. Un 'mu-o le, 'le un 'ye -zigletumv 'mnu wlu kpa: [XXIII](#) -A mu'a a, -jiebusdu -ke's'o -nmozzenmoze! 'E lifuomv -ni'e-e 'bho 'ε wɔn 'wee "yi. -A kati 'ni a, nyv 'mnu'a nyɔ'c -lue 'tın se 'le -ni.

[XXIV](#) 'Zuifu'a "sroja'a -klagba -ke -Lago'c 'sragazamukligbi 'wın 'i 'bɔ o, -ka un dida'a 'mvti, le un 'ke ε "kpi "du, un se ε 'bhle 'le un-υ 'kabha'o: -Wooo! Doo -a 'ke υ 'yee 'ya? [XXV](#) Wlu 'mne "sri 'le 'wa wɔn 'mu, nyɔ -lue 'ye yi, o na: A -kɔfna o! Nyv a po 'ka -jie 'mu, 'innu -ni'e 'le -Lago'c bubobhlegbo: un-υ 'tɔ'-c nyv -Lagɔwlu.

[XXVI](#) Un 'wɔn'c wlu 'mne 'bɔ o, 'Zuifu'a "sroja'a -klagba 'bhle-e 'c nyv, un 'ye 'wa dι mu 'le un

-ke vn 'ye yi. Un yi'a a, vn -see v ka -nyna. Nyv Zezii'a -dalbhomv 'mnu-v tɔ'c, 'wa -fanv "sroja ple'o vn -kvv v -digbi 'mv 'lbha. 'E dı vn -see v -glaka kpvn.

XXVII Un "luo 'nv 'mv, vn -nyna 'nv-v 'bho -zigle 'mv ti 'le -Lago'c 'sragazayiklagba 'ye v ti'cre, na: **XXVIII** -A 'kaa'a amv 'mv-e na: A'ba *Zezii 'mno, a'ba -tɔ 'tɔ 'c dı nyv -le "komukomv-a"! Leedi a nv'o -kaa 'le a'ba -tɔtɔl gwε'e -laa Zelizaleemv ya 'le a 'bo'c ti a 'ke -amv 'c 'memmedı "kpi "duu'a?

XXIX -Gblee, 'le *'Pieli 'ye wlu 'mv"luo 'le c 'ye Zezii'a -dalbhomv 'wee'a "lru "yi -wlu -ni: -Lago -a 'ke 'bho "du 'le ε 'ke nyunyu 'mv-zi. **XXX** ɔ-bɔ Zezii a kɔ'c 'bho nyvyrilbhaatu "yri 'le c 'ye'a 'me, ɔbo 'mno, 'nnɔ, -Lago -ke "bhuo -a'ba "na "we bvbɔ'c, ɔ -za'a glu 'le 'memv'a "klumv, ɔ 'ye ti-ni -lrεε. **XXXI** -Lago -zɔ 'c glu a, ɔ 'ye ɔ 'le yaku 'li 'ɔ "troli 'la, 'le 'ɔ wɔnkuɛ 'mv ɔ 'ye 'le mu, ɔ 'ke l̩'a kle -kɔ. ɔ gwε'e "yi a, 'le ɔ 'ye ɔ nyvpuvuen -ke -klagba'a "dudua 'nyñi "kpi po, 'le ɔ 'ke -a-bv *Izrayεelukomv 'yifloε "nyi 'le -a 'ke -a'ba "nyinynidı "iyibø, 'le -a 'ke 'le -Lago gbo "bhitı 'le ɔ 'ke -a'ba "nyinynidı'a dı 'bho. **XXXII** A -gblee, -a-bv -yvv, -a 'mo-o ı-bı dı 'mnı'a "dı'a -dayemu 'le -a "du'o "dızamu, 'le, -Lago'c Lisaazuzu ɔ "nyi'a nyv-v "du 'c 'bho, 'nnɔ "si'e 'bho, -c "du'o ı-bı "dı 'mnı'a -dayeyi -ke "dızayı -lrεε.

XXXIII Nyv-v tu'a Zezii'a -dalbhomv 'mnu -zigle 'wɔn'c wlu 'mne 'bo, ε -tbha 'nv-v 'ce 'le vn-v 'bo'c ti vn 'ke v 'lbha vn 'ke 'me. **XXXIV** 'Le 'wa "klumv, *Faliziεen -lue-e -ni'e 'le, 'c 'nyñi 'mo-o

*Gamaliel. Nyɔklagba mo'o, 'nyu c'ct conni 'nyu c'ct conni *-Lago'ɔ gba 'le nyu 'wee "du 'ɔ 'bho tenyi. 'Innɔ -sɔ-ɔ 'mnu, -ɔ "luo'o wlu 'mnu, 'le o na "sroja -bodi: A 'daa Zezii'a nyu 'mnu "piemu -toope! [XXXV](#) Un 'da'a a, 'le o na: Izrayεɛlɪkɔmʊ-a, le a 'ka nyu -nuv 'Irulinu, a "du 'ɛ dɪ gba 'mnu. [XXXVI](#) A -gblee, 'bho'a -nɔc -see -bhla 'mnu-te ke, nyɔ -lue vnu-v 'la'a Tedaasi, o 'wlu-o 'nɔc -a'ba 'bhlukpa "kpi, o-ɔ 'la-a 'ɔ "bhuo nyɔklagba. Nyu -ke o-ɔ na'a 'bhɛɛ'ɛ-ɛ nyunu'a "du -lue. Nyu nu'a -kaa, vnu 'ye o 'lbha, o 'ye 'mɛ. O 'mɛ'ɛ ɛ, nyu -ke o-ɔ na'a a, vnu buba'a-a ti. O kpan o ma'a -see le 'mnu -zɛ. [XXXVII](#) I zi'a -kaa a, 'bho nyu'a zrezrezɛnɔc "yi, nyɔ -lrɔc -sɔ'c 'mnu-ɛ. O 'nyni 'mo-o Zidaa, o 'wlu-o Galileebhlukpa "kpi. O 'klu-o nyu'a -dadudu ti, 'innu -ke o-ɔ na'o. Nyu 'lbhɔ -ɔ'o -lrɛɛ o 'ye 'mɛ. O 'mɛ'ɛ ɛ, 'ɔ -namu cice'ɛ-ɛ "yi. [XXXVIII](#) 'Bho 'ɛ "kpi 'tɔ o, 'in-i 'tmuñ'o amu-ɛ, v-bu nyu -ke "kpidi -a 'bhle'a -da kwa, lbhu vnu-v nu'a, -bho ɛ "du le-ɛ 'wlu'a nyunu 'mnu, ɛ-ɛ 'ye-e ti-jra -mu. 'ɛ dɪ, a'ba zi 'tɔ 'wa dɪ -le! A "tayi nu "yiti 'le vnu 'ke mu! [XXXIX](#) 'Le, -bho ɛ "du le-ɛ 'wlu'a -Lago'ɔ "bhuo 'mnu -ziaka, a se 'bhɛɛ a 'ke ɛ ti-za. 'Ka-a ɛ -ni'e 'mnu'a dɪ a, a "du a'ba "bhi "yrili a -ke -Lago -kaa "yidede.

O po'a wlu 'mnu ti a, 'wa 'wee 'wɔɔn nɔ-o'o. [XL](#) Un nu'a -kaa, vnu 'la-a Zezii'a -dalbhomu. Un yi'a a, vnu 'ye v "sɛɛn 'le vnu na: Nyɔ'ɔ 'wɔɔn 'tɔ amu Zezii'a 'nyni wɔn "yi 'bɔ -le "kɔmukɔmua-a"! Un 'le'ɛ -kaa a, vnu "tayi 'nu-v "yiti, vnu 'ye mu.

[XLI](#) U-bu Zezii'a -dalbhomu 'mnu, vnu mu'a a, 'bubua 'lbhu -v'o tenyi! Un yibo'o-o -ka nyu -

zu 'u 'nyni "kpi 'le un-u klu 'u nyanı 'mu Zezii'a
di: -Lago -mncc -bodi, un -nm̄o 'cō-c "yri "kpi ti.
XLII 'Inne 'bhle'e 'nyni'a di, zō'o zō 'le *-Lago'c
bubobhlegbo -ke -bidi -lru 'li un-u tō'c nyu, 'le,
Zezii, *-Lago'c 'Bhozayi -c 'p̄vun'a nyu, un-u za'a
'c "dizigl 'mu 'kōmu kōmu.

VI

**Zezii'a -dalbhomu'a -kpamu -m̄esən*

I -Gblee, 'bho ε-be -ncc 'mne ti, *Zezii'a -namu-v 'kpa-a "kpi "kōmu, 'le, "Sesizuifu -yu po'a glēkiwlu a, 'innu "kla'a *'Zuifu -yu 'ma-a -gwlokōmu. Un na *Zezii'a -dalbhomu -bodi: -A 'bhle-e "yidiedigbanyu kpkpi. -Bho nyu -ka liliε-ε 'gble zo"o zo, un-u bhla 'nu-v kleε. II Un 'wɔn'c wlu 'mne 'bɔ o, 'le un 'ye Zezii'a -namu 'wee 'lru'gbu 'le un na: ε se "yrili-nm̄o -a 'ke -Lagōwlu'a 'muzee "kpi-tbhe 'le -a 'ke 'le lilia'a 'gleblea gbo "bhit. III 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a di a, 'lotu'a "nynuu-a, nyu -m̄esən -ke kpli -nm̄o 'c "yrili, *-Lago'c Lisaazuzu "yi'a 'mu, -u "si'a 'bho -v 'bhle'a -naagi tenyi, a gbvugbu 'le a'ba "klumu ti 'le a 'ke u 'bho -za, -a 'ke u 'bho "du 'le un 'ke 'ε lbhvutu nu! IV "Lemni, -a-bu -yuu -mnuu, -a "du-o *-Lago'c wɔngbopoe -ke 'c wlu'a 'muzee "yrili.

V-VI ε-be wlu 'mne, -ka un -ni 'wee -die'a 'mu, un 'wɔn ne-o'o, 'le un 'ye nyu -m̄esən 'bho 'wa "klumu -za 'le un 'ye u Zezii'a -dalbhomu "yi-to. U-bu nyu un -za'a 'bho, 'wa 'nyni 'ka-a: Etiem -Lago'c Lisaazuzu "yi'a 'mu 'le o de'a *Zezii "gwli tenyi, o -ke Filiipu, Plōkolu, Nikanolu, Timco, Paminaasi -ke "Nikolaa -se'a-a 'Zuifuyi, -c -sɔ'c

-gwlo -lue ᵽn-ꝩ 'la'a Atiosi 'le -o -ke 'Zuifu -ple
 'ka -Lagolbhꝩ -lue 'mꝩ. ᵽn -tꝩ 'nꝩ "yi a, 'le ᵽn 'ye
 'wa dꝩ -Lago wɔn gbo po 'le ᵽn 'ye ᵽ *-kvtꝩ "lru
 tide 'le -Lago 'ke 'wa lbhꝩ "niti-wunna.

VII -Gblee, -Lago'c wlu-u 'bhεε-ε "yigbeyi ti
 'le Zezii'a -namu-ꝩ 'kpa'a "kpi "komu 'bho
 Zelizaleemu 'le *-Lago'c 'sragazamu'a -dadudu'a
 "bhi-i 'wɔon'c Zezii'a "dizigꝩ.

**Zuifu'a -kligbi 'kpvn-o Etiensi*

VIII -In 'ye li-o, Etiensi 'mn̩, -Lago'c
 "nitiwunnasu -ni -c- -c-'kpi 'le o 'bhle'e -
 Lago'c wɔnkue 'mꝩ tenyi. 'E dꝩ o-nu'o
 *"yritikpvnwɔnkuli 'le nyu'a "klumu. IX E -
 ni'a -kaa 'mꝩ a, *Zuifutolv -ke o dede'e-e wɔnyi.
 U-bu nyu 'mn̩ 'mo-o 'genynuukpvn ᵽn "tayi'a
 "yiti, -u pa'a 'wa *-Lago'wlu'a 'liciaanbudu -lue
 'li. U-bu 'genynuukpvn 'mn̩ -sc'c- -Sileensi -ke
 Alasadriigwlo 'mꝩ. 'Zuifu -lrvu -ke o dede'e-e
 wɔnyi -lreε, 'nnu -sc'c- Silisii -ke Aziibhlukpa
 "kpi. U-bu nyu'a kle 'mn̩ 'kpa-a 'bho 'le ᵽn -ke
 o-depo'o. X -Naagiwlu *-Lago'c Lisaazuzu po 'c
 wɔn 'mꝩ o-o za'a 'mꝩ'a dꝩ, ᵽn se o wɔnyi'bheε.

XI 'E dꝩ ᵽn -pa'a nyu mɔni 'z̩ 'le ᵽn 'ke nu: Cb̩
 'mn̩, -ka o-o nyu'i 'Moyiizi -ke -Lago'c 'nyu
 wɔn o, -a 'wɔn-o 'na 'b̩. XII *-Lago'c gbayibomu-
 e *'Zuifu'a -zigletumu -lrvu -ke nyu -lrvu-ꝩ -ni'a
 'bho, 'ka-a ᵽn -tbha 'nu 'ce Etiensi'a dꝩ, 'le ᵽn 'ye
 yi, ᵽn 'ye o kpvn, 'le ᵽn -ke o 'ye 'le 'Zuifu'a -
 zigletumu wɔnyi mu. XIII-XIV Nyu -lrvu ᵽn "duu'a
 wɔn, ᵽn yi'a a, 'nnu "duu 'c'n dꝩ "kpi, ᵽn na: Cb̩
 'mn̩, *-Lago'c gba o "nyu'a Moyiizi -ke *-Lago'c
 bvbobhlegbo o -za'a 'bho, a -gblee, -a 'wɔon 'c-nu'

wɔn "yi 'bɔ, ɔ na, Zezii 'mnɔ-ɔ 'wlu'a Nazaleeti, ɔ-ɔ 'ye-e -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo 'mne -wa -mu, 'le, kpli Moyizi -tɔ'ɔ -a'ba "na "we -bənyi, -a -de'a 'mvti, ɔ 'ke ɔ "yida 'mu -za. 'Le 'ɔ 'bhɔ'ɔ 'ya l̩tu'a 'muzadi.

XV Un 'le'ɛ -kaa a, nyu 'wee -ni'a 'le - zigletubudu 'li "sri-e Etieni 'yranamu, 'le, 'bho -gbaa -lue 'mne 'mu 'ɔ "yigba 'ye "yizizia 'le ε-ε vlan'o -ka -Lago gbo'a -dalbhoyi'a ne.

VII

Etieni 'tro-o -zebhle

I -In 'ye li-ɔ, nyu 'mnv "duu'a -kaa Etieni d̩ 'kpi, 'le *-Lago'ɔ 'sragazayiklagba na: Etieni, d̩ vñ-v za'a -laa 'mu, 'ka-a ɔ -ni'e 'mu -ziaka'a? II 'Le ɔ na: 'An -t̩ta "we -ke 'lotu'a "nynuu-a, a po -lokui! -Nɔo -ke ti -a'ba "na *Ablaamu -ni'a -bhla 'le Mezopotamiibhlukpa "kpi, ɔ -see'a -bhla Kalaagwlɔ 'mu -denamu mu ke, 'le -Lago -ke 'nyi 'bhe'ɛ "yi 'ye ɔ -bodı yi, III 'le ɔ na: Jra 'nɔo -a'a "bhlibhlukpa "kpi -ke -a'a -gluuwɔnyi. 'Bhlukpa -ke "kpi 'in-ɔ 'ye'a -inmu -kpa -ni mu, 'le -in 'ke 'le mu. IV ɔ 'le'ɛ -kaa a, Ablaamu 'wlu-o ε-be 'bhlukpa 'mne "kpi, ɔ 'ye 'le Kalaa mu, ɔ 'ye -de. 'Bho 'mnɔ, 'bho-o 'ɔ -t̩ta 'me -ni'o. ɔ 'me'ɛ ε, 'le -Lago na: Ablaamu, -sɔ 'mu -in 'ke 'le 'bhlukpa -lreɛ "kpi mu. 'Bhlukpa -ke "kpi ɔ 'bhɔɔ'ɔ gbo 'mu a, 'inne a-bu *Izrayεelikomu -de'e -laa "kpiti, 'traamu. V A -gblee, ɔ nyni'a a, -Lago -see ɔ 'bhlukpa'a -datoope'a -lue komu "nyi 'le ɔ 'ke ε "yi-gle. ɔ -ni'a -kaa 'bho, 'le -Lago na: 'Bhlukpa -nɛɛ, 'in-ɔ 'ye -ε -inmu "nyi -mu 'le -in 'ke ε -kɔ. -Bho 'wla a, 'le -a'a "nynuu'a "nynuu

'ke ε "kpi -zi. ḍ 'ka -kaa 'lε, Ablaamv -see -bhla "yu 'wlu ke. VI 'Bho 'ε "kpi a, -Lago na: 'Le 'laga 'mv -a'a "nynuu'a "nynuu-u 'ye-e 'likpv "du -mu. 'Le 'mno, 'le-e vñ-v 'ye v 'geyie 'mv -kpvn mv, 'le vñ 'ke v nyani 'mv kla 'le zvñn'a "du -lue 'li. VII -Bho vñ -ni -kaa 'geyikpaankwla 'zɔ o, nyv-v klu 'v -kaa nyani 'mv, 'inmɔ -Lago-o 'ye -v sv 'mv -kpa -mu. 'Bho 'ε lemu a, 'le 'in 'ke v 'geyikpaankwla 'zɔ -za, 'le, 'bhlvcpa 'in "nyv'a -inmu, vñ 'ke 'le 'ε "kpi le yi, 'le vñ 'ke 'bho 'inmu bvbɔ -ni. 'Ka-a -Lago 'lε'o.

VIII -Nɔɔ gbe zi'a a, 'le -Lago 'ye o -kaa "yi'lε -lreε, 'le o na: -Ybhεybhetite 'in -ke -in bhla'a a, 'ε 'muyibole 'ka-a: -Bho -in 'wlu "yu"o "yu, kpɔ o *kle 'mv. 'Ε dı, Ablaamv 'wlu'a *Izaakı, 'ɔ 'wluvwluvwı -meetanzɔ 'le o 'ye o kle 'mv kpa. Izaakı 'bhε'ε "yi a, ɔbɔ-c'c' 'yu o 'wlu'a, *Zakoɔpu, o 'kpɔ o kle 'mv. Zakoɔpu -mnɔɔ 'wlu-o "yreetı -bue 'yo 'sɔn -v 'ma-a -a'ba 'ce'ε -bue 'yo 'sɔn'ɔ "na, o 'kpv -v kle 'mv -lreε. IX "Yreetı 'mnu'a "klumv'a -lue vñ-v 'la'a *'Zizεεfu, 'ɔ nvnvlı o-c nu'a, 'ya "mūnynı 'ɔ "bhuo'a 'lotu'a "nynuu nv'o. 'Ε dı vñ "du'o, vñ 'ye o 'mv'nyε, 'le vñ 'ye o 'pelv po, 'le o 'ye 'geyikpaankwla 'zɔ mu 'le *Eziputıbhlvcpa'a "kpi. ḍ -ni'a 'le a, -Lago -sie 'nɔ-o gbo. X ḍ -zo 'c-o 'kleyeeε "kpi 'le o 'ye o -naagi "nyı. ḍ -naagi 'mne'ε dı Eziputıbhlvcpa'a -yowlıklagba 'ye o -pcılv "kpi ti'wla 'le o 'ye 'c "yikɔyi 'mv nv 'le o 'ye ε-be 'bhlvcpa 'mne 'wee -ko. Lε"o le-ε -ni'a 'le 'c "bhlegbo 'Zizεεfu 'po -i -jolv gbo -lreε. XI -Nɔɔ gbe zi'a a, 'mv 'yi-e 'le Eziputı -ke *Kanaabhlvcpa 'mni "kpi ti, 'kleyeeε 'pa-a -gwlo. -A'ba "na "we'a 'ye lε, 'wa li ε. XII 'Wa

-tita Zakɔɔpu 'wɔn-ɔ 'bɔ na, 'le Eziputı, 'le-e lilili -ni'o 'le ɔ 'ye 'le 'ɔ "yreetı "yizalbholbhoa lbho. **XIII** 'ɛ kpe 'sonne vn -mu -ni'a 'le a, 'Zizɛɛfu -tɔ'ɔ-ɔ 'ɔ "bhuo v-bv 'ɔ 'lotu'a "nynuu "yi, 'le, -ka vn "du'a 'ɔ nyp, Eziputı'a 'bhlukpayowliklagba 'ye ı yibo. **XIV-XV** 'Bho 'mno, 'bho-o 'Zizɛɛfu -lbho -ni'e nyp, vn 'ye 'ɔ -tita Zakɔɔpu -ke 'ɔ -gluuwɔnyi'a nyp'a dı mu 'le vn 'ye Eziputı yi, vn 'ye -de. V-bv nyp-v yi'a a, vn bhete gbo vn -ni'e-e nyp'a -gwli tan nyp -bue nyp -muu. 'Le 'bhlukpa 'mne "kpi, 'le-e Zakɔɔpu 'mɛ -ni'o. 'ɔ "yreetı -ke ɔ mu'a a, 'le-e vn 'mɛ -ni'o -lree. **XVI** Kanaabhlukpa "kpi'a -gwlo Sisemu, 'ɛ 'ce vn-v 'la'a Amɔɔ, zoko Ablaamu de'a 'le 'ɛ "yreetı'a kwa 'mu, 'bho-o ε -ni'o. 'Le 'mno, 'le-e vn -ke nyp-v 'mɛ'ε "ku mu'o, vn 'ye v 'le tinmaze.

XVII Wlu -Lago "du'a Ablaamu wɔn 'muti, -nɔc -ke ti 'ɛ "yri'a 'bı 'ka 'wlu -ni, ε "kɔɔ'ɔ gbo a, 'ɔ "nynuu'a "nynuu -ni'a 'le Eziputı, vn gbvgb'a-a "kpi ti 'laalo 'le vn-v die'e "yi. **XVIII** Zuın'a -dadudu zi'a a, 'bhlukpayowli "we popo'o 'bı 'mu-ɛ. -Yɔ 'bhɔɔ'ɔ gbo 'mu - 'kpa'a 'bho a, ɔ se 'Zizɛɛfu yibo, 'inno -kɔ'ɔ Eziputıbhlukpa. **XIX** 'Bhlukpayowli 'mno, 'inno kla'a -a-bv Izrayeɛlikomu'a "na "we nyani 'mu 'le ɔ-ɔ "du 'v 'kle 'le ɔ-ɔ kpvn 'v -glaka, 'le, 'wa "yreetinyukpasi vn 'bhle'a "kpi, vn-v po 'v ti 'le vn-v 'mɛ'o.

XX 'Bho 'mɛ -ɛ 'ɛ 'mne c-cu ti, 'bho-o vn 'wlu -ni'e *Moyiizi. C -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili tenyi 'le 'ɔ -tita'a - budu 'li, 'cvi tan ti vn "nyi -ni 'nɔ "zizekwla 'mu nyitie. **XXI** Un -gbv'a "yu ya, ɔ se'a 'tɔ "zizeka -ni a, vn 'po -ɔ ti 'le 'bhlukpayowli'a "yunynaakpu

'ye ɔ 'mʊ''luo, ʊn 'ye ɔ 'wa "yu 'mʊ nu 'le ʊn-ʊ "gipo nɔ'o. **XXII** 'Ka-a ε -nɪ'e 'mʊ'a dɪ a, ɔ 'cian'a Eziputikomu'a h̄'a -dadudu, ɔ-ɔ ma'a wɔnti 'le 'ɔ wlu-e 'ɔ kpli -ke wɔnkuε -na'o.

XXIII ɔ 'wluwluzvʊn ny尼'a -gwlı 'son, ɔ -pcɒlu 'kpa-a 'ɔ 'lotv'a "nyuu Izrayeεlɪkɔmu "yi 'le ɔ 'ye 'le 'wa "klumv mu. **XXIV** ɔ -ka mu a, Eziputikoyi -lue-e 'lbha-a Izrayeεlɪyi 'le Moyiizi 'ye 'ɔ 'lotv'a "yu gbo'wlv, ɔ 'ye Eziputiyi 'lbha ɔ 'ye 'mɛ. **XXV** (A -gblee, Moyiizi -mnɔɔ na 'kɪ, ɔ nu'a -kaa a, -ka -Lagɔ 'ye 'ɔ 'mʊ -zi -nɪ mu 'le ɔ 'ke 'ɔ 'lotv'a "nyuu'a "kpiticeyi "du ɔ 'ke ʊ 'geyikpaankwla 'zɔ -za, ʊn-ʊ 'ye-e 'na 'muti'wɔn -mʊ. ɪ -nɪ'a -kaa 'mʊ a, ʊn -see ɪ 'muti'wɔn.) **XXVI** Zɔ zi'a a, Moyiizi -ka le-e yi, ɔ dide'e-e Izrayeεlɪkɔmu 'son "lru, ʊn-ʊ vɔ-ɔ'o, 'le ɔ 'ye ʊ "yiziza, ɔ 'ye ʊ 'gate 'le ɔ 'bɔ'ɔ ti ʊn 'ke -ybhe, 'le ɔ na: A-bee -mnvv "du'a 'lotv'a "nyuu 'le, koo a-a nyña'a 'le a'ba "sɛ-ɛ vɔ'ɔ? **XXVII** 'Bho ʊn -nɪ 'son'ɔ "klumv, -yo zi'a 'ɔ -bonyunyɔ le "yi "gbavla'a-a wlu, ɔ na: -Sɔ 'mʊ wɔnyi ke! Yɔɔ -ke "bhuo "du'o 'bho -inmu -amu "kpi 'le -a tu'o -a'ba -zidle'a? **XXVIII** -Ka -in 'lbha'a Eziputiyi -glaape ɔ 'ye'a 'mɛ, 'ka-a -in 'bɔ'ɔ ti -in 'ke 'inmu 'lbha'a? **XXIX** Moyiizi 'wɪn 'ɪ 'bɔ'ɔ, ɔ ple-o'o, "sesibhlvukpa ʊn-ʊ 'la'a Madiyaa, ɔ 'ye 'le 'ɛ "kpi mu, ɔ 'ye 'le -de. 'Le-e ɔ -kpa -nɪ'e 'nyñɔ 'le ʊn 'ye "yreetnyukpasi 'son 'wlu.

XXX A -gblee, zvɪn'a -gwlı 'son zi'a a, zɔ -lue 'zɔ, 'le "musa 'kpi 'bho *Sinayitri "trolı -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -lue 'yi-e Moyiizi -bodi. 'Le -gamnɪgi 'mʊ, 'le-e negbvgbv -nɪ'o, 'le -dalbhoyi

-ni'e 'le ε 'mu. **XXXI** -Gamnigi 'mnı wan-o'o, 'ya sin. ɔ 'ye 'ε li a, 'inne -ma 'no wɔnti. 'E dı ɔ-ɔ nyni'e 'bho ti ɔ 'ke ε 'yrili-gwε. ɔ -ni'a 'bho tinyininamu a, ɔ 'wɔn-ɔ -a'ba -Koyi -Lagoɔ'c wlu 'bɔ, **XXXII** ɔ na: 'Inmɔ -Lago -ni 'ka a, 'inmɔ mo'o -bhla. 'Inmɔ -a'a "na "we Ablaamu-e Izaaki -ke Zakɔɔpɔnu bvbɔ'c, 'inmɔ 'mo'o. Moyiizi 'wın 'ı 'bɔ ɔ, -sianyi 'lbho -ɔ'o 'le ɔ-ɔ tutrε'ε li, ɔ 'ye "yiti"jri 'le ɔ -kaa 'le -gbu. **XXXIII** 'Le -Lago 'ye 'bho wlu -lrε̄ ko, ɔ na: -Za -a'a -bhopimupali bhv 'mu. 'Bhlukpa -in -nyna'a "kpi ti, 'in -ni'e-e 'bho'a dı ε ce'ε kpo. **XXXIV** 'An nyv'a ngazedı ɔn-υ nu'a 'le Eziputı, 'in 'ye -ε li -ziaka 'le 'in-ı 'wɔn-ɔ 'wa -kplekplewlu 'bɔ. 'E dı 'in 'dre'o 'in 'ke υ zetie. 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dı a, yi 'in 'ke 'le -inmu Eziputı 'mnɔ lbho!

XXXV Etiəni 'kpa-a 'ɔ wlu nya, ɔ na: ɔ-bɔ Moyiizi -lue 'mnɔ Izrayeɛlikomu -see 'ka 'ybha ɔn 'ye'a na: Yɔɔ -ke "bhuo "du'o 'bho -inmu -amu "kpi 'le -a tu'o -a'ba -zidle'a?, ɔbɔ 'mnɔ, 'in -Lago lbho'o 'le ɔ 'ke 'wa -klagba "du 'le ɔ 'ke υ zetie 'le 'geyikpaankwla 'zɔ, 'le -Lago gbo'a -dalbhoyi ɔ 'ye'a 'bho -gamnigi 'mu li 'ke ɔ -kpa. **XXXVI** Moyiizi 'mnɔ, 'in -nɔ **"yritikpvunwɔnkulu, -ɔ -za'a Izrayeɛlikomu 'geyikpaankwla 'zɔ 'le ɔ -ke ɔn 'ye Eziputibhlukpa "kpi 'wlu. 'Le 'Tɔnnizana kɔ ɔ -nɔ -ni nt'o, 'le "musa "kpi ɔ 'ye ı 'le zvın'a -gwli 'son ti -nɔ -ni. **XXXVII** ɔbɔ 'mnɔ, 'in -nɔ Izrayeɛlikomu -bodi: -Ka 'in -ni'a a, -Lago-ɔ 'ye-e amu ɔ wlu'a 'mutizayi -lue -ya -mu. 'Le a'ba "klumu ɔ-ɔ 'ye 'wlu mu. **XXXVIII** ɔ-bɔ Moyiizi -lue 'mnɔ, ɔ -ke -a'ba "na "we Izrayeɛlikomu ma'a

kpan -lue 'le "musa "kpi, 'inno -ni'e 'bho 'le vn -ke -Lago gbo'a -dalbhoyi'a 'nynumu, 'le o -ke o -o wlu'o 'le Sinayi'a tru "kpi, 'le, -Lago'c "dizigiri 'ye'a 'bho -ni mu "komukomu, o-o yi i u'o, 'le vn 'ke i 'wa "nynuu'a "nynuu -bodi 'mu-za "komukomu, 'le i 'ke -amu "kpi bhla.

XXXIX A -gblee, -a'ba "na "we -see ti'bø vn 'ke o 'bho "du. 'E dì vn -jri-ε'ε gbo 'le vn 'bø'c ti vn 'ke 'le Eziputı le mu. **XL** Un na Moyiizi'a venyi *Alco -bodi: Kókui vn 'ka 'bhle 'le vn 'ka 'le -a'ba -dɔnu'a nya -ko, mi i -a'ba dì. O-bø Moyiizi 'mno, -o -za'a -amu 'geyikpaankwla 'zø 'le -a 'ye'a Eziputı 'wlu, le o -ze'ε 'mu, -a se ε yibo. **XLI** Un 'le'ε -kaa a, 'bho -nɔɔ 'mne 'li, 'bho-o vn -ma -ni'e kóku -ke -bhliiyu gugø'c 'le vn 'ye ε bvbø, lbhu 'wa -kvutı nu'a, vn 'ye 'ε 'bvbua li. **XLII** Un nu'a -kaa a, -Lago -zu 'u-u "yigba li, o 'ye u "yiti"tayi 'le vn-u bvbø'c 'yru-e, 'cu -ke 'cvdri. A -gblee, ε-be wlu 'mne'ε "yitigøgøwlu -Lago'c wlu'a 'mutizayi Amosı 'cni'e 'le -Lago'c "bøgu 'li see:

-Lago na: Izrayεelikomu-a, 'le "musa "kpi zuın'a -gwli 'son ti, 'inmo a-a 'lbhaa'a "nalı 'mu, a 'ye 'inmu gba "yri "du 'le a 'ye 'inmu bvbø'c? **XLIII** Kóku 'ma-a *Mülkü'a koko, 'inne a 'bhle'o 'le a -ke ε -na'o, 'le a 'bhle'e 'cvdriεkóku 'ma-a Wlefaa -lrεε. I-bı kókui a ma'a, a-a bvbø'c, 'inni 'ka-a! 'Ya dı 'in-i 'ye amu kwa gbo -za mu 'le a'ba jekamu 'ke amu nya kpa 'le 'geyikpaankwla 'zø 'le a 'ke *Babilɔɔnuvgwlø gbo-te.

'Ka-a -Lago 'le'o. **XLIV** 'Bho 'ε "kpi a, Etıenı na: **"Yriεgbedeti -ke 'li -Lago -ke nyunu-u wlu ni'a 'le -klugba 'o gba 'cni-ε'ε "yri de'a ti, εbe

'mne, 'inne -a'ba "na "we 'bhle'o 'le "musa "kpi. A -gblee, ε-be "yrięgbedeti 'mne, -ka ɔ -tɔ 'nɛ Moyiizi 'tun, 'ka-a ɔ nu ε'o. [XLV](#) -Nɔɔ gbe zi'a a, "yrięgbedeti 'mne -ni'e 'bho-ε "kɔmukɔmu 'le -a'ba "na "we 'ye 'bi 'mu popo 'le ε-ε ple 'u "yiti 'le vn 'ye ε 'bhle, vn -ke ε 'ye Kanaa mu. -Nɔɔ -ke ti *Zozue -kɔ 'nu, 'bho-o -Lagɔ -nu -ni'e 'wa jekamu -ni'a 'wa nya ti 'le vn 'ye 'bhlukpa 'mne "kpi-zi, vn 'ye -de. ε-be "yrięgbedeti 'mne, 'bho-o vn -ke ε -ni'o kplokplɔ 'le ε 'ye *Daviidi'a 'wa -kɔkɔnɔɔ "kpi bhla. [XLVI](#) Daviidi 'mno, -Lagɔ'c "nitiwunnnasv -ni c-nɔ-c "kpi, 'le ɔ na: 'An -Kɔyi -Lagɔ, -mnɔɔ -a'ba "na Zakɔɔpɔ bvbɔ'c, "nyi 'inmu "yiflɔε 'mu 'in 'ke -a'a -dena le nu. [XLVII](#) ɔ 'le'ε -kaa a, -Lagɔ -see ε 'wɔɔn. ε-be -dena 'mne, 'ɔ "yu *Salomɔɔ nu'o ε le. [XLVIII](#) A-bee -mnvv, -bho a popo 'gwluti 'le, -Lagɔklagba-a -ni'a 'le yaku 'li, 'inno 'ke 'le nyunu'a popobudu 'li ti-de'a? 'Kla 'mno'c dı -Lagɔ'c wlu'a 'mutizayi *Ezayii -zi ɔ 'mu see, ɔ na:

[XLIX](#) -A'ba -Kɔyi -Lagɔ na: 'Le yaku 'li 'mo-o 'an -dena 'le 'bhlukpa "du'o 'an -kɔkɔlɛ -lrɛɛ. -Dena yɛɛ a 'ke 'inmu "nyi'a? 'Le 'ɛ doo 'in 'ke ti-de'a? [L](#) Lı -nu 'wee, 'in "bhuo-o -see ı ti-ya?

-Lagɔ 'le'ε -kaa.

[LI](#) Etiɛni 'kɔ-c 'bho wlu -lrɛɛ: A-bv -lokumukunyu-a! A-bv 'ma-a -polv'a "yikmumu 'le -ɔ -ke -lokui "su'a a, a'ba "du 'bho *-Lagɔ'c Lisaazuzu'a wlu, 'le a -ke a'ba "na "we-e plɛ'ɛ kpli 'mu. [LII](#) -Lagɔ'c wlu'a 'mutizamu -ni'a -bɛnyi, 'wa "klumu'a -yo a'ba "na "we -see nyanı 'mu kla'a? *-Lagɔ'c 'Bhozayi -ɔ 'ma-a "Yisrɛeyi, -

Lago'č wlukpamu -za'a 'č yiyia'a "kpidi 'mu see, 'innu a'ba "na "we 'lbha'o. 'Le 'traamu 'tōč, čeč 'mno 'yi-e 'nōč 'kmu 'mu. 'Innu abu-a'a "bhi po'o 'sre li 'le a 'ye č 'lbha č 'ye 'me. LIII 'Bho 'č "kpi a, a-bu -Lago "nyi'a č gbo'a -dalbhomu 'č gba'a -klugba 'le un 'ye 'č Moyiizi "nyi, č 'ye 'č amu -ya, gba 'mne, a'ba "bhi -see ε 'bho "du!

Etienni'a 'memee

LIV Etienni po'a wlu 'mne ti a, 'ε wlutu 'kpvn-o u-bu *'Zuifv'a -zilletumu 'mnū 'gwlu. 'E dī un -po 'no 'ce kwa tenyi. LV Obč "yi-e *-Lago'č Lisaazuzu 'mu 'le č-č popo'o 'le yaku 'li. Č -ni 'le 'yranamu, 'le yaku 'ye wɔn kati, č 'ye -Lago'č 'nyu'a 'yibheeeε -vlavlī li'ye, 'le *Zezii -ke č -kɔ'č li 'wee, č 'ye č li'ye -lreε. Č -nyna'a-a 'bho 'č "troli ti. LVI Č-č 'ye 'i -kaa li a, č na: A -gblee, 'in-č 'ye-e yaku li, ε kati'e-e wɔn, 'le Zezii -ke -Lago'č -kɔ'č li 'wee, -č "duu'a 'č "bhuo *Nyunyč 'Yū 'nyu, 'inu -nyna'a 'bho 'č "troli ti.

LVII Nyu 'mnū 'wɔn'č wlu 'mne 'bč č, -ka un -die'a 'mu, un "su-o -lokui "yi 'le un-č "wuwɔč'č 'mvti, 'le un -keε ε 'bu'wɔn, 'le un 'ye č 'lru "yi, LVIII 'le un -ke č 'ye "gbe 'da 'le un 'ke č -digbi 'mu 'lbha č 'ke 'me. Nyu un po'a 'sru un 'ke č -antanyidigbi "yi "vuto, un 'wla'a 'wa yayibanıklıgbı ti, 'bhıabhvadraa -lue un-č 'la'a 'Solv, 'inu un "nyi 'i -jeyi 'le č-č fuo 'nı li, LIX 'le un 'ye Etienni'a -digbiyilbheee wɔn"du. Un -nı 'nı i "yilbhaanamu, 'le č-č po'o -kaa Zezii wɔn gbo, na: 'An -Koyi, 'an -zuzu 'ye 'bı 'bho -in gbo! LX 'Le č 'ye 'kolri glu po, č 'ye "wɔ: 'An -Koyi,

"nyinynidi ᵻn-υ nu'a 'inmυ "lruli, 'bho 'ya dι, -a'a kpu υ ı "yi -le! ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'ɔ -fifε -ce'ε 'bho-ε.

VIII

I -Gblee, 'Solu -mnco, ɔ 'wco'c-o Etieni'a 'memee "kpi.

Un 'kla-a Zezii'a -gligbaωnyi'a nyu nyanı 'mu

'Bho zɔ -lue 'mne 'li, *Zezii'a -gligbaωnyi'a nyu-υ -ni'a Zelizaleemυ a, 'bho-o υn "du -ni'e 'wa nyanımklee wɔn 'gagwloka 'le υn 'ye 'le Zidee -ke *Samaliibhlukpa 'kpi tibuba, 'le *Zezii'a -dalbhomυ 'se 'ye 'bho Zelizaleemυ -sie. II Ε -ni'a -kaa 'mu a, Etieni υn 'lbha'a a, nyu tɔlv-υ -kpvn'a *-Lagɔ'c gba "yi 'mu-o 'ɔ "ku'a dι, υn-υ "vi -ɔ'o tenyi, 'le υn 'ye ɔ Zelizaleemυ tinmaze.

III -Gblee, -ye 'ma-a 'Solu -mnco'c -ne ε, ɔ 'bɔ -ti ɔ 'ke Zezii'a -gligbaωnyi'a nyu ti-za klapaa, 'le ɔ-ɔ dede'e -bidi -lue -lue, ɔ-ɔ kpvn'o nyukpasi -ke 'nyuŋkpakpi, 'le ɔ-ɔ po 'v -jie 'mu.

*'Le *Samaliibhlukpa "kpi Filiipυ -za -ni'e
Zezii'a "dızıgi

IV Ε -ni'a -kaa 'mu a, *Zezii'a nyu -yu buba'a ti, υn-υ 'ple-e gwle "yiti 'le υn-υ za'a nyu Zezii'a "dızıgi -bodi 'mu, V 'le Filiipυ -mnco 'ye *Samaliibhlukpa "kpi'a -gwlo -lue 'mu nyni. *-Lagɔ'c 'Bhozayi, Zezii, -ɔ 'pvvn'a nyu, 'bho-o ɔ-ɔ za ni'e 'ɔ "dızıgi nyu -bodi 'mu, VI-VII 'le "nyinynidi'a -zuzu-u 'da'a "gwizimu'a -dadudu 'mu 'le ı-ı "wɔ'o. -Klokłomυ -ke topomυ'a -dadudu-u 'pvn-o'o -lreε. Nyu-υ -ni'a 'bho 'wɔn'c wlu 'mnı 'bɔ ɔ, 'le, *wɔnkulı ɔ-ɔ nu'a, υn 'ye 'ı li a, υn -ni 'wee

'po -o -lokui -ziaka. **VIII** 'E dı, nyu-ı -nı'a 'bho gwlo
'mne 'mu, 'bubua-a 'lbhu u'o tenyi.

IX -Gblee, nyukpasu -lue un-ı 'la'a Simco -nı'e-e
'bho gwlo 'mne 'mu see, 'le kɔkui 'mu o-o zi nı'o
'le o-o nu'o lı -lru, 'le i-i "maa'a Samaliikomu -
too "yrili. -Bho o -de ti, o-o zre 'nı-e 'o "bhuo
kagbaliyi "yi. **X** -E 'nyaa'a 'bho "yreetı "kpi 'le
ε 'ye'a nyunyuzıgi "kpi bhla, 'wa 'wee-e "du
-o 'bho tenyi 'le un-ı nu'o: -Lago'c wɔnkuɛ
nyukpasu 'mno 'bhle'e 'mu. -Lago o "du'o.

XI (-Gblee, 'le kɔkui 'mu o-o zi nı'o 'le o-o ma'a
nyu wɔntı, 'ka-a o-o nu'o see. 'E dı nyu 'wee-e
"du 'o 'bho -ziaka.) **XII** "Dızıgi Filiipu-ı za'a 'bho
-Lago'c nyu'a -kɔkɔc -ke Zezii *Kliisi'a "kpi, -da
un 'wɔn'c 'o wlu 'mne 'bɔ o, 'bho-o un 'wɔon -
nı ne'o, 'le nyukpasi -ke 'nynukpakpi'a 'wee 'ye
*batizee-ε. **XIII** Simco 'mno'c "bhuo 'wɔon nı-o'o,
'le o 'ye batizee-ε -lreɛ. O batizee-ε'ε ε, o "srii'e-e
Filiipu. **"Yritikpuñwɔnkułi o-o 'ye'a li'a dı a,
wɔn-c mo 'o ti.

XIV *Zezii'a -dalbhomu -nı 'le Zelizaleɛmu, -ka
Samaliikomu 'wɔon'c -Lagoowlu, 'ya "dı 'ye 'le
nyni 'le un 'ye 'le *'Piɛlı -ke *'Zaan lbho. **XV** U-
bee nyni'a 'le Samaliibhlukpa ''kpi, un bhade'e-e
Samaliikomu 'mnu'a -Lago li un 'ke *'o Lisaazuzu
'ye. **XVI** -Ka un -die'a 'mu, un batizee-ε -nı'e-e
-a'ba -Koyi Zezii'a 'nyni 'mu, 'le, 'wa -lue 'tın
-Lago'c Lisaazuzu 'ka ''kpi'dree -nı, o se -nı.
XVII 'Bho 'mno, 'bho-o 'Piɛlı -ke 'Zaan -de 'nu *kwa
'lru ti 'le un 'ye -Lago'c Lisaazuzu 'ye 'wee.

XVIII -Gblee, Zezii'a -dalbhomu de'a 'o 'wɔnco'mnu
'mnu kwa ''lru ti a, Simco 'ye 'u li un 'ye-e -Lago'c
Lisaazuzu a, o -tɔ'c-o 'Piɛlı -ke 'Zaan mɔni "yi.

XIX ɔ na: A "nyi 'mnamu wɔnkuε 'mne, -bho 'in de nyu kwa 'lru ti, 'le un 'ke -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'ye. **XX** 'Le 'Piɛlɪ na: -In -ke -a'a mɔni 'mne -sɔ ti! -Mnaaa-a popo-o "nyinynika 'gwlvti. Lε -Lagɔ'ɔ "nyi'a nyu, nyɔ'ɔ de ε mɔni 'mu. **XXI** -In -see lε -lue 'tun 'ye yi, -a'a lbhu -ko. -A'a -pɔlu se "yi'srεε 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. **XXII** 'Ka-a ε -ni'a 'mu'a d1 a, "nyinyninaagi 'mne, yibo ne "yi 'le -un 'ke -a'a -Kɔyi -Lagɔ gbo "bhitι 'le -in 'ke ɔ libhade 'le ɔ 'ke -a'a "nyinynidi 'mne'ε d1 'bho! **XXIII** -Gblee, 'in yibo'o-o 'le -a'a -pɔlu gbo nyani "yi-e 'le. "Nyinynidi kpvn'o -unmu 'geyiε 'mu. **XXIV** 'Piɛlɪ 'le'ε -kaa a, ɔ na: A'ba "bhi bhade 'an d1 -a'ba -Kɔyi -Lagɔ li, 'le, wlu a -za'a 'unmu -bodi 'mu, 'ε letu -kaa 'unmu "kpi bhla.

XXV 'Piɛlɪ -ke 'Zaan -ni 'son -za'a -a'ba -Kɔyi Zezii'a "diziŋi 'wee un -de'a 'liti 'mu, un gwε'ε "yi a, 'le un 'ye Zelizaleemu le mu. Un -ni 'le munamu, 'le Samalii'a gwε'ε -dadudu 'li un -za -ni'e Zezii'a "diziŋi 'mu.

Filiipu -ke Etiopiibhlukpa "kpi'a -klagba -lue

XXVI I zi'a -kaa a, -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -lue -wlu'o-o Filiipu -bodi, ɔ na: -Sɔ 'mu, 'le -jolu -sɔ'ɔ Zelizaleemu -ε mu'a Gaza a, 'le 'zɔti -bhoga -mu -ni 'le 'ε -jeyi! (-Gblee, "musa "kpi -jolu 'mne-ε zi ni'o).

XXVII Filiipu nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ 'mu-ε 'le ɔ 'ye mu. ɔ -ni -jolu 'mne bhlunamu, ɔ 'ye 'le 'ɔ nya nyɔ -lue li'ye. ɔ-bɔ nyɔ 'mno, 'bhlukpa -lue un-u 'la'a Etiopii, 'ε "yiyi mo'o. 'le ɔ-ɔ "du'o nyɔklagba. 'Innɔ -ke Etiopii'a 'bhlukpayowlinyakaŋpu un-u 'la'a Kandaasi nu'o lbhu, 'innɔ 'bhle'e 'wa mɔni

kwa. -Lago bvbɔnamu 'le Zelizaleemuv; 'le o-o mu'o 'c "bhli le. **XXVIII** Koko -ε 'bhle'a bhı 'zo, -sieko jri'a ti, 'le 'ε 'limu, o -de'e ti, 'le, -Lago'c 'bɔgɔ 'c wlu'a 'mutizayi *Ezayii 'cnt'a, 'ε 'limu o-o zre'o. **XXIX** 'Le *-Lago'c Lisaazuzu na: Filiipu, nyni koko 'mne li! **XXX** C nu'a -kaa, o ple-o'o, o 'ye ε liny ni, 'le o-o na 'n e li. C nyni 'ε li a, o 'wɔn-ɔ 'c zrezreewlu 'bɔ. 'Le o na: 'An 'lotu'a "yu, li -a zre'ε, -a 'wın i 'muti 'nı? **XXXI** Nyɔ 'mno na: -Bho nyɔ se ε gboziza, koo 'in 'ke -nyna 'in 'ke i 'muti'wɔn'c? 'Le o na -lree: 'Ya, -de -daa 'an "troli ti, -in 'ke 'inmu -tɔ. **XXXII** -Gblee, wlu o -nı'a zrenamu, 'inne 'ka-a:

C koo'c-o 'bhlabhle vñ-v kpa'a 'lbhanamu, o koo'c-o 'bhlabhleyu -ke ku vñ -nı'a kete-namu 'le ε -see'a "vi. C -see wɔn 'bhati 'le o 'ke 'c "bhuo 'mututɔ. **XXXIII** Un "pli -o "yi, 'le vñ 'ye o 'gi -za, 'le vñ 'ye o 'lbha, o 'ye 'me. 'Bho 'mno 'tɔ 'le, o se "nynuu'a "nynuu 'bhle'a dı yrɔo 'ke 'tɔ 'wa "kpidi 'mu-za'a?

XXXIV C 'kɔ-o 'bho wlu -lree, o na: Yɔo -ke "kpidi Ezayii-i za'a 'mu'a? 'C "bhuo 'maae -ale nyɔ -lreɔ ma'a? Zıza ne gbo. **XXXV** -In 'ye li-o, Filiipu "luo'o-o wlu 'mu, o -nı wlu 'mne gbozizanamu 'le o 'ye ε Zezii'a "dızıgi "yi"du du 'le o 'ye o -tɔ.

XXXVI Un -nı -jolu 'mne bhlunamu, 'le vñ 'ye "nisu -lue -ye, 'le o na: Filiipu, "ni 'ka-a! Leelə -sie'e 'bho 'tɔ 'in 'ke nu-o 'le 'in 'ke *batizee-ε? [**XXXVII** 'Le o na: -Bho -in de Zezii Kliisi "gwli -a'a -polu'a kłe ti, 'in-i batizee'e -inmu-ε. 'Le o na: 'In 'de -o "gwli -ka o "du'a -Lago'c "yu. **XXXVIII** C 'le'ε -kaa a, o na nyɔ-o tri 'c o: -Nyna ti, 'le o 'ye

ti-nyna 'le ṽn -ni 'sɔn 'ye 'le "nukɔ ti"si 'le o 'ye
ɔ batizee.]

XXXIX ṽn -sɔ'ɔ "nukɔ 'tun "sɛɛ, -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu "luo'o Filiipu 'mu-e 'le o -ke o 'ye mu. Nyukpasu o batizee'a, 'ɔ "yri -see o 'ye 'bho le. O nu'a -kaa, 'bvbua-a 'lbhɔ c'ɔ, o 'ye mu. **XL** Filiipu -mnɔɔ 'ka 'daa a, o 'daa'a-a -gwłɔ -lue ṽn-υ 'la'a Azɔtu 'le o-o ple'e -gwłɔ gwłɔ "yiti o-o za'a Zezii'a "dızıgi 'mu. 'Inne o 'bhle'o kplokplɔ 'le o 'ye -gwłɔ ṽn-υ 'la'a Sezalee nyni.

IX

'Sɔlv -yi'e-e Zezii'a "gwlideyi 'mu

I ε-be -nɛ -cɔn 'mne ti, 'Sɔlv -cnɛ -see 'bhɔ, o 'bhle-e -bhla -a'ba -Kɔyi *Zezii'a -namu'a 'ce 'liti, 'le o-o 'bu 'v ti o 'ke v 'lbha ṽn 'ke 'mɛ. 'E dı o mu'o, o 'ye *-Lagɔ'ɔ 'sragazamu 'wee'a - klagba 'ye, II 'le o na: 'In yi-o'o -in 'ke 'inmu "bɔgvı "nyı, -a'ba *-Lagɔwlu'a 'liciaanbidi 'wee -ni'a Damaasıgwłɔ 'mu'a "lrutidemu, 'in 'ke i v "nyı, nyukpasi -ke 'nyuñkpakpi-i 'ma-a *Zezii'a -jeyinamu, -bho 'in 'yee nu 'le, 'le 'in 'ke v kpvn 'le 'in 'ke v Zelizalɛɛmu kpa.

III C -ni 'le -jeyi, o "kɔɔ'ɔ-o Damaası gbo. -Vlaan nu'a -kaa, -vaaan! ε 'wlu-o 'le yaku 'li 'le ε 'ye o -die 'li po, IV 'le o 'ye ti'ga. Wlu -lue o 'wɔn'ɔ 'bɔ na: 'Sɔlv, 'Sɔlv'o a! Koo -in -nyna'a 'le -a kla'a -kaa 'inmu nyani 'mu'a? V 'Le o na: 'An -Kɔyi, -inmɔ wlu'a, -a'a 'nyı -me'ɛ? 'Le, nyɔ-o wlu'a a, o na: 'Inmɔ, Zezii, -a kla'a nyani 'mu, 'inmɔ mo'o. VI 'In-i 'tmuñ'o 'inmu-ɛ, -sɔ mu, mu 'bho Damaası, le -in 'ka nu, 'le nyɔ 'ke ε -inmu -tɔ! VII - Gblee, nyu -ke o-o na'a a, wɔnmamaa kpvn -v'o.

-Ka ᵽn 'ka wɔn 'bhati, ᵽn 'ka -wlu, ᵽn se ε 'bhεε. ᵽn-υ 'wɔn-ɔ wlu 'mne 'bɔ 'le 'wa 'ye nyɔ li. [VIII](#) C po'a wlu 'mne ti a, 'Sɔlυ nu'a -kaa, ɔ 'bhati'e-e "yri, ɔ 'ye 'mu-so. C 'bhati'a "yri a, 'ɔ 'ye le li, ɔ-ɔ dudua'o -kolukolukolu, 'le ᵽn 'ye ɔ -jie "yi kpvn, ᵽn -ke ɔ 'ye Damaasi nyini. [IX](#) -Gblee, 'le 'wι tan 'li ɔ -see ti'ye, ɔ -see li, ɔ -see 'na.

[X](#) Ε-be -nɔc 'mne 'li a, nyɔ -lue-e -nι'a 'bho Damaasi, 'ɔ 'nymi 'mo-o Ananiasi. Zezii'a -nayi mo'o. 'Innɔ -a'ba -Kɔyi Zezii yi'e -bodı 'le "yritiyeeε 'mu 'le ɔ na: Ananiasi! C na: 'An -Kɔyi, koo -in 'le'ε? 'In 'wɔn-o'o. [XI](#) 'Le ɔ na: -Sɔ 'mu, -mu -ni 'bho -gwłögwi! -Jolu -nι'a 'bho ᵽn-υ 'la'a 'Muṣrεεjolυ, bhlu ε! 'Bho 'ε wɔnli, nyɔ -lue ᵽn-υ 'la'a Zidaa, 'ɔ -budu -nι'e 'bho. -Pa -nι 'bho, Taasiyi -lue ᵽn-υ 'la'a 'Sɔlυ, -in 'ke ɔ tidede! "Yri -ke "yi -a -nι'a -laa ɔ-ɔ 'po-o *-Lago wɔn gbo. [XII](#) 'Le 'ɔ "yritiyeeε 'mu -cmu -nι'a Ananiasi ɔ 'ye'e li, -in 'ye 'le ɔ gbo pa, 'le -in 'ye ɔ su "lru tide, 'ɔ "yri 'ye kati 'le ɔ-ɔ 'ye'e ti -lrεε. [XIII](#) Ananiasi na: 'An -Kɔyi, nyv'a -dadudu 'tmvυ'o-o -inmu 'ɔ "kpidi. Un na, 'le Zelizaleεemu, "nyinynikpli ɔ nu'a -a'a nyv "lruli, ɔ -se -se. [XIV](#) -Gblee, *-Lago 'ɔ 'sragazamυklıgbı "nyı -ɔ 'srvpobɔgvı. 'Innı "nyı 'ɔ wɔnkus, 'le, nyv-υ po nι'a -dagbe -a'a 'nymi 'mu -Lago wɔn gbo, ɔ 'ke υ kpvn -lrεε. [XV](#) -A'ba -Kɔyi 'mnɔ na: 'Inmɔ lbho'o -inmu, mu! 'Sɔlυ 'mno, 'in -zo 'ɔ 'bho-ε 'le 'in 'ke ɔ 'an lbhvnuyi 'mu nu, 'le 'bhłıkpti'a -dadudu -ke 'ya -yowli "sri 'υ "kpi 'le *Izrayεεlıkɔmu 'ke υ "kpi 'kpa, ɔ 'ke 'wa 'wee 'an "dızıgı kpa. [XVI](#) -In 'ye li-ɔ, 'kleyeli ɔ 'ka wɔn'kpa 'an dı, 'an "bhuo-o 'ye -ɔ ɔ 'yi-ɔ -mu.

XVII ɔ 'lɛ'ε -kaa a, 'le Ananiasi 'ye mu, -budu -ke 'li 'Sɔlv -ni'a, ɔ 'ye 'le pa, ɔ 'ye ɔ *sv 'lru tide 'le ɔ na: 'An 'lotv'a "yu, 'Sɔlv, -a'ba -Kɔyi Zezii -in -ni'a 'le -jeyi yinamu, -ɔ -tɔ'c -inmu 'ɔ "bhuo "yi, 'inno lbho'o 'inmu 'le -a'a "yri 'ke kati 'le *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'ke -inmu 'mu "yi. **XVIII** ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'bho -gbaa -lue 'mu, -ka li'a kvn -ni'a, li-i -ni'a -kaa, 'inni 'wlu'o 'le 'ɔ "yri 'mu, 'inni 'ga'a ti 'le ɔ 'ye ti'ye. ɔ nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ 'mu-ɛ, ɔ 'ye mu 'le ɔ 'ye *batizee-ɛ. **XIX** 'Bho-o ɔ -li -ni'o 'le 'ɔ 'kpi 'ye 'le le yi.

'Sɔlv -za'a-a *Zezii'a "dızıgı 'bho Damaasi

ɛ zi'a -kaa a, 'Sɔlv 'zi-e *Zezii'a -namu -ni'a 'bho Damaasi gbo 'wɪ. **XX** 'Bho -gbaa -lue 'mu, 'le *-Lagɔwlu'a 'liciaanbidi 'li ɔ 'kpa-a 'bho ɔ-ɔ za'a *Zezii'a "dızıgı, ɔ-ɔ nu'o: ɔ-bɔ Zezii 'mnɔ, -Lagɔ'ɔ "yu mo'o. **XXI** Nyu-υ po 'ɔ -lokui, wɔn 'mu -v ti 'le υn-υ nu'o: Nyu-υ po'a -Lagɔ *wɔn gbo Zezii'a 'nymi 'mu, cuccunu, -see υ 'ki nyani 'mu kla 'le Zelizaleemv, 'le, li υn de'a "gwli, ɔ 'ke υ -pɔlv "yi -za? ɔ -see 'ki 'nɔɔgbɛ -kaabonyu kpvnnamu yi 'le ɔ 'ke υ *-Lagɔ'ɔ 'sragazamvkligbi gbo kpa? **XXII** 'Sɔlv 'mnɔ-ɔ 'tɔ-ɔ 'le wɔnkue 'mu 'le ε-ε 'kpa'a "kpi. *'Zuifu -ni'a 'bho Damaasi, ɔ-ɔ 'tbhv -v Zezii'a "dızıgı "yri, -ka ɔ "du'a *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu. Lε υn 'kɔ ɔ 'kpi "du, ε se -ni.

XXIII -Nɔɔgbɛ zi'a a, υn bhaga'o υn 'ke ɔ 'lbha ɔ 'ke 'mɛ. **XXIV** -Ka υn -ni 'ɔ fe 'zɔ -panamu, ɔ 'wɪn -i 'bɔ, 'le zɔ -ke "matu, 'le υn-υ fuo'o 'gbewɔen'ɛ -jolu li 'le υn 'ke ɔ 'lbha. **XXV** 'ɛ dı "matu -lue 'ɔ

-namu -zi -ni 'nɔ-ɔ "bhlukui gbo 'le un 'ye o 'le "gbe'a kplu lemu ti" sii.

'Sɔlv 'nyni-e Zelizaleεemu

XXVI I zi'a -kaa a, 'Sɔlv 'mu-o Zelizaleεemu. O nyni'a a, o 'bɔ-ɔ ti o 'ke 'le *Zezii'a -namu -ni'a 'bho'a "klumu kpa o -ke un 'ke gbobhete. -Ka o -yi'a Zezii'a -nayi 'mu, vbu -see i "gwlide. 'E di un 'bhle'e 'o -sianyi ku 'muti. **XXVII** E -ni'a -kaa 'mu a, Banabaasi -mnɔɔ "luo 'nɔ 'mu-e 'le o -ke o 'ye *Zezii'a -dalbhomu gbo mu. -Ka o 'ye ye'a -a'ba -Koyi *Zezii 'muti 'le Damaasi -jeyi, 'le o 'ye 'o 'tmu, 'le o 'ye "yrili-ce 'le o 'ye'a 'bho 'o "dizig 'mu-za -ni, 'ya kuna o po v'o. **XXVIII** E 'nyaa'a 'bho -nɔɔ 'mne 'li, o -ke un bhete'e-e gbo 'le o -ke un-v ple'e Zelizaleεemu "yiti, 'le o-ɔ ce'e "yrili 'le o-ɔ za'a -a'ba -Koyi Zezii'a "dizig 'mu. **XXIX** O "bhiti'e-e 'le *'Zuifu po'a glekiwlu gbo, o -ke un-v depo'o. 'E di un-v 'bɔ'ɔ ti un 'ke o 'lbha o 'ke 'me. **XXX** Un-v nu'a -kaa a, 'lotu'a "nyuu 'wun -i 'bɔ, 'le un 'ye o -bhubho li"du 'le un -ke o 'ye Sezaleegwlɔ 'mu mu, 'le o 'ye 'bho -ce -ni, o 'ye 'ɔ "bhligwlɔ Taasi mu.

XXXI O -yi'a 'tɔ Zezii'a -nayi 'mu a, Zezii'a -gligbaωnyi'a nyu-v -ni'a 'le Zidee-e, Galilee -ke *Samaliibhlukpa "kpi 'ye-e "yiflɔε, 'le un-v popo'o 'kpa "yi, un-v "du'o -a'ba -Koyi -Lagɔ'ɔ wlu 'bho 'le *'ɔ Lisaazu-u kpa nu'o 'le -gligbi 'mn̄-i 'bhe'e "yigbeyi ti.

-Kloklɔyi -lue 'pvn-o'o

XXXII E-be -nɔɔ 'mne ti, *'Piɛlɪ -mn̄-ɔ-ccu -ple-e 'bhlukpa 'mne'e 'wee "kpi ti. Zo -lue 'zɔ o 'mu-o -gwlo -lue un-v 'la'a Liidɪ, *Zezii'a nyu-v -ni'a 'bho

"yidedenamu. **XXXIII** 'Bho 'mno, 'bho-o ɔ -ye'ε nyukpasu -lue ʊn-ʊ 'la'a Σnee. -Zvın -meetan 'li ɔ -klo'o. -Da ɔ 'pe'ε 'ɔ "kpitipele "kpi ti, 'bho-o ɔ -ni'o. **XXXIV** 'Le 'Pieli na: Σnee, Zezii *Kliisi 'pvun'o -nuv-ε. -So 'mu, 'fian -a'a "kpitipele! ɔ 'le'ε -kaa a, 'bho -gbaa -lue 'mu -vuka! ɔ -so'ɔ 'mu-ε! **XXXV** Liidi -ke Saloobhluvpa "kpi'a nyu-ʊ 'kvkoo'ɔ gbo, le-ε zi'a 'bho nyukpasu 'mno 'kpi, ʊn 'ye 'e li a, 'wa -dadudu -yi'e -a'ba -Koyi *Zezii'a -namu 'mu-ε.

'Metmenynaakpu -lue 'pvn-o'o

XXXVI -Gblee, 'bho -gwlo -lue -ε -ni'a 'bho Liidi'a "troli ʊn-ʊ 'la'a -Ζρε, *Zezii'a -nayi -ni'a 'bho, 'wa 'nyni 'mo-o Tabitaa. ('Le Glekiwlu 'mu ʊn-ʊ 'lu -ʊ Dəlvkası. 'E 'zɔ 'mo-o 'lre.) ʊn -nmɔ'ɔ-e 'pvunmu kwa 'mu ti 'le ʊn-ʊ nu'o kplizigi -lrul nyu "lruli "kɔmvkɔmu. **XXXVII** ε-be -nɔɔ 'mne ti a, 'we kpvn -v'o 'le ʊn 'ye 'mε, 'le ʊn 'ye 'wa "ku -lre. ʊn gwe'ε 'wa "ku'a -lrelrea "yi a, 'le ʊn 'ye v 'le yayibudu'a "yu -lue 'li "du. **XXXVIII** Liidi -ke -Ζρε "kvkoo'ɔ gbo'a dı, Zezii'a -namu -ni'a -Ζρε, ʊn 'wɔn'ɔ 'bɔ 'Pieli -ni'e-e Liidi, ʊn lbho'o 'bho nyu 'son, ʊn na: -Bho a mu a, a 'tmuu 'Pieli -abu bhade 'nɔ li, ɔ yi -vuu! **XXXIX** ʊn 'tmuu 'nɔ ɔ, 'bho -ynayiza a, ʊn -ke ɔ 'kpa-a -jeyi. ʊn nyni'a a, yayibudu -ke 'li 'wa "ku -ni'a, ʊn -ke ɔ 'ye 'le pa. 'Le -dīgbanyunukpakpitolv -ni'a 'bho 'bhle'e "vivia 'le ʊn 'ye ɔ linyini, -banı Dəlvkası -ni'a ti ʊn-ʊ nu'a le, ʊn 'ye ɔ "yi-tɔ. **XL** ʊn -tɔ 'ni ɔ "yi a, nyu-ʊ -ni'a 'le -buduyu 'mne 'li 'wee, ɔ na v -bodi: A-bee 'da! ʊn 'da'a a, 'le ɔ 'ye 'kolri glu po, ɔ 'ye *-Lagɔ wɔn gbo po, ɔ 'ye 'le "ku gbo -gbu, ɔ

na: Tabitaa, a -so 'mu! Un nu'a -kaa, un 'bhati'e-e "yri, un 'ye o li'ye. 'Bho -gbaa -lue 'mu 'le un 'ye gbo-de, **XLI** o 'ye 'wa su tikpuñ 'le o 'ye u -kpa 'le un 'ye 'mu-so, un 'ye ti-nyna. Un -so'c 'mu a, 'le o 'ye -dīgbanyñukpakpi 'mnu -ke Zezii'a nyu -lruñ 'la 'le o 'ye u Tabitaa'a yaayaani -jeyi "nyi. **XLII** I-bi "di mni -wa'a-a 'bho -Zəpəgwłɔ 'mu ti, 'le nyu'a -dadudu 'ye -a'ba -Koyi Zezii "gwlidē. **XLIII** E zi'a -kaa a, 'Piɛl -gwle'e-e 'bho -Zəpə 'bho nmiku'a "tayi -lue un-u 'la'a Simco gbo.

X

*Kɔluneyi 'la-a *Piɛl o 'ke yi*

I E-be -nɔɔ 'mne ti, 'bho Sezalee, nyukpasu -lue-e -nt'a 'bho, 'c 'nyñi 'mo-o Kɔluneyi. 'Wlomɛɛ's "sroja'a 'plan -ɛ -so'c Italiibhlukpa "kpi, 'wa -klagba -lue o "du'o. **II** C-ɔ "du-o 'bho -Lago tenyi. 'Bho 'c 'bhlegbo'a nyu-u -ni'a 'bho, 'wa kłɛ-ɛ "du'o 'bho -Lago. C-ɔ 'kpa-a *'Zuifu'a "pvanlbhamu'a -dadudu 'le o-ɔ po'o *-Lago wɔn gbo -wlɛɛwleɛɛ.

III Zɔ -lue 'zɔ'c "jiazɔyruklagba 'mu, ('ɛ "yri tan "yi), o -ni -Lago wɔngboponamu, 'le 'c "yritiyeeɛɛ 'mu, 'le-e o 'ye -ni'e -Lago gbo'a -dalbhoyi -lue -gezee! C 'pa-a 'le 'c -budu 'li, o na: Kɔluneyi! **IV** Kɔluneyi nu'a -kaa, o 'yrc -ɔ'o 'le 'c ku 'ye 'lri pa 'le o na: 'An -Koyi, koo -in 'lɛ'ɛ? C na: -Lago 'kpun-o -a'a wɔngbopowlu, 'le, -zigi -a nu'a "pvanmu -bodi, o 'ye 'i li. 'E di o popo'o -a'a di 'gwluti. **V** 'Traamu 'tɔ o, lbho 'le nyu -Zəpə, nyu -lue un-u 'la'a Simco un "duu'a *'Piɛl, un -ke o

'ke yi! **VII** Nmiku'a "tayi -lue ṽn-υ 'la'a Simoo, 'le ɔ gbo ɔ -ni'o. 'C -budu -ni'e-e 'tɔnni wɔnli.

VII -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -zɔ 'ɔ dı -bodi 'mu, ɔ mu-o'o. Kɔluneyi'a "yigləlbhuzemu 'son-ɔ -ni'a 'le 'ɔ -budu 'li -ke "srojayı ɔ -ybhe'ε 'mu 'le ɔ "si'a 'bho ɔ-ɔ "du'a 'bho -Lagɔ tenyi, 'innu ɔ 'la'o. **VIII** Lε-ε zi'a, ɔ 'ye υ 'ε kuna po, 'le ɔ 'ye υ -Zɔpe lbho.

IX Zɔ zι'a a, nyu-υ mu'a -Zɔpe -ni'a gwlo gbo "kɔɔnamu, 'yrυ nyni'a "duu 'mu, 'bho-o 'Pieli 'ya -ni'e yayibudu'a -da -lue-e -ni'a pεtepeτe ɔ 'ke -Lagɔ wɔn gbo po. **X** ɔ-ɔ nu'a -kaa, 'mu-υ 'lbhɔ ɔ'o 'le ɔ na: A pi 'in 'ke li! Un -ni 'ɔ lilile pinamu, 'le 'ɔ "yritiyeeε 'mu ɔ 'ye le -lue 'ye. **XI** -Gblee, ɔ 'ye-e yaku li ε 'ye wɔn kati. 'Le-e ɔ 'ye'e le -lue li 'le ε-ε 'dre'o. Ε kɔɔ'c-ɔ "yriɛklagba. 'Ε mnı nyiε -lre'ε 'mu-ε 'le ε-ε "si'e 'bhlučpa "yi ti. **XII** ɔ 'ye-e 'bho 'ε "kpi nmi-e nɪkpi'a 'digbi'a kpe'ε -dadudu li. -Lru-ı na 'ni-e bhı nyiε "yi 'le -lru-ı na nt'e 'bεte. **XIII** ɔ 'ye'a -kaa li a, wlu -lue 'wlu-o yaku 'li, ε na: 'Pieli, -sɔ 'mu, 'lbhı ı -in 'ke li! **XIV** 'Le ɔ na: -Wooo! -Gba! 'An -Koyi, 'in -see -bhla 'an gbaliliε li ke kpe -lue! **XV** 'Le wlu 'mne 'ye 'bho le mu, ε na: Lε -Lagɔ nu'a, ε -se 'tɔ gbale -ko, -mnaaa'a -zre -ni ne -a'a gba "yi -le! **XVI** Wlu 'mne -yi -ni'e-e 'bho le kpe tan. Ε zi'a -kaa a, le 'mne nu'a -kaa, 'bho -yritayi ε 'mu-o 'le yaku 'li le.

XVII ɔ 'ye 'ε -kaa a, ɔ 'kabha'o na: Lε 'in 'ye'a -laa, 'ε 'zɔ'c 'nynı -me'ε? ɔ-ɔ nu'a -bhla -kaa a, nyu Kɔluneyi lbho'a a, ṽn-υ dede-e nyu ti: Doo Simoo'c -budu -ni'a? 'Le ṽn 'ye υ da -tɔ, 'le ṽn 'ye 'bho 'ɔ "bhlegbo'a 'gbewɔn "yi nyni. **XVIII** Un

nyni'a 'bho 'gbewon "yi a, un-v 'po-o wlu yayi, un na: Simco un "duu'a 'Pieli, -daa, 'bho-o ɔ -ni'a?

XIX 'Pieli -mn̩o, le ɔ 'ye'a a, ɔ-ɔ popo 'nɛ-e "kpi 'gwluti -bhla, 'le *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'ye 'le 'ɔ -pɔl̩u gbo -wlu: -Gbu 'nɔc! Nyu tan-a -ni'e -laa: 'nnu 'bɔ'ɔ -unmu ti. **XX** -Sɔ 'm̩u, -in 'ke 'dre 'le -in -ke un 'ke mu! 'In "bhuo-o lbho u'o. -A'a -pɔl̩u'a 'kol̩u -le! **XXI** C nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ'm̩u-ɛ, ɔ 'ye 'dre. C 'ye 'v li a, ɔ na: 'Inm̩o a-a 'bɔ'ɔ ti, cm̩i 'ka-a! Lee -ni'e 'bho'a? **XXII** Un na: 'Wlomeɛ'ɛ "sroja'a -klagba Kəluneyi lbho'o -amu. ɔ-ɔ 'mo-o nyɔ-ɔ 'sreɛɛ'ɛ "yi, ɔ-ɔ "du-o 'bho -Lago 'le 'Zuifu "we-e za'a 'ɔ d̩i'a "yrlinmɔd̩i. Zɔ 'm̩ni 'zɔ, -Lago gbo'a -dalbhoyi 'yi -ɔ -bodi, ɔ na ɔ 'la -inmu, -in 'ke 'ɔ 'bhli mu. D̩i -a 'ye'a 'm̩u-za mu a, ɔ 'ke ɔ -lokuipo. 'E d̩i -a yi'e -a'a d̩i -a -ke -in 'ke mu. **XXIII** 'Pieli 'win 'i 'bɔ ɔ, ɔ -ke un pa-a'o, ɔ 'ye v 'bi "nyi.

Zɔ z̩i'a a, ɔ 'ye 'm̩u-ɔ 'le ɔ -ke un 'ye -jeyi 'kpa. 'Lotu'a "nyunu -lrvvu-v -ni'a 'bho -Zɔpɛ 'ye v -jeyi kpa.

XXIV Zɔ -ye ko'ɔ 'bho a, 'bho-o un -nyni -ni'e Sezalee. A -glee, un -see'a -bhla nyni ke, 'le Kəluneyi 'ye 'ɔ 'wlvkamu -ke 'ɔ bha "we "lru'gbvv 'le 'ɔ 'bhli, 'le un-v fuo'o 'Pieli wɔn. **XXV** C nyni'a 'bho, ɔ-ɔ mu'a 'bho "bhlegbo bhv -de mu, Kəluneyi 'bhle-e -jiji 'le ɔ 'ye ɔ -jeyi yi. C nyni 'ɔ li, 'le ɔ 'ye ɔ 'kolri wɔnyi glu po, **XXVI** 'le 'Pieli 'ye ɔ "yi"luo 'le ɔ na: -Sɔ 'm̩u, cm̩i -cɔ-y -a 'ye'a -laa li, nyunuɔ 'mna "du'o -lreɛ. **XXVII** C 'lɛ'ɛ -kaa a, ɔ -ke ɔ 'bhle -i wɔn "yi, 'le un 'ye -budu 'li pa. Un -ka 'le-e pa a, nyu'a -dadudu-u 'gbvv'a 'le "lru, 'nnu ɔ -ye'ɛ 'le. **XXVIII** C -ye 'nu 'bho a, -kaa

'ka-a ɔ 'lʊ 'v -kaa "yi: -Ka -a-bv 'Zuifu'a gba 'lɛ'ɛ ε, a'ba "bhi yibo'o-o -kaa. Nyv-v -se'a-a 'Zuifu, -a se 'bhɛɛ -a -ke vñ 'ke zizia 'le -a'ba bhi 'ke tizi 'le -a 'ke 'le 'wa -budu 'li pa. -A'ba gba -nɪ'a 'tɔ -kaa 'mv a, 'inmɔ a-a 'ye'a -daa li a, -Lago -tɔ 'nɛ-ɛ 'inmv -da. -Bho 'in -ka 'ɔ nyɔtu 'mv-v'wlaa a, ε -se 'tɔ 'inne 'ma-a *'ɔ gba'a 'mvceɛ -ko. **XXIX** 'Inne 'bhle'e 'nyñi'a dì, -in 'la'a 'inmv, 'in -see tijiri, 'le 'in 'ye yi. 'In 'yi-e 'tɔ'ɔ dì a, -a 'wɔn 'nɔo?

XXX Kɔluneyi na: Dì se 'nɔo -nɪ. -Kagbe'ε ti 'mv, 'ε "kpi'a 'wɪ tan ka, "jiazɔyrvklagba 'mv, ('ε "yri tan "yi), 'in -nɪ 'nɔogbe -Lago wɔngboponamv, 'in mu'a 'bho 'an "yigbeyi -gbv mv, nyukpasu -lue-e 'bhle'a -vlanvlanbanipli 'mv -nyna'a-a 'bho ti. **XXXI** 'Le ɔ na: Kɔluneyi! -Lago 'kpvn-o -a'a wɔngbopowlu, 'le, -zɪgɪ -a nv'a "pvamv -bodi, ɔ 'ye 'i li. 'Ε dì ɔ popo'o -a'a dì 'gwlvti. **XXXII** 'Ka-a ε -nɪ'e 'mv'a dì a, lbho nyv 'le -Zɔpe! Nyukpasu vñ-v 'la'a Simɔɔ, vñ "duu'a 'Piɛlɪ, vñ -ke ɔ 'ke yi. Nmiku'a "tayi -lue vñ-v 'la'a Simɔɔ, 'le ɔ gbo ɔ -nɪ'o. 'ɔ -budu -nɪ'e-e 'tɔnni wɔnli. **XXXIII** ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, 'bho -ny Nayiza, 'in -lbho -nɪ'e nyv, vñ 'ye -a'a dì yi. -Ka -in po'a -amu 'gwlv "yi, 'le -in 'ye'a yi, -a 'po-o -inmv 'sɛɛ. 'Traamu 'tɔ ɔ, -ka -a -die'a 'mv 'wee, -a 'gbvv'o-o -daa -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ "yigbeyi, 'le, dì ɔ po'a -inmv wɔn 'mv, -a po -inmv -lokui, -in 'ke i 'mv-za.

*'Piɛlɪ 'tro-o -zebhle

XXXIV ɔ po'a wlu 'mne ti a, *'Piɛlɪ "luo'o-o wlu 'mv, ɔ na: 'Traamu 'tɔ ɔ, 'in 'wɪn -i 'mvti -ziaka, -Lago'ɔ 'te nyv 'mv. **XXXV** 'Ka-a ε -nɪ'e 'mv'a dì a, 'bhlikpɪ 'wee "kpi'a nyɔ"o nyɔ, -bho ɔ -ka

'bho ɔ-ɔ "du, lı-ı 'sreeɛ'ε "yi, -bho ɔ 'ke ı nu, -a'a nyunyɔtu -nmɔ 'nɔ-ɔ "yri "kpi ti. [XXXVI](#) A -gblee, *Zezii *Kliisi 'mo-o nyu 'wee'a -kɔyi. -Ka -Lago -yi -ni 'nɔ 'mnu, 'le nyu 'ke -pɔlv'a bhlubhlua 'ye, ı-bı "dızıgi 'mnı ɔ -ya'a *Izrayɛelıkɔmu, a yibo'o-o 'na. [XXXVII](#) 'Bho nyu'a *batizeeɛ *'Zaan-a tɔ'ɔ "kpi, dı-ı zi'a 'le *'Zuifu'a 'bhlukpa "kpi, -ɛ 'nyaa'a Galilee 'le ε 'ye'a 'wa 'bhlukpa -lrɛɛ "kpi bhla, a yibo ni-o'o. [XXXVIII](#) A -gblee, Nazaleetikɔyi Zezii 'mnɔ, -Lago'ɔ "nitiwɔnnasu -ni 'nɔ-ɔ "kpi'a dı, ɔ -zɔ 'ɔ 'bho 'le ɔ 'ye ɔ *'ɔ Lisaazuzu'a wɔnkuɛ 'mnu po, 'le, -ka ɔ-ɔ ple'a 'bhlukpa 'mne "yiti, ɔ-ɔ nu'a -zıgi, 'le, "gwizimu 'wee -ni'a "nyinynidı'a tiyayı'a -belu 'zɔ, ɔ-ɔ 'puvn nu'o, a yibo'o-o -kaa -lrɛɛ. [XXXIX](#) I-bı lı 'wee ɔ nu'a 'le Zelizaleemugwlɔ 'mnu -ke 'Zuifu'a 'bhlukpa -lrɛɛ "kpiti, -a-bu *'ɔ -dalbhomu 'mo-o 'ya "dı'a -dayemu. ɔ-bɔ Zezii 'mnɔ, 'inno nyu kɔ'ɔ 'bho nyovyrilbhaatu "yri 'le ɔ 'ye 'mɛ. [XL-XLI](#) A -gblee, ɔ 'mɛ'ε ε, 'wı 'sɔn, 'ɛ tanzo 'le -Lago 'ye ɔ glu -za, ɔ 'ye ti-nı -lrɛɛ. -Lago nu'a 'ɛ lbhvту a, -a-bu 'ɔ "bhuo -za'a 'bho see -a 'ke 'ɔ -dayemu "du, -a-bu ɔ -tɔ 'no "yi. ɔ -zɔ 'ɔ glu, ɔ -ni'a ti -lrɛɛ, 'le -a -ke ɔ 'ye -dalue -li -ni. ɔ -see 'ybha nyu 'wee 'ke ɔ 'ye. [XLII](#) ɔbɔ 'mnɔ, 'inno sie'e -amu wlu li, -a 'ke 'ɔ "dı kpa 'le -a 'ke ı nyu -bodi 'mnu-za, na: 'Inno -Lago -za'a 'bho 'le ɔ 'ke tinimu -ke 'memu'a -zigletuyi "du. [XLIII](#) ɔbɔ 'mnɔ'ɔ "dı -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamu -ni'a ti see'a 'wee -za'a 'mnu, na: Nyɔ"o nyɔ-ɔ de 'ɔ "gwli, 'ɔ dı -Lago-ɔ 'bho'ɔ ɔ-bɔ nyu ɔ 'mnɔ'ɔ "nyinynidı'a dı.

Nyu-v -se'a-a *'Zuifu 'ye-e *-Lago'ɔ Lisaazuzu

XLIV -In 'ye li-ɔ, *'Pieli 'bhle -bhla wlu wɔn 'mu, 'le, nyv-v -ni'a 'bho -v po 'ɔ -lokui, *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'ye v "kpi'dree. **XLV** I zi'a -kaa a, *'Zuifu de'a *Zezii "gwli, vñ -ke 'Pieli yi'a a, nyv-v -se'a-a 'Zuifu, -Lago"nyi 'v 'ɔ Lisaazuzu -lreɛ, vñ 'ye'a 'na li a, wɔn 'mu -v ti. **XLVI** -Gblee, "sesiwlu vñ se'a yibo vñ-v po'a, vñ 'wñ -i 'bɔ 'le ε 'mu v-bu -se'a-a 'Zuifu 'mnv-v 'bhɛɛ'ε -Lago'ɔ 'nymi "yi. **XLVII** 'Pieli na: Nyv -yvv 'ye-e -Lago'ɔ Lisaazuzu -a'ba ka. -Abv 'bhɛɛ'ɔ -a 'ke v *batizeee -bhle'a? **XLVIII** 'Le ɔ 'ye v wɔn "kpitice, na: Un batizee-ε -ni Zezii *Kliisi'a 'nymi 'mu! 'Wa batizeee gwɛ'ε "yi a, vñ na: 'Pieli, -de ti! -Bho -a -ke -in zi -laa 'wi 'le -in 'ke mu.

XI

*Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyv-v -ni'a
Zelizaleɛɛmv, 'innv *'Pieli po'o kuna

I I zi'a -kaa a, *Zezii'a -dalbhomv -ke 'lotu'a "nynuu -lrvuv-v -ni'a Zideebhlukpa "kpi 'wɔn-ɔ "di 'mni 'bɔ, nyvtolv -se'a-a 'Zuifu, vñ 'kpvn-o -Lago'owlu -lreɛ. II *'Pieli nv'a -kaa, ɔ 'yi-e Zelizaleɛɛmv le. ɔ nyni'a a, *'Zuifu-v 'pɛɛ'ε klɛmumue'ε gba 'mu, vñ -ke ɔ depo'o. III Un na: Nyv-v'a mu'a kle 'mu, v "bhli -in mu'o 'le -in -ke vñ-v li ni'e -dalve -lreɛ. 'Kla se "yrili-nmc.

IV 'Bho-o ɔ kɔ'o, 'le, -ka i zizia'a 'muti 'wee, ɔ 'ye 'ya kuna po. ɔ na: V Zɔ -lue 'zɔ 'in -ni 'bho -Zɔpɛgwłɔ 'mu *-Lago wɔngboponamv, 'bho-o "yritiyee -yi -ni'e 'inmu -bodi. Le 'in 'ye'a 'bho, ε -ke "yrieklagba gvgɔ'o. Ε-ε nu'a -kaa, ε-ε 'dre-e 'bho 'an wɔnyi, 'ε mnı nyie -lre'ε 'mu-ε 'le ε-ε 'wlv'o 'le yaku "yi 'le ε-ε 'dre'e 'bho

'an "troli 'le ε 'ye nyni. **VI** 'In -gbu'a 'bho 'ε "kpi, nmi-i na n̄'a bhi nyie "yi-e 'kwla 'zɔ'ɔ nmi-e, -ȳ na n̄'a 'bete -ke n̄ikpi, 'in 'ye-e 'ya -dadudu li. **VII** 'In 'wɔn-ɔ wlu 'bɔ -lreɛ, ε na: 'Piel̄, -sɔ 'mu, 'lbhi i, -in 'ke li! **VIII** 'Le 'in na: -Wooo! -Gba! 'An -Kɔyi, 'in -see -bhla 'an gbalilie li ke kpe -lue! **IX** Wlu-u 'wlu'a 'le yaku 'li 'mne 'mu-o 'bho le -lreɛke, ε na: Le -Lagɔ nu'a ε -se 'tɔ gbale -ko, -mnaaa'a -zre -ni ne -a'a gba "yi -le! **X** Wlu 'mne -yi -n̄'e-e 'bho le kpe tan. Le 'mne nu'a -kaa, ε 'mu-o 'le yaku 'li le. **XI** 'Bho -gaa -lue 'mu, nyu tan 'Wlomɛɛ'ɛ "sroja'a -klagba -lue ʊn-ʊ 'la'a Kɔluneyi lbho'a 'an d̄i, -v -sɔ'ɔ Sezalee, ʊn 'nyni-e 'bho "bhlegbo -da 'in -n̄'a. **XII** 'Le *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu na: -In -ke ʊn mu! -A'a -pɔlu'a 'kɔlu -le! ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, 'in -ke 'lotu'a "nynuu -mɛelo -ke 'in -na a, -a -sɔ'ɔ 'mu-ε 'le -a 'ye 'le mu 'le 'in -ke ʊn 'ye 'bho Kɔluneyi "bhlibhlegbo pa. **XIII-XIV** -A nyni'a 'le a, -ka -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -lue -ye 'nɔ 'le 'ɔ -budu 'li, ɔ 'ye'a na: Lbho nyu 'le -Zɔpɛ, ʊn -ke Simɔɔ ʊn "duu'a 'Piel̄ 'ke yi. Wlu -in -ke -a'a 'bhlegbo'a nyu 'ka 'mu 'puu -ni 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi, 'inno 'ke i -inmu 'tmuu, 'ya kuna ɔ po'o. **XV** A -gblee, ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'in -ni -wlunamu, 'bho *Patikɔti'a gɔ'ɔ -nɔɔ "yi -ka -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'dree'a -amu 'kpi 'tu, 'ka-a ɔ 'dree 'nu 'kpi -lreɛ. **XVI** ε zi'a -kaa a, d̄i -a'ba -Kɔyi Zezii -za'a 'mu, 'bho-o 'in popo 'n̄i 'gwlti, ɔ 'ye'a na: A -gblee, "ni *'Zaan *batizee -n̄'e nyu, a-bee -mnuu, -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'in-i 'ye amu 'mu -po mu, 'le ɔ 'ke amu 'mu "yi. **XVII** 'In-i 'tmuu'a amu-ε, -a de'a -a'ba -Kɔyi *Zezii *Kliisi "gwli, -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu ɔ "nyi'a -amu a, ɔ-bɔ Lisaazuzu -lue

'mno, u-bee -mnvv de'a Zezii "gwli, 'inno o "nyi u'o -lreε. I -ni'a 'tɔ -kaa 'mu 'le, leele 'mna "du-o 'le 'in -ke -Lago 'ke "yidede'a? XVIII Un 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'bɔ o, -ka un -die'a 'mu, 'wa -polu pire'e 'le un-u 'bhεε'ε -Lago'ɔ 'nyni "yi 'le un-u nu'o: -Ziadı mo'o! Nyv-u -se'a-a *'Zuifu, 'inno -Lago 'nyi'e "yiflɔe 'le un 'ke 'wa "nyinynidi "yiyibo 'le un 'ke -Lago gbo "bhitı 'le o 'ke u tiniezegɛ "nyi -lreε.

*Atiosi'a *Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyu*

XIX -Gblee, un 'lbha'a Etiensı, o 'me'ε ε, nyanımuıkłee pa 'kaa *Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyu gbo 'le un 'ye'a tibuba a, 'inne 'bhle'e 'nyni'a dı a, 'wa 'plan -mu -ni'e Fenisiibhlukpa "kpi, tɔlu -mu -ni'e Siplubhlukpa "kpi 'le -lrvv -mu -ni'e Atiosıgwłɔ 'mu. Un mu'a a, 'wa *-Bozuifu'a "se 'wa -dadudu-u kpa'a *Zezii'a "dızıgi. XX 'Le, 'wa tɔlu -yu -so'ɔ Siplubhlukpa "kpi -ke Silęenıgwłɔ 'mu, nyv-u -se'a-a 'Zuifu -ni'a Atiosı, 'inno un kpa'a -a'ba -Kɔyi Zezii'a "dızıgi gbo. XXI ε -ni'a -kaa 'mu a, un -ke -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ wɔnkue -na'o 'le nyv'a -dadudu-u de'e -a'ba -Kɔyi Zezii "gwli 'le un 'ye 'le o gbo "bhitı.

XXII I-bı "dı 'mni, Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyu -ni'a Zelizaleɛemu 'wın -i 'bɔ 'le un 'ye 'le Banabaasi lbho. XXIII O nyni'a 'le a, -Lago'ɔ "nitiwɔnnası -ni'a nyu 'mnu "kpi, o 'ye -ε li, 'bubua-a 'lbhɔ o 'le o 'ye u 'kpa "yi po 'le 'wa Zezii'a "gwlidεε 'ke 'muķu. XXIV -Gblee, o kpli -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili, o-o 'de-e Zezii "gwli tenyi 'le o 'yi'e *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'mu. O -ni'a 'bho a,

nyv'a -dadudu 'de-e Zezii "gwli 'le vñ-v 'kpa'a 'o nyv "kpi.

XXV 'E dñ a, o mu'o Taasi 'Sõlv'a dñ. **XXVI** C 'ye 'o o, 'le o -ke o 'ye Atiçsi mu. Un -ni 'son 'nu-o 'bho -zvn -lue, 'le vñ -ke 'bho'a Zezii'a -glıgbawonyi'a nyv-v 'gbvv'o "lru, 'le vñ-v tɔ'c nyv'a -dadudu Zezii'a "dızıgi. -Gblee, 'bho Atiçsi 'mnç, 'bho-o vñ "duu -ni'e *Zezii'a -namv 'nyñi 'le vñ-v 'lu 'v Kletieen ('e 'zç 'mo-o *Kliisi'a nyv).

XXVII 'Bho ε-be -nco -lue 'mne ti, -Lago'c wlu'a 'mutizamvñtolu -sc'c-o-c Zelizaleemv, vñ 'ye Atiçsi mu. **XXVIII** Un nyñi'a, 'le 'wa "klumv'a -lue vñ-v 'la'a Agabusı -sc'c 'mu-ε, 'le -Lago'c Lisaazuzu'a "bhuo 'ye o 'mu -zi -ni, o na: 'Nco 'Wlomęebhlükpi'a kle "kpi, 'muklagba-a 'ye-e 'nco -yi -mu. (-Gblee, -nco -ke ti 'Wlomęe's 'bhlükpayowliklagba vñ-v 'la'a *Klodı 'bhle -ni'a 'wa 'bhlükpi, 'bho-o 'mu 'mne -yi -ni'e -ziaka).

XXIX Zezii'a -namv 'wɔn'c wlu 'mne 'bɔ o, 'bho-o vñ -gwe -ni'e wlu wɔn "yi ti 'le vñ na: -Ka nyɔ"o nyɔ 'bhęe's, o "du -kaa 'le -a 'ke i 'lotu'a "nynuu -ni'a Zideebhlükpa "kpi -kpa. **XXX** 'Ka-a vñ nu'o 'le Banabaası -ke 'Sõlv 'ye 'jəməni 'mnı -jeyi kpa 'le vñ 'ye i 'le'a Zezii'a -glıgbawonyi'a nyv'a "lrutidemv -jeyi "nyi.

XII

*Un-v 'kla-a -bhla *Zezii'a nyv nyani 'mu*

I ε-be -nco -lue 'mne ti, 'bhlükpayowli vñ-v 'la'a *Eloɔdi 'kpa-a 'bho, o-c 'kla-a *Zezii'a -glıgbawonyi'a nyvtolu nyani 'mu, II 'le o 'ye *'Zaan'a vñyı Zaakı -jręeyri "yi 'lbha -ni. III C

nu'a -kaa a, ε 'nu-o *'Zuifu 'tv. ɔ 'ye'a 'na li a, ɔ -mu -ni'e-e nyu'a nyanti'a 'mukles "lru 'le ɔ 'ye *'Pieli kpvn, ɔ 'ye ɔ -jie 'mu po. (-Gblee, *'floc se'a "buubuule gbo'bhle, 'bho 'ε gɔ'c -cu 'yi mo'o.) **IV** ɔ po 'ɔ -jie 'mu a, "sroja nyie'ε 'digbi'a kpe nyie-ε suo 'no-ɔ li. ɔ na 'le 'ɔ -polu gbo, -bho ε-be 'Paaku'a gɔ 'mne zi, 'le ɔ 'ke ɔ -zidle -tu 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi 'le un 'ke ɔ dı -kpvn 'le un 'ke ɔ 'lbha ɔ 'ke 'me. **V** 'E dı un de 'ɔ 'le -jie 'mu ti. ε -ni'a -kaa 'mu a, Zezii'a -gligbawonyi'a nyu kuku'o-o 'muti 'le un-υ po'o 'ɔ dı *-Lagɔ wɔn gbo.

*'Pieli 'wlu-o -jie 'mu

VI -Gblee, 'wı -lue-e -sie'e 'bho 'le *Elcođı 'ke *'Pieli 'lbha ɔ 'ke 'me. ε-be 'wı -lue 'mne'ε "matu 'Pieli -ni 'mūnamu 'bho "sroja 'son gwia 'mu, 'le 'ɔ svi 'son 'bhle'e gblokoe 'mu, 'le "sroja -ni'e 'bho 'wa 'bı 'mu "crecre 'bho -jiebuduwɔen "yi. **VII** 'Bho -gbaa -lue 'mu -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -lue yi-o'o. -Da ɔ -ni'a a, ngao! 'bho-o 'ye-e ti, 'le ɔ 'ye 'Pieli kwa "kpi de 'le ɔ 'ye ɔ "nyncɔ 'mu -za, 'le ɔ na: -Sɔ 'mu -susueyi! 'Bho -yritayi gblokoe 'wla-a ti -wlou! **VIII** 'Le -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi na: San -a'a "betu "yi. -Pa -a'a -bhopumupalı 'mu! -Pa -a'a -vilɔbana 'mu 'le -in 'ke 'bho 'an lemə kpa. 'Le 'Pieli 'ye 'na nu 'wee.

IX ɔ-ɔ na 'no kli a, 'ɔ 'limu na "yritiyeeε 'yi -ɔ -bodi. -Ka le -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi -ni'a 'ɔ "lrulinunamı "du'a -zegε, ɔ se ε yibo. **X** Un nu'a -kaa, un 'ce-ε -antanyisroja 'mu 'le un 'ye 'sonnu lizi, 'le, netekplu -ke wɔn, -bho -in zi'a li 'le -a 'da'a 'le -gwłɔpiemu, un 'ye 'bho 'ε wɔnyi nyni, 'le 'ε 'bhuo 'ye 'bho 'wa "yigbeyi kati 'le un 'ye

'da, un 'ye 'bho -gwlopiemu'a -jolvgbli -lue "yi kpa. Un -na'a -daan, un nyni'a 'bho -jolota -lue "yi a, foo! -Lago gbo'a -dalbhoyi nu'a -kaa, o se -ni. O 'sie-e 'bho 'Pieli.

XI E zi'a -kaa a, 'Pieli 'ye 'o nyunyoni 'mu le, 'le o na: Waa! -Ziadu ma'a? 'An -Koyi -Lago -ya'a o gbo'a -dalbhoyi, *Elcoadi'a nyani'a -kpees -ke 'kle 'Zuifu 'bo'c ti 'in 'ke 'ye, o 'ye 'inmu 'ya won 'mu -za'a!

XII O popo'a -kaa 'gwoluti a, *'Zaan un "duu'a Maaki, 'o 'lotu *Malii, 'le 'wa "bhlibhlegbo o mu'o. 'Le-e nyu'a -dadudu 'gbuu'o "lru 'le un-u po'o *-Lago won gbo. **XIII** O nyni'a 'bho a, o 'bhla-a 'bho "bhlegbo'a -kpana wonyi 'le lbhvzenyaakpu -lue un-u 'la'a Wladi 'ye 'bi tiyenamu yi. **XIV** Wlu un 'won'c 'bo, un yibo 'ne-e "yi, 'Pieli'a wlu mo'o. E 'lbhaa 'nu-u 'bubua "yi. Un 'ke 'to 'bho kati a, un -see e nu. -Gblee, un 'bhle-e -jiji un 'ye 'le -budu 'li le 'wlala, un 'ye nyu 'tmuu: 'Pieli -ni'e-e 'bho "piemu 'gbe wonyi. **XV** Un 'le'e -kaa a, nyu 'po -u "da, un na: -Sabhe 'kpun-o amu-ae? 'Le un na: 'In -za'a 'mu, -ziadu mo'o. 'Pieli mo'o -ziaka. 'Le nyu 'mnu na: "Lemnii 'o -zuzu mo'o. **XVI** Un 'bhle 'i won "yi, 'Pieli -mncc-c bhla'a -bhla 'bhoe, 'le un 'ye yi, un 'ye 'bho kati -lreeka. Un 'ye 'o li, -ka un -die'a 'mu, won 'mu -u ti. Un nu'a -kaa, 'bubua-a 'lbhu u'o 'le un-u "wo'o. **XVII** 'E di o po 'u -tete 'mu: A 'bho zre! Un 'bho'c o, 'le, -ka -a'ba -Koyi -Lago -nyna 'no o 'ye 'o -jie 'mu -za, o 'ye 'na 'mu-za. O na -lre: A 'tmuu ni Zaaki -ke 'lotu'a "nynuu -lruu! O gwe'e kunapoe "yi, 'le o 'ye 'da, o 'ye "setida mu.

XVIII Zo zi'a a, "sroja -nyna'a-a ya, un-u dede-e

ti: Koo 'Piəlì nyinyna'a 'mvti'a? **XIX** Eloɔdi -mnɔnɔ, ɔ 'bɔ -ɔ ti, ɔ -see ɔ 'ye. 'E dı ɔ 'cre'ɛ "sroja wɔn 'mvti 'le ɔ 'ye ɔ wɔn "kpitice ɔn 'ye ɔ 'lbha ɔn 'ye 'me. ɔ nu'a -kaa a, ɔ -sɔ'-cɔ'-cɔ Zidee 'le ɔ 'ye Sezalee mu. 'Bho-o ɔ -gwle'o -cnɔ-o gbe ti.

**Eloɔdi'a 'meteeɛ*

XX -Gblee, ε-be -nɔn 'mne ti, 'bho-o *Eloɔdi -lue 'mno 'po-o Tiilikɔmu -ke Sidɔɔkɔmu 'ce -kwa, 'le ɔ 'bɔ'ɔ ti ɔ 'ke ɔ tu gbo kpa. Un 'wɪn 'i 'bɔ ɔ, ɔn 'titɛ'ɛ 'mvt-ɛ, 'le ɔn 'ke ɔ 'yenamu mu. Un mu'a a, ɔ "bhlegbo'a lbhvzemv'a -klagba ɔn-ɔ 'la'a Blaasi, 'inni ɔn 'ye'o 'le ɔ 'ye 'bho 'wa nya -ko, 'le ɔn -ke ɔ 'ye Eloɔdi wɔnyi mu 'le ɔ -ke ɔn 'ke ɔ 'gbe kwa 'mu ce, ɔ -ke ɔn 'ke -ybhe, -ekedimaa, 'le Eloɔdi'a 'bhlukpa "kpi, 'le-e ɔn-ɔ za'a liliɛ.

XXI Un -ze 'ɛ 'mu a, ɔ "du-o 'wɪ. 'Wɪ 'mne nyni'a a, ɔ -pa'a-a 'ɔ 'bhic'ɔ -banı 'mu 'le ɔ -de'e 'bho 'ɔ 'nyntbhlekpe "kpi ti, 'le ɔ-ɔ za'a dı 'mu 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi, **XXII** 'le nyu 'wee-e "wɔ'o, ɔn-ɔ nu'o: -Yɔɔ -mnɔnɔ, -Lago mo'o. ε -se nyunyu -ni -wlunamu -ko. **XXIII** Nyunyu kpukpa 'nɔ -Lago li, ɔ 'wɔnɔ 'ni'a dı a, 'bho -gbaa -lue 'mu -Lago gbo'a -dalbhoyi -lue kpɔ 'ɔ su 'mu 'le ɔ 'ye -sɔri "yiti"tayi, ɔ 'ye 'ɔ 'mɪ li, ɔ 'ye 'me.

XXIV Dı 'mni'a 'wee -ni'a -kaa zinamu a, -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ wlu-u 'mu-o -da 'wee 'le nyu-ɔ de'a *Zezii "gwli-i kpukpa'a "kpiti.

XXV I -ni'a -kaa 'mu a, 'jemɔni Banabaasi -ke 'Solv kpa'a 'le Zelizaleɛɛmu, ɔn "nyi 'i Zezii'a -gligba'a "lrutidemu -jeyi a, ɔn 'ka 'tɔ Atiosı le mu a, 'le ɔn -ke *'Zaan ɔn "duu'a Maaki 'ye mu.

XIII

*Atiçsi'a *Zezii'a -glıgba 'lbho-o Banabaası -ke
'Solv vn 'ke -Lago'c wlu gwlo gbo kpa*

I Σ-be -nco 'mne ti a, *Zezii'a -glıgbawonyi'a nyu-υ -ni'a Atiçsi a, -Lago'c wlu'a 'mvtizamu -ke nyu'a -Lagowlutomu -ni'e-e 'le 'wa "klumu. U-bu nyu 'mnv, 'wa 'nyni 'ka-a: Banabaası-e Siminyo vn-υ 'la'a nyɔyre-e, Lusiusı 'ma-a Sileenikoyi-e, Manaesę -o -ke 'bhlukpayowli *Elcođi 'bhe -ni'a -dalue "yi, vn -ke 'Solv. II -Gblee, zo -lue -ke ti vn -ni'a -a'ba -Koyi -Lago bvbənamu 'le vn-υ pa'a *su 'le *-Lago'c Lisaazuzu 'ye nyɔ 'mu -zi -ni 'le o na: A -za 'bho Banabaası -ke 'Solv, lbhv -ke dı 'in 'lu 'v a, vn 'ke ε nu! III 'Le vn 'ye su pa -lrεε, vn-υ po'o *-Lago wɔn gbo, vn 'ye v *kwa "lru tide 'le -Lago 'ke 'wa lbhv "niti-wvonna, 'le vn 'ye v 'yiti"tayi vn 'ye mu.

Banabaası -ke 'Solv 'mu-o Siplı

IV *-Lago'c Lisaazuzu lbho'a Banabaası -ke 'Solv, vn mu'a a, vn 'nyni-e 'bho -gwlo -lue vn-υ 'la'a Selesii ti, 'le vn 'ye batoo 'li 'kpa, 'le, -gwlo -lue-e -ni'a 'bho Siplılikpe 'mu, vn 'ke 'le mu. V Un 'ka mu a, **'Zaan Maakı -ke vn -na'o o 'ke v -kpa. Un nyni'a 'bho -gwlo -lue vn-υ 'la'a Salaminı, vn 'kpa'a 'bho-ε, 'le, 'Zuifv -ni'a 'bho'a *-Lagowlu'a 'liciaanbidi 'li vn-υ za ni'e -Lagowlu 'mu.

VI Un gwe'ε likpe ti, vn 'ye -gwlo -lue vn-υ 'la'a Pafɔsi nyni. 'Bho-o vn -ye'ε nyukpasu -lue-e zi ni'a kɔkui 'mu, o-o "maa'a nyu -tɔo "yrili. **'Zuifv yi mo'o 'le o-o 'la'a o "bhuo -Lago'c wlu'a 'mvtizayi. O 'nyni 'mo-o Baazezii. 'Le Glekiwlu 'mu vn-υ 'lo -o Eliması -lrεε. VII -Gwle -ni'a 'bho

likpe 'mne 'li'a 'bhlvkpayowli'a "yriliduyi mo'o. ɔ-bɔ 'bhlvkpayowli 'mno'c 'nyñi 'mo-o Seligist'a Pɔlusı 'le ɔ 'bhle'e -naagi. ɔ 'bɔ-c ti ɔ 'ke -Lagɔwlu 'bu'wɔn. 'ɛ dı ɔ 'la'a Banabaası -ke 'Sɔlv. **VIII** ɔ nu'a -kaa a, ɔ-bɔ Elimasi 'mno -ke ʊn dede'e-e "yi 'le ɔ 'bɔ-c ti ɔ 'ke ɔ -tɔ "yrlili" maa 'le ɔ -kaa Zezii "gwlidə. **IX** 'Inne 'bhle'e 'nyñi'a dı, 'Sɔlv (-ke 'nyñi -lreε 'ma-a 'Pɔlv), *-Lago'c Lisaazuzu'a -jijri yi 'c "kpi 'le ɔ-c 'yrɔ ɔ'o 'tın 'le ɔ na: **X** -Inmɔ -ke kpli kɔkɔ'c "nyinynidi'a tiyayi'a nı, -inmɔ "yrabha -ke nyani "yi'a 'mu, -inmɔ -ke le-ε 'sreε'ε "yi'a -ybhe'ε, -in -see -a'ba -Koyi -Lago'c "yisreεenunvndı "yida 'mu -zadı 'bhɔ yi? **XI** Po -lokui! 'Traamu 'tɔ ɔ, -Lago'c 'cækvta -nı'e-e -inmu "kpi. -A 'ye-e "lo -mu. -In -see ti'ye yi -nɔɔ gbe ti. 'Bho -gbaa -lue 'mu, Elimast'a "yri nu'a -kaa, -mnimaa! 'ya 'ye ti. ɔ dudua'o, ɔ-ɔ 'bɔ-c nyɔ ti ɔ 'ke ɔ -jie "yi kpvn. **XII** Le-ε zi'a 'bho nyukpasu 'mno "kpi, 'bhlvkpayowli 'mno 'ye 'ɛ li, -a'ba -Koyi *Zezii'a wlu ʊn -to i, ɔ'n, i -ma ɔ-nɔ wɔnti, ɔ 'ye i "gwlidə, ɔ 'ye i 'wɔɔn.

'Le Pisidiibhlvkpayri "yi, -gwłɔ -lue ʊn-υ 'la'a Atiçsi, 'le-e Banabaası -ke 'Pɔlv kpa'a *Zezii'a "dızigı

XIII ɛ zi'a -kaa a, 'Pɔlv -ke 'ɔ -namu 'kpa-a batoo 'li ʊn 'ye Pafɔsı 'wlu, 'le, 'bhlvkpaa -lreε ʊn-υ 'la'a Panfilii, 'ɛ "kpi'a -gwłɔ -lue ʊn-υ 'la'a Peñizi, ʊn 'ye 'le mu. 'Bho-o *'Zaan Maakı -sɔ -nı 'nu kli, ɔ 'ye Zelizaleemı le mu, **XIV** 'le ʊn 'ye 'wa -jolu nya kpa, 'bhlvkpaa ʊn-υ 'la'a Pisidii, 'le 'ɛ "yri "yi, -gwłɔ -lue ʊn-υ 'la'a Atiçsi, ʊn 'ye 'le nyñi. *'Zuifu'a lifɔzɔ nyñi'a a, ʊn -ke nyñu bhete'e-e gbo,

*'Zuifu -ni'a 'bho'a *-Lagowlu'a 'licuaanbudu 'li, vñ 'ye 'le pa, vñ 'ye ti-de. **XV** *Moyiizi -ke -Lago'c wlu'a 'mutizamu -lrñv'a wlu-u 'cn̄i-e'ε 'le -Lagobogu 'li, 'ya "di vñ-v bhete'e "kpi, 'le nyu 'wa -kligbi-i za'a 'bho-o zri i'o. 'Ya zrezræe -gwæ'ε "yi a, 'le -kligbi 'mn̄u na nyɔ -lue -bodi o nyni 'Põlv -ke Banabaasi li o 'ke v -kaa "yi'lε: 'Lotu'a "nynuu-a! -Bho a 'bhle lε a 'ke nyu 'kpa "yi po, a 'bhæe'ɔ a 'ke ε 'mu-za.

XVI C 'le'ε -kaa a, 'Põlv -sc'c 'mu-ε, o 'ye nyu -tæte 'mu po vñ 'ke zre 'bho. Vñ 'bhc'c zre ε, 'le o na: *Izrayeeelikomu -ke a-bu nyu -lrñv-u -ni'a 'nɔɔ -ɔ "du'a 'bho -Lago, a po 'inmu -lokui!

XVII -A-bu Izrayeeelikomu, -a'ba -Lago -a bubc'c, o -za'a-a 'bho -a'ba "na "we 'le o 'ye v -kpa. -Da vñ -ni'a 'le 'laga 'mu 'le *Eziputibhlvukpa "kpi, 'nn̄i 'bkle'e 'nyni, vñ 'ye "kpiti'kpukpa. 'Le-e o -za -ni 'nu 'geyikpaankwla 'zɔ 'le 'c wɔnkuε 'mu. **XVIII** C -see v kwa gbo -za zvñn'a -gwli 'son ti 'le "musa "kpi. **XIX** E zi'a -kaa a, nyunyu'a -gligbi -meeson o -za'a ti 'le *Kanaabhlvukpa "kpi 'le o 'ye 'bhlvukpa 'mne -a'ba "na "we -kɔkɔd̄i "nyi, vñ 'ye ε 'gble.

XX -E 'nyaa'a 'bho 'wa 'geyikpaankwla 'zɔ'c -nɔɔ "kpi 'le ε 'ye'a Kanaabhlvukpa'a 'gblegbloenɔɔ "kpi bhla, i bhete gbo 'ya zvñn'a "du -lue -gwli 'son -zvñn -bue. 'Bho-o o -kɔ'o, 'le o 'ye v -zigletumu "kpi tide 'le ε 'ye -Lago'c wlu'a 'mutizayi *Samielt'a -nɔɔ "kpi bhla. **XXI** E-be -nɔɔ 'mne ti, 'bho-o vñ -zi -ni 'nɔ 'mu 'le vñ 'ye -Lago 'bhlvukpayowlklagba 'ybha, 'le o 'ye v Kis̄i'a "yu Sayulı "nyi. O-o 'mo-o *Bezameε'ε -gluuwɔnyiyi. C -ni 'nu-v "kpi zvñn'a -gwli 'son ti, **XXII** 'le -Lago 'ye o su gbo -za, 'le o 'ye v 'bhlvukpayowlklagba

-lr̥c̥ -lry. "nyu. 'mo-o *Daviidi. 'C "dızıgi -Lagō -za'a 'm̥u, ɔ na: *Izayii'a "yu Daviidi, 'inno 'mo-o nyu 'an -p̥olu kpvn'a ti, -ɔ 'ka 'an 'gwlvdi nu. 'Ka-a ɔ 'le'o.

XXIII A -gblee, *Zezii, 'inno 'mo-o Daviidi 'm̥o-ɔ 'nynuu'a "nynuu'a "klumu'a -lue, 'inno -Lagō "du'o 'bho ɔ 'ke Izrayeɛlikomu 'p̥uvn. 'Bho 'ɛ lemu, 'ɔ yiyia'a -nɔc̥ "sri 'le nya see, -Lagō 'ye ɛ 'm̥u-za. **XXIV** C -see'a -bhla 'ɔ lbhv wɔn"du ke, *'Zaan 'po-o weze, ɔ-ɔ 'tm̥uvn-o Izrayeɛlikomu v̥n 'ke 'wa "nyinynidi "iyibø, v̥n 'ke -Lagō gbo "bhiti 'le ɔ 'ke v̥ *batizee. **XXV** C 'km̥usçuc̥ -ni'a nyninamu, ɔ na: -Bho a-bee -mn̥uv popo 'gwlvti 'le, yɔc̥ 'in "du'a? *-Lagō'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'p̥uvn'a nyu, a -ni'a wɔnfuonamu, 'mna -se ɔ -ko. A -gblee, ɔ -ni'e-e 'le 'an lemu, ɔ-ɔ yi-o'o. 'Inm̥ɔ -yɔc̥ a-a 'ye'a -laa li, 'in se 'bheɛ 'in 'ke 'ɔ 'geyikpaan'a kpian'a "bhuo "du.

XXVI 'Lotu'a "nynuu-a, a-bv̥ 'ma-a *Ablaamu'a "nynuu'a "nynuu -ke a-bv̥ nyu -lr̥vv -yu "du'a 'bho -Lagō, ε-be nyu'a 'p̥uvnpr̥uvnwl̥u 'mne, a-bv̥ ε ge'e "yi. **XXVII** A 'ye li-ɔ, Zelizaleɛemukomu -ke 'wa -klıgbı -see Zezii "iyibø, -ka ɔ "du'a *'wa 'p̥uvnyi, -Lagō'ɔ wlu'a 'm̥utizamu -ni'a ti see, 'wa wlu nyu-v zre'ε *'Zuifu'a lifɔzɔ'ɔ zɔ "kɔmukomu, v̥n -see ɔ 'muti'wɔn. 'E dı v̥n 'lbha'a Zezii. Un 'lbhɔ 'ɔ ɔ, wlu 'm̥n̥i'a "yri'a 'bı 'wlu-o'o. **XXVIII** A -gblee, dı-ı 'kɔ ɔ kpvn, 'le v̥n 'kɔ ɔ 'lbha a, v̥n -see ε 'ye. ε -ni'a -kaa 'm̥u a, v̥n na: *Pilaati, 'lbhɔ ɔ, ɔ 'ke 'm̥e. **XXIX** C "kpidı 'cn̥i-ε'ε 'le -Lagobogu 'li see, 'ya "yri'a 'bı 'wlu'a a, 'ɔ -fife -ce'ε 'bho, 'le v̥n 'ye ɔ 'bho nyvyrilbhaatu "yri -za 'le v̥n 'ye ɔ 'le zoko 'li "du. **XXX** I -ni'a -kaa 'm̥u a, -Lagō -see

ɔ -kaa sie, ɔ -zɔ 'ɔ-ɔ glu 'le ɔ 'ye ti-ni -lreε. **XXXI** -Lago nu'a -kaa a, *'ɔ -namu -ke ɔ -so'ɔ Galilee 'le un 'ye 'ɔ Zelizaleεεmu -jeyi kpa, 'wɪ'a -dadudu ti ɔ -tɔ -ni 'nu 'ɔ "bhuo "yi. 'Innu 'mo-o 'traamu 'ɔ "dɪ'a -dayemu, 'le un 'ke 'ɔ "dɪ Izrayεεlɪkɔmu -bodi 'mu-za.

XXXII "Dızıgı 'mnı, 'innı -a'ba "bhi-i ya'a amu 'le a 'ke ε yibo -lreε. Le -Lago "du'a -a-bu 'Zuifu'a "na "we wɔn 'muti ɔ 'ka nu, **XXXIII** 'inne ɔ nu'o -abu 'wa "bhi'a "nyuu'a "nyuu'a dɪ: 'Inne 'mo-o, -ka ɔ -za'a Zezii glu, ɔ 'ye'a ti-ni -lreε. A -gblee, 'ka-a ı 'cni-ε'ε 'le *-Lagɔwlu'a -Wεelizabɔgv'a "yrikligbı'a 'sonne "yi:

-Lago na: -Inmɔ 'mo-o 'an "yu. -Zıannamı 'in-ı to 'ne-ε nyu "yi 'le un 'ke ı yibo.

XXXIV -Ka -Lago -zɔ 'ɔ glu 'le ɔ 'ye ti-ni -lreε 'le ɔ -kaa 'zɔnzɔn wɔn'ye, 'ε "kpidı ɔ -wlu'o 'le ɔ na: "Nitiwɔnnası 'in "du'a Daviidı wɔn 'muti, 'ε kamı 'in-ı 'ye amu "niti-wɔnna mu -ziaka.

XXXV 'Inne 'bhle'e 'nyntı'a dɪ Daviidı 'mnc nu'o 'le "bɔgv 'mne'ε 'fɔ -lreε gbo:

-A'a 'wɔn, -yo 'ma-a -a'a -no, ɔ 'ke 'zɔnzɔn wɔn'ye.

'Ka-a ɔ 'le'o. **XXXVI** A -gblee, Daviidı 'mnc, 'le -Lago'ɔ 'gwıvıdı 'mu, -nɔc ɔ "du 'ɔ, ε gwe'ε ε, ɔ 'mɛ-ɛ'ɔ, un 'ye ɔ 'bho 'ɔ "na "we'a "troli tinmaze, ɔ 'ye-e 'zɔnzɔn wɔn. **XXXVII** Zezii -yɔ -Lago -za'a -laa glu, ɔ 'ye'a ti-ni -lreε ε, 'in -see 'zɔnzɔn wɔn'ye.

XXXVIII 'E dɪ, 'lotu'a "nyuu-a, a yibo nı -ziaka, -ka -Lago-ɔ 'bhɔ'ɔ -a'ba "nyinynidı'a dɪ, ı-bı dɪ 'mnı -a -za'a -laa 'mu, Zεzii 'mnc'ɔ dɪ ɔ-ɔ 'bhɔ'ɔ 'ya dɪ. 'Ya "nyinynidıtu, *gba -Lago "nytı'a

Moyiizi se 'bhεε ε 'ke ı nyɔ "kpi -za, 'le ɔ 'ke "yisrεeyi "du 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi. **XXXIX** I -nι'a -kaa 'mu, Zezii 'mnɔ, nyu-υ 'wɔɔn 'cu, -u de 'ɔ "gwli, -Lago'-ɔ 'bhɔ-ɔ 'wa "nyinynidi'a dı 'le ɔ-ɔ nu 'u "yisrεenyu 'mu 'bho 'ɔ "yigbeyi. **XL** 'Ka-a ı -nι'e 'mu'a dı a, a "du a'ba "bhi "yrili, 'le, dı -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamu -za'a 'mu see, 'ya lεtu -kaa amu "kpi bhla. **XLI** Un na:

A-bu, le -Lago -za'a 'mu, -u 'nyε 'ε 'mu a, a po -lokui, wɔn ma amu ti -nalo, a 'ke 'inmu "yigbeyi ti-gwe. A -gblee, a'ba -nɔɔ ti 'traamu a, lbhv 'in-ı nu'a -laa, -bho nyɔ -za amu 'ya "dı, a -see ı "gwli-de yi.

XLII 'Pɔlv po'a wlu 'mne ti a, ɔ -ke Banabaası 'da-a 'le -Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li. Un -nι'a 'danamu, 'le nyu na: *'Zuifu'a lifɔzɔ 'ye'a -yi mu, a yi le, 'le a 'ke 'bho dı -nι'a "kpi 'mu-za -lrεε.

XLIII "Lrugbuvε -gwe'ε "yi, *'Zuifu'a -dadudu -ke "sesinyu -ke vnv -ple'ε -Lago'ɔ lbhv -lue 'mu, vnv-υ 'na-a 'Pɔlv -ke Banabaası kli, 'le v-bee 'ye v "dı 'mu "du, vnv 'ye v 'kpa "yi po, na: -Zεge -Lago nu'a amu "lruli, a -de 'le 'ε 'limu ti.

XLIV -In 'ye li-ɔ, 'Zuifu'a lifɔzɔ -ye kɔ'ɔ 'bho, nyu -gwe'ε-ε ti, vnv 'ye -Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li yi vnv 'ke ı -lokuipo. **XLV** 'Zuifu 'ye'a -kaa nyu 'mnɔ li, vnv 'nu-o 'wa "mvnymı tenyi. Lı 'Pɔlv "we -za'a 'mu, 'le vnv-υ klapa nı'o 'le vnv-υ "jree nv'o.

XLVI Un nu'a -kaa a, 'Pɔlv -ke Banabaası -ce'ε-ε "yrili 'le vnv-υ 'tmvnu nv'o: A-bu -Lago'ɔ wlu 'mne 'ke -bodı 'mu-ze -tanyı. A -see ε 'wɔɔn'ɔ dı a, a se "kɔgwletiniε'ε 'yeyekpli ti-nι'a dı, nyu-υ -se'a-a 'Zuifu gbo -a 'ye -mu -nι mu. **XLVII** A -gblee, le

-a'ba -Köyi 'mno -za'a -amu -bodi 'mu, 'inne 'ka-a:

'In "du'o 'bho -unmu-e 'le -in 'ke 'le 'bhlikpi'a nyu'a -polu 'zo zo -ya, 'le 'bhlikpi'a -da 'wee, -in 'ke 'le 'an "dizigi kpa 'le un 'ke 'pun 'bho 'an "yigbeyi.

XLVIII Nyu 'mnu-v -se'a-a 'Zuifu, un 'win 'i 'bo, 'bubua-a 'lbhu v'o 'le un-v 'bhez'e -Lago'c 'nyi 'yi. Nyu -Lago -za'a 'bho un 'ke "kogwletiniye a, 'le un-v de'e Zezii "gwli.

XLIX 'Ka-a -a'ba -Köyi Zezii'a "dizigi -wa'a 'le 'bhlikpa 'mne "kpi ti. **L** 'E di, 'nyu'bhenynukpakpi, -v "du'a 'bho -Lago, -ke gwlo 'mne'e nyukligbi, 'Zuifu "duu 'nu wɔn, un 'ye 'bho 'kpa un 'ye 'Polu -ke Banabaasi nyani 'mu kla 'le un 'ye u tinu, un 'ye 'bho gwlo 'mu 'wl. **LI-LII** Un 'ka gwlo 'mne 'mu 'wl, 'bho'a "piplee-e -ni'a 'wa -bhopi li, un 'gboto ni-o'o. E -t'o na un -ke -Lago 'bhle i'o. *Zezii'a -namu -yu -sie'a 'bho 'mno c, 'bubua 'lbhu -v'o 'le *-Lago'c Lisaazuzu "yi 'u 'mu. 'Polu -ke Banabaasi 'wl'a 'bho a, un 'mu-o -gwlo -lreεε un-v 'la'a Ikoni.

XIV

'Polu -ke Banabaasi 'kpa-a *Zezii'a "dizigi 'le Ikconigwlo 'mu

I 'Polu -ke Banabaasi nyani'a Ikoni, -ka un nu'a 'bho Atiosi -ni'a Pisidii'a "yri "yi, *'Zuifu -ni'a 'bho a, 'le 'wa *-Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li, 'le-e un mu'o, 'le un 'ye *Zezii'a "dizigi 'mu-za 'le 'Zuifu -ke nyu-v -se'a-a 'Zuifu'a -dadudu 'ye Zezii "gwlide. **II** 'Zuifu -yu -see'a 'wɔn un 'ke c "gwlide

nu'a -kaa, un "tuu'o-o nyu-v -se'a-a 'Zuifu ne 'le un-v popo'o "nyinynika 'gwlv̄ti 'bho 'lotu'a "nyuuu 'mn̄u'a "kpi. **III** Σ -ni'a -kaa 'm̄u a, 'P̄olv̄ -ke Banabaasi -gwle'e-e 'bho Ik̄on̄i. Un 'de-e -a'ba -K̄oyi Zezii "gwli'a d̄i, un-v cε'ε "yriili 'le un-v tɔ'c 'ɔ "d̄iz̄iḡi nyu, 'le o-c tɔ'c nyu 'ɔ 'sana 'm̄u'a "d̄i 'mn̄i, un-v tɔ 'nu, 'mo-o -ziad̄i 'le o-c "nyi 'u wɔn̄kue, 'le un-v nu'o **"yritikpunwɔn̄kuli. **IV** Un-v nu'a -kaa a, nyu-v -ni'a 'bho gwlo 'mne 'm̄u 'gble-e'ε 'm̄u-ε, -lrvv "du 'Zuifu'a nyu 'le -lrvv -ke *Zezii'a -dalbhom̄u, 'P̄olv̄ -ke Banabaasi, -na'o.

V Σ -ni'a -kaa 'm̄u a, 'Zuifu-e 'wa -kl̄igbi -ke nyu -lrvv "du-o "d̄i un 'ke u nyan̄i 'm̄u kla 'le un 'ke u -digbi 'm̄u 'lbha un 'ke 'm̄e. **VI** Fε 'mne, un 'yee 'nε-ε "yribi le 'le un 'ye ple, 'bhl̄vkpa -lue un-v 'la'a Likaonii, 'ε 'kpi'a -gwle un-v 'la'a Lis̄it̄ri -ke Del̄ibv̄ -ke -gwle -lrvv -ni'a 'ya "troli, un 'ye 'le mu. **VII** Un nyni'a 'le a, 'le-e un-v za ni'e Zezii'a "d̄iz̄iḡi nyu -bod̄i 'm̄u.

'Le Lis̄it̄rigwlo 'm̄u, le-ε zi'a 'bho 'P̄olv̄ -ke Banabaasi "kpi, innε 'ka-a

VIII -Gblee, 'bho Lis̄it̄rigwlo 'm̄u -kl̄okl̄oyi -lue-e -ni'e 'bho. O -ke -nianiaa 'wlu-o 'lotu 'li, o -see -bhla -na ke. **IX** O -de'e-e 'bho ti, d̄i 'P̄olv̄-v za'a 'm̄u, 'le o-c po 'i -lokui. 'P̄olv̄ nu'a -kaa, o-c 'ye-e 'le o 'm̄u -Lago'c "gwlidee li o-c 'ye-e 'p̄un -mu. 'E d̄i o-c 'yrc o, **X** 'le o 'ye o -bod̄i -wlu "yikmaka: -S̄o 'm̄u, -in 'ke ti-nyna, -in 'ke -na! -Gblee, nyukpasu 'mn̄o nu'a -kaa, -bu! o -s̄o'c 'm̄u-ε, o "blu-o'o, o 'kpa-a 'bho o-c na'o. **XI** Le 'P̄olv̄ nu'a, nyu-v 'ye 'ε li, un "wɔ -ni'e-e 'wa "bhli Likaoniwlu 'm̄u,

na: Waa! Kókui 'po-o nyunyóku li, vñ 'ye -daa -a
"bhli pa'a!

XII 'E dí vñ "duu'o kóku vñ-v 'la'a *Zeesi Banabaasi 'nyñi. 'Pçlu -mncc-č za'a 'mv-ε'ε dí a, vñ "duu 'nó kóku -lree'ε 'nyñi, vñ-v 'lo 'č Emesí. **XIII** E -ni'a -kaa 'mv a, Zeesibvbobudu -ni'a 'bho gwlc'č -panamu, 'ε 'sragazayi 'bhle-e -bhliigble -ke ganı vñ 'lúlbha'a 'mvti, 'inni -ke o yi'e 'bho, o -ke 'č nyu 'bo-č ti vñ 'ke i *Zezii'a -dalbhomu 'Pçlu -ke Banabaasi 'mv 'lbhaa, vñ 'ke 'wa dí *'sraga -za. **XIV** Un -ni 'son 'wín 'i 'bo o, vñ -cna'a-a 'wa -banı vñ 'bhle'a 'mv. E-ε tč-o'o na ε 'cna-a 'wa -pçlu. Un -see -kaa ti 'bo. 'E dí vñ 'bhle'e "cwacwac 'le vñ 'ye 'le nyu'a "klumu 'wlaa, **XV** na: A-bu nyu -naa, leedi a-a nu'o -kaa'a? -Ka a "du'a nyunu, 'kla-a -abu -ni'o -lreε. -A yi-o'o -a 'ke amu "dızıgi -bodı 'mv-za 'le a 'ke bhebheti'a kókui'a dí 'bho, Tinilagč -o -ya'a yaku -ke lı-i -ni'a 'le 'ε "yi ti a, -o -ya'a 'bhlikpa -ke lı-i -ni'a 'bho 'ε "kpi ti, -o -ya'a "ni -ke lı-i -ni'a 'le 'ε kó ti, 'le a 'ke o gbo "bhitı. **XVI** 'Le -ncc i zi'a 'bho lemı o "tayı'e-e a-bu -se'a-a 'Zuifu "yiti 'le a-a bhlu'o a'ba "bhi'a "yiglejolu. **XVII** E -ni'a -kaa 'mv a, -zegę o-o nu'a, 'le ε 'mv a, o -c -tč -ni'e 'č 'bhuo amu da: C 'lbha -ni'e-e "ni 'ε -c -c -ti 'le -a 'ye'e lili 'ya -ncc ti 'le -a'ba -pçlu gbo 'bubva "yi'e 'le. **XVIII** Un 'le'ε -kaa a, vñ -sia -ni 'nu-v 'zı 'le vñ 'ye v 'le "taa -cueyi, vñ -see 'wa dí 'sraga 'mne -za.

XIX E zi'a -kaa a, *'Zuifutolu "du-o v-bee'a dí, Atıcsı -ni'a Pisidii'a "yri "yi -ke Ikónı, vñ 'ye 'le 'wlı 'le vñ 'ye yi. Un nyñi'a a, 'le vñ -ke nyu-v -ni'a 'bho 'ye gbo -po 'le vñ 'ye 'Pçlu -digbi 'mv 'lbha 'le o 'ke 'kı 'me. Un 'lbho 'č -digbi 'mv a, vbu

na 'ki o 'mε-o'o 'le vñ 'ye o tijri vñ 'ye o -gwłɔpie 'daa. **XX** Un 'daa 'nɔ o, 'o *-Bozezii'a -namv -yi 'nɔ'li. 'Bho-o o -sɔ -ni'e 'mv, o -ke vñ 'ye 'bho gwłɔ 'mv le mu.

*Atiosı -ni'a 'le Sili, 'Pɔlv -ke Banabaası 'yi-e
'bho le*

Zɔ zi'a a, 'le 'Pɔlv -ke Banabaası 'ye Delibv mu. **XXI** 'Bho-o vñ -za -ni'e *Zezii'a "dızıgi 'le nyv'a -dadudu 'ye *'o -namv 'mv-yi. E zi'a -kaa a, vñ -sɔ'c 'mv-ε vñ 'ye Lisıtri-e, İkɔnı -ke Atiosı -ni'a Pisidii'a "yri "yi le mu. **XXII** I-bı -gwłe -ke 'mv vñ -zi -ni'a a, -ka -lue vñ-v nu'o: Un-v 'de-e *Zezii'a -namv -pɔlv 'li ti, vñ-v po 'v 'kpi "yi, vñ-v "du 'v "dı 'mv 'le vñ 'ke -pɔlv ti-ku vñ 'ke Zezii "gwlide. Un na: Nyɔ-ɔ Zezii -kɔ'c, 'le 'ɔ tiniɛ 'mv, 'kleyeeɛ -ni 'nɔ-ɔ "kpi, 'le o 'ke 'bubva li 'le *-lebhɔccɔ 'li. **XXIII** 'Bho 'ɛ "kpi, i-bı -gwłɔ gwłɔ 'mnı 'mv'a Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv'a 'klumv vñ-v "du-o 'bho 'wa "lrutidemv; vñ-v gwɛ'ɛ "yi a, vñ-v 'pa-a *-su, vñ-v 'po-o *-Lagɔ wɔn gbo, -a'ba -Kɔyi Zezii vñ de'a "gwli a, vñ-v 'de -v 'le 'ɔ -kutagwlv ti.

XXIV E zi'a -kaa a, 'Pɔlv -ke Banabaası zi-o'o, vñ 'ye Pisidiibhlvukpa 'mv cε, vñ 'ye Panfilii mu, **XXV** 'le vñ 'ye Pełdzi Zezii'a "dızıgi 'mv-za 'le vñ 'ye -gwłɔ -lue vñ-v 'la'a Atalii nyni. **XXVI** 'Bho-o vñ 'kpa -ni'e batoo 'li, Atiosıgwłɔ -ke 'li vñ 'wlv 'ka a, vñ 'ye 'bho le yi. -Gblee, lbhv vñ nu'a, vñ 'ke ε wɔn "du a, ε-be gwłɔ 'mne 'li, 'bho'a Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv -lrvv-v "nyı -ni 'nv -Lagɔ -jeyi 'le 'ɔ "nitiwvnناسu 'ke v "kpi -ni 'le 'ɛ nvnamv.

XXVII Un nyni'a 'bho a, vñ 'gbvv'o-o Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv 'mnu "lru, 'le, lı 'wee -Lagɔ

-zi -ni 'nu 'mu un-v nu'a a, 'le, -ka ɔ kati'a nyv-v
 -se'a-a 'Zuifu'a -jolv vn 'ke Zezii "gwlide, vn 'ye
 'ya kuna po. [XXVIII](#) 'Bho gwlo 'mne 'mu, 'bho-o vn
 -de'e ti, vn -ke Zezii'a -namu 'mnu 'ye 'bho -gwle.

XV

**Zezii'a -dalbhomu -ke 'ɔ -gligba'a "lrutidemu
 'gbvv'o-o 'bho Zelizaleemv "lru*

I Ε-be -nɔɔ 'mne ti, *Zezii'a nyvyc -sɔ'cɔ
 Zideebhlukpa "kpi, vn 'ye Atiosı yi 'le un-v tɔ'c
 'bho'a -nu -lrvv-v -ni'a 'bho na: *-Lagɔ'c gba
 ɔ "nyt'a *Moyiizi, ɔ na, -ɔ 'ma-a 'ɔ -nɔ, ɔ mu
 *kle 'mu. 'E dı, a-bv -se'a-a *'Zuifu -v "du'a
 *Zezii'a nu, -bho a se kle 'mu mu, a -see 'pvn yi
 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. II Un 'lɛ'ɛ -kaa a, 'Pɔlv -ke
 Banabaası -ni 'son -za'a-a 'wa wlu 'mne tekli, 'ɛ
 depoε 'kpa-a 'bho 'wa "klumu ti. 'E dı gwlo 'mne
 'mu'a Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyv -po'o wlu -dalue
 vn 'ke 'Pɔlv-e, Banabaası -ke 'wa "klumu'a nyv
 -lrvv lbho vn 'ke Zelizaleemv mu, 'le, *Zezii'a -
 dalbhomu -ke 'ɔ -gligbawɔnyi'a nyv'a "lrutidemu
 -lrvv-v -ni'a 'bho, vn 'ke v 'ɛ dı tidede.

III Un -ni'a munamu a, Fenisi -ke *Samali-
 ibhlukpa "kpi'a -gwle vn-v cɛ'ɛ 'mu a, -ka nyv-v
 -se'a-a 'Zuifu-v de'a Zezii "gwli, 'ya kuna 'wee
 vn-v po'o Zezii'a nyv-v -ni'a 'le 'ya 'li "crecre.
 Un 'wın 'i -kaa 'bɔ ɔ, i 'lbhaa 'nu-v 'bvbvaklagba
 "yi. IV Un nyni'a Zelizaleemv, Zezii'a -dalbhomu-e,
 'bho'a Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyv -ke 'wa
 "lrutidemu kpvn -v'o -gli, 'le, li 'wee -Lagɔ -zi -
 ni 'nu 'mu un-v nu'a, vn 'ye 'ya kuna po 'wee.
 V Un po'a wlu 'mne ti a, *Faliziɛentɔlv de'a Zezii

"gwli -v -ke vn-v na'a -sɔ'c 'mʊ-e 'le vn na: Nyv-v -se'a-a 'Zuifu -v de'a Zezii "gwli a, vn -ke -a bhete'a gbo, vn -kpɛ kle 'mʊ, 'le, -Lagɔ'c gba c "nyt'a Moyiizi, vn 'ke i "yi-kpvn.

VI Un 'le'ε -kaa a, Zezii'a -dalbhomv -ke 'bho'a Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv'a "lrutidemu 'gbvvv'o-o "lru 'le vn 'ke wlu 'mne "yibhaga. **VII** Un depo 'ne 'mʊ kplokpolo 'le *'Pieli 'ye 'mʊ-sɔ, c na: 'Lotu'a "nynuu-a, a yibo'o-o, 'bho lbhv -nɛɛ'ε 'nyaanamu see 'le a'ba "klumv -Lagɔ -za'a 'le 'inmu-e, 'le, nyv-v -se'a-a 'Zuifu, 'in 'ke v Zezii'a "dızıgı kpa, -bho vn 'wun i 'bɔ, 'le vn 'ke i "gwlidə, vn 'ke i 'wɔɔn. **VIII** 'Le, -Lagɔ yibo'a nyunyu'a -pɔlv, c -tɔ'o -ka c 'wɔɔn'c 'wa dı, 'le, -ka c "nyt'a -amu *'c Lisaazuzu, 'ka-a c "nyt c 'v -lrɛɛ. **IX** Le -a -ke vn se'a 'mʊ'bheɛɛ, ε se -ni. Un 'de-e Zezii "gwli'a dı, c 'bho'c 'wa "nyinynidı'a dı. **X** 'Traamu 'tɔ 'le, leedı a-a 'dın'e -Lagɔ ti, 'le, -klaabogbe -ke 'lrudeɛɛ -a -ke -a'ba "na "we se'a 'bheɛɛ, a-a 'bɔ'c ti a 'ke ε *Zezii'a -namv -se'a-a 'Zuifu "lrude'a? **XI** -Gba! 'Kla -ko. -Yɛ 'ma-a -abv 'Zuifu'a -nɛɛ, -a 'de-e "gwli, -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'sana 'mʊ -a 'pvn -ni'e 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. 'Kla 'mnɔ, 'ka-a vbv -ni'o -lrɛɛ.

XII C 'le'ε -kaa a, -ka vn -die'a 'mʊ, vn 'nv-o blenyi 'le vn-v po'o Banabaası -ke 'Pɔlv -lokui, 'le, *"yritikpvnwnkulu -Lagɔ -zi 'nv 'mʊ, vn-v nv'a 'bho nyv-v -se'a-a 'Zuifu'a "klumv, vn-v po'o 'ya kuna 'wee.

XIII Un gwɛ'ε -wluwlua "yi 'le Zaaki 'ye wlu 'mʊ"luo, c na: 'Lotu'a "nynuu-a, a po 'inmu -lokui! **XIV** Nyv-v -se'a-a 'Zuifu, 'bho 'nyaanamu, -ka -Lagɔ -nmɔ 'nv kwa 'mʊ ti 'le 'wa "klumv c

'ke 'le nyu 'mu'te o 'ke u -ko 'le o 'ye 'e nu, Simco
 'Pieh -zi 'i 'mu-e. **XV** 'Le, -Lago'o wlu'a 'mutizamu
 -ni'a see, 'wa wlu -ke wlu 'mne -ybhe'o, 'le i 'ye
 -kaa 'le -Lagobogu 'li 'cni-e:

XVI -Lago na: 'Bho 'wla 'wla, 'bhlukpayowli
 *Daviidi'a -gluu 'nynu -so'o 'kpi, 'in-i 'ye-e
 'e dí -zi -mu -lreε. -Ka -budu-u bhlu'a, 'ka-a
 Daviidi'a "nynuu'a "nynuu'a nyu'a -koko
 bhlu'o ti. -Ka, -bho -budu bhlu'a a, nyɔ-
 o "luo'a 'e rekeli 'mu, o-o po 'e -lre 'mu,
 'kla 'mnɔ, 'ka-a 'in-i 'ye Daviidi'a "nynuu'a
 "nynuu 'nynu "kpi -po -mu 'le vñ 'ke 'nynu
 'bhle -lreε.

XVII 'In-i 'ye-e -kaa -nu -mu, 'le, nyu -lruuu-v -se'a-a
 'Zuifu 'in 'la'a 'in 'ke u -ko, vñ 'bhεε'o vñ
 'ke 'inmu ti'bɔ 'le 'in 'ke u "kpi -ni.

XVIII 'Inmɔ, a'ba -Kɔyi -Lago -tɔ 'ni-i nyu see. Lε
 'in-i za'a 'mu, 'inna 'ka-a!

XIX 'E dí, -ka 'inmɔ 'Zaaku 'bɔ'o ti -a 'ke nu, 'kla-
 a 'ka-a: Nyu-v -se'a-a 'Zuifu, -v "bhitia 'le -Lago
 gbo, nyɔ'o -sia -ni nu -le! **XX** 'Bho 'e lemu a, le-e -
 nmɔ'o "yri -a 'ke u -bodi nu a, -a po v "bɔgv -jeyi
 na: Nmi vñ-v za ni'a *'sraga 'mu, a'ba li ε -le, a
 kpvn "yi, a'ba "wili -le, nmi vñ -lu'a -fukafuka -i
 -ke nymɔ -see'a ti'wla, a'ba li i -le, a'ba 'na nymɔ
 -le -lreε! **XXI** A -gblee, -ye 'ma-a gba -Lago "nyi'a
 Moyiizi, -i 'cni-e 'le 'o "bɔgv 'li, nyu -gwle 'ni-i
 'muzanamu see 'le gwlo'o -gwlo -ke 'li 'Zuifu -
 ni'a, 'le 'wa *-Lagowlu'a 'liciaanbidi 'li nyu-v zri
 i'o *-a'ba lifɔzɔ 'wee 'li.

*Zezii'a nyu-v -se'a-a *'Zuifu, 'inna vñ po'o
 "bɔgv -jeyi

XXII ε -ni'a -kaa 'mu a, *Zezii'a -dalbhomu-e, 'bho'a *Zezii'a -gligbaawonyi'a nyu -ke 'wa "lrutidemu -gwε'-ε-wlu wɔn "yi ti, 'le, 'wa "klumu'a nyu vñ 'ka lbho, vñ 'ye u 'mu'te vñ -ke Banabaasi-e, 'Polu 'ke Atiosi mu. Un -za'a-a 'bho Ziidi vñ "duu'a Basabaasi 'nymi, ɔ -ke Silaasi. Un-u 'mo-o 'nymibhlemu 'bho 'wa "klumu. **XXIII** 'Le vñ 'ye u "bɔgu "nyi, vñ 'ye u lbho. Wlu vñ "du'a 'le, 'inne 'ka-a:

-A-bu *Zezii'a -dalbhomu -ke 'ɔ -gligba'a "lrutidemu -lrvvv-u -ni'a nɔc' Zelizaleemv, -a-bu 'ma-a a'ba 'lotu'a "nymuu -lree, -a-bu po'o amu "bɔgu -nɛɛ -jeyi, a-bu -yu -se'a-a 'Zuifu -u -ni'a Atiosigwlo 'mu-e, Silii -ke Silisiibhlukpa "kpi, -a-bu 'ye'e amu -yeyeye! **XXIV** -Ka nyu 'wlu'a 'nɔc' 'le vñ 'ye'a 'le a gbo yi, -a 'wɔn'ɔ 'na-a 'bɔ. 'Innu gbuta'a a'ba -polu 'le vñ 'ye amu -tɔɔ'ɔ tineɛɛ 'mu po 'le 'wa 'muzadi 'mu. 'Bho 'ε "kpi -abu -see u 'ε wlutu "yi"du. **XXV** 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dı a, -a -gwε'-ε wlu wɔn "yi ti, -a 'ye nyu 'mu'te, -a 'ye u 'le a gbo lbho. 'Innu -ke -a'ba dıkmabha "we Banabaasi -ke 'Polu -na'o. **XXVI** Un -ni 'sɔn, -a'ba -Koyi Zezii *Kliisi'a 'nymi vñ kpa'a gwlo gbo a, vñ mu 'ko-o 'bho 'ε "yrie "yi -sie -mu. **XXVII** 'E dı, Ziidi -ke Silaasi -ni 'sɔn, 'innu -a lbho'o 'le a gbo, wlu -ke "bɔgu -a "nyi 'u a, 'le vñ 'ke 'ε kuna po. **XXVIII** A -gblee, *-Lago'ɔ Lisaazuzu 'po-o -amu wlu -nɛɛ wɔn 'mu 'le -a 'ye ε 'mu-za: -A'ba nyɔ se 'bhɛɛ, 'gbε -ke a se'a "yitigvgo, -a 'ke ε amu "lrude. **XXIX** 'Bho 'ε "kpi a, le -a 'bɔ'ɔ amu 'mu ti, -ε se'a "yrili-nmɔ a -see'a -nu yi, 'innyi 'ka-a: Nmi vñ-u za ni'a *'sraga 'mu, a'ba li ε -le, a'ba 'na nymɔ -le, nmi vñ -lu'a -fukafuka -i -ke nymɔ

-see'a ti'wla, a'ba li i -le, a kpvn "yi, a'ba "wili -le -lreε! -Bho a 'bho 'ya dī, ε -nmɔ'c-o "yrili. -A 'ke 'gbvv 'wla!

XXX 'Wa lbhomv 'mnu, vñ "tayi 'nv-v "yiti vñ 'ye mu, vñ 'ye Atiçsi nyni. Un nyni'a 'le, Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyv-v -ni'a 'bho, vñ 'ye v "lru'gbvv, 'le, "bɔgv -ke vñ yi'a, vñ 'ye i v -jeyi "nyi. **XXXI** Un zre'e "bɔgv 'mne, 'kpayipowlu -ni'a 'le 'lbhaa'a-a 'wa 'wee 'bubua "yi. **XXXII** -Gblee, Ziidi -ke Silaasi -mnvv'a "bhi-i 'mo-o -Lago'c wlu'a 'mutizamu -lreε. 'E dī vñ zi'e 'wi "yi vñ 'ye 'bho -gwle, vñ-v 'po -v 'kpi "yi -dadudu, 'le, -ka vñ 'ka 'bho Zezii'a -jeyi -na, vñ-v de 'v 'na -pɔlv 'li ti. **XXXIII** -Nɔɔ gbe zi'a a, 'le 'lotu'a "nynuu 'ye v -jolv "nyi, 'le, -da vñ -sɔ'c 'mu, vñ 'ke 'bho le mu. [**XXXIV** Un 'ka mu a, Silaasi -mnɔɔ na c 'wla-a'o.] **XXXV** 'Le 'Pɔlv -ke Banabaasi -mnvv -lreε, vñ -ni 'sɔn, 'ye 'bho Atiçsi -sie, 'le vñ -ke nyv'a -dadudu-u za'a -a'ba -Kɔyi Zezii'a "diziği, 'le vñ-v tɔ 'ni nyv.

'Pɔlv -ke Banabaasi svsvsli c-o-c-o li

XXXVI I zi'a -kaa a, zo -lue 'zo, 'Pɔlv na: Banabaasi! Gwlɔ'o -gwlo -ke 'mu -a kpa'a -a'ba -Kɔyi *Zezii'a "diziği, -a mu le, -a 'ke 'lotu'a "nynuu -ni'a 'le 'ye, -ka vñ nini'a 'muti, -a 'ke 'na yibo!

XXXVII O po'a wlu 'mne ti a, Banabaasi 'bɔ-c ti, *'Zaan vñ "duu'a Maaki 'nyni, vñ -ke c 'ke mu.

XXXVIII 'Le 'Pɔlv na: -Gba! -A'ba -ke c mu -le! Obo 'mno, -zɔtizo c 'wlu-o -amu kli 'le Panfilii. Lbhv -a mu'a "kpi, c -see 'bho ti-de 'le -a -ke c 'ke ε "yigwe. **XXXIX** 'Inne 'bhle'e 'nyni'a dī a, 'bho vñ -ni 'sɔn'c 'nynimv wɔnlizizεε 'ye 'bho 'kpa 'le

vn 'ye lisuso. Un ssos'ɔ li a, Banabaası "luo'o-o Maakı 'mv, vn 'ye batoo 'li 'kpa, vn 'ye Siplu mu, XL 'le 'Pɔlv -mnɔɔc 'ye 'bho Silaası -za 'le ɔ -ke ɔ 'ke mu. Un 'ka mu a, Zezii'a nyv-u -n̄'a 'bho 'de -v 'bho -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ -kutagwlv ti, 'wa lbhv un-v 'ye'a -nu mu, ɔ 'ke ε "niti-wunna, 'le vn 'ye 'mv-so, vn 'ye mu. XLI Un mu'a a, vn -zi -n̄'e-e Silii -ke Silisiibhlvukpa "kpi, 'le, Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv-u -n̄'a 'le, -ka vn 'ka 'bho 'ɔ -jeyi -na, vn-v de 'v 'na -pɔlv 'li ti.

XVI

Timotee 'kpa-a 'Pɔlv "we "kpi vn 'ke lbhv -lue nv

I 'Pɔlv "we nv'a -kaa a, vn 'nyni-e Delibv -ke Lisitri. 'Bho-o vn -ye'ε *Zezii'a -nayi -lue un-v 'la'a Timotee. *"Zuifvynaakpv -lue, -v de'a *Zezii "gwli a, 'wa "yu mo'o 'le 'ɔ -tita "du'o *Glekuyi. II 'Lotv'a "nynuu -n̄'a 'bho Lisitri -ke Ikonu-ı zɔ 'ɔ "dızıgı. III 'Inne 'bhle'e 'nyni'a dı 'Pɔlv'a -pɔlv 'włɔ 'ɔ "yiti ɔ -ke ɔ 'ke lbhv nv -lræs. 'Bho 'ε lemu, -ka 'ɔ -tita -se'a-a 'Zuifvysi, 'Zuifv -n̄'a 'le 'fɔ 'mne gbo yibo n̄i-o'o. ɔ -kvv v 'ce -tbha'a dı a, ɔ kpo 'ɔ *kle 'mv. Un gwe'ε "yi a, 'le ɔ -ke vn 'ye mu vn 'ke lbhv nv. IV - Gwle -ke 'mv vn-v zi n̄'a a, *Zezii'a -dalbhomv -ke 'ɔ -glıgbawɔnyi'a nyv'a "lrutidemu -lrvv-v -n̄'a Zelizaleemv, wlu vn gwe'ε wɔn "yi ti Zezii'a nyv-u -se'a-a 'Zuifv'a damv, vn 'po -ı Zezii'a nyv-u -n̄'a 'le -jeyi "crecre, vn na vn "du ε 'bho. V - Gblee, v-bv Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv 'mnu, vn-v 'de -v -pɔlv 'li ti 'le vn-v po'o 'le 'kpi, vn-v de'e Zezii "gwli 'le vn-v 'kpukpa'a "kpiti zɔ "o zɔ 'li.

'Pɔlv 'ye-e "yritiyeeεε 'bho Trvası

VI 'Pɔlv "we nu'a -kaa a, *-Lagɔ'c Lisaazuzu 'kaa 'nu 'mu-ε 'le un -kaa 'le Aziibhlukpa "kpi Zezii'a "dizig̊i 'mu-za -ni. 'E d̊i un ce'ε 'bhlukpa -lue un-v 'la'a Galasii'a Flizii 'mu. VII Un nyni'a ε -ke 'bhlukpa -lue un-v 'la'a Misii, 'ya -banuwɔn̊yi ti a, un 'bɔ-c ti, 'bhlukpa -lrεε un-v 'la'a Bitinii, un 'ke 'le 'ε "kpi nyni 'le Lisaazuzu -mnɔc -see 'wɔn. VIII 'E d̊i un ce'ε Misii 'mu, 'le, -gwlc un-v 'la'a Trvası -ε -ni'a 'bho 'tɔnni wɔnli, un 'ye 'bho nyni. IX Un nyni'a a, "yritiyeeεε 'yi-e 'Pɔlv -bodi "matu. 'Le ε 'mu c 'ye-e Masedvan̊yi -lue li. C -nyna'a-a 'bho 'o "yigbeyi ti, o na: 'Inmɔ bhade -inmu li, -zi -ni Masedvan̊i, -in 'ke -amu -kpa.

X C 'ye'a -kaa 'ε letu, 'bho -gbaa -lue 'mu un nmaze'e-e li un 'ke 'le mu. 'Mna-a'a "bhuo, Luuk̊i, -ke un bhete'e-e gbo -lrεε. 'Bho-o -a yibo ni'o -ka -Lagɔ'c lbho'a -amu -a 'ke 'le *Zezii'a "dizig̊i kpa.

Lidii 'de-e *Zezii "gwli

XI 'Inne 'bhle'e 'nyni'a d̊i, 'bho Trvasifc 'mu -a 'kpa -ni'e batoo 'li, -gwlc -lue-e -ni'a 'bho likpe 'li un-v 'la'a Samotrası, -a 'ye 'le mu "tiklili. 'Bho-o -a 'muu'o 'le -a 'ye zi, -a 'ye -gwlc -lrεε un-v 'la'a Neapolii mu. XII -A "si'a ti a, 'le, Masedvanibhlukpa "kpi'a "yigluwlugwle'ε -lue un-v 'la'a Filiipu, -a 'ye 'bho mu. ε-be gwlc 'mne'ε nyu, un-v zre 'nu-v 'Wlomeε "yi. -A 'nu-o 'bho 'wiyɔ -gbi.

XIII *'Zuifu'a lifɔzo nyni'a a, 'le -a 'ye 'kabha: "Nisv -ni'a -laa, 'bho 'ε wɔnli, ε kɔc 'bho-o *'Zuifu "we-e 'gbuu'o "lru 'le un-v po'o *-Lagɔ wɔn gbo.

-A mu 'le ka! 'Le -a 'ye "gbe 'da. -A -ka 'le-e mu, -ka -a popo'a 'gwlv̄ti, 'ka-a ε -n̄'e 'm̄v̄ -ziaka. -A nyni'a 'bho a, 'nynv̄kpakp̄-i 'gbvv̄'a "lru, 'innv̄ -a -ye'ε 'bho, 'le -a 'ye ti-de, -a 'ye v̄ *Zezii'a "dızıgi -bodı 'm̄v̄-za. XIV Un -b̄v̄ 'nynv̄kpakp̄ 'm̄nv̄, 'wa 'klumv̄'a -lue 'mo-o 'Lidl. Un 'wlu-o -gwlo -lue v̄n-v̄ 'la'a Tiatılı, v̄n-v̄ 'po-o 'nynv̄bhleyriizanı 'p̄elv̄ 'le v̄n -ke 'Zuifv̄-v̄ bvb̄c̄ -Laḡ. 'Innv̄ po'o 'P̄olv̄ -lokui 'tın 'le -a'ba -K̄oyi Zezii 'ye v̄ -naagi "nyı 'le v̄n 'ye i 'wɔɔn. XV Un -ke 'wa "bhlegbo'a k̄le 'de-e Zezii "gwli 'le v̄n 'ye *batizee-ε 'wee. ε zi'a -kaa a, v̄n na: -Ka 'in de'a -a'ba -K̄oyi Zezii "gwli a, a yibo'o-o 'na. 'E d̄ı a yi, a 'ke 'le 'in "bhli gbo-po. Un 'craan'a-a 'wa wlu 'mne 'm̄v̄. 'E d̄ı -a zi'e 'le v̄ gbo.

'Bho Filiipvgwlo 'm̄v̄ v̄n -po -ni'e 'P̄olv̄ -ke Silaasi -jie 'm̄v̄

XVI I zi'a -kaa a, zo -lue 'zo, -da *'Zuifv̄-v̄ 'gbvv̄'a "lru 'le v̄n-v̄ po'a *-Laḡ wɔɔn gbo, -a -n̄ 'bho munamu, 'geyikpaannynaakpu -lue -ke -a 'gbvv̄'o. Un 'bhle-e "nyinynidı'a -zuzu 'm̄v̄. 'Inne "tuu nu'o 'le v̄n-v̄ za'a nyakadı 'm̄v̄ 'le v̄n-v̄ 'ye n̄'e mɔni'a -dadudu ti, v̄n-v̄ "nyı'e 'wa -yowlı. XVII Un 'bhle "wɔwɔɔ -a -ke 'P̄olv̄ bhete gbo 'le v̄n-v̄ na'a -amı̄ kli. Un na: Nyı̄ a-a 'ye'a -laa li, -Laḡklagba -ɔ -n̄'a 'le yaku 'li, v̄n 'mo-o 'ɔ lbhv̄nvmu. -Ka a 'ka 'pun, 'ya "d̄ı v̄n-v̄ za'a amı̄ -bodı 'm̄v̄. XVIII Un-v̄ nu 'n̄-e -kaa 'wı̄ ti. 'E d̄ı ε "bhle'ε 'P̄olv̄ "gwli, o 'ye "yiti"bhitı, o na: 'Le *Zezii *Kliisi'a 'nynı̄ 'm̄v̄, "nyinynidı'a -zuzu, 'da 'nynaakpu -nuv̄ 'm̄v̄. 'Bho -gbaa -lue 'm̄v̄, ε 'du -v̄ 'm̄v̄.

XIX 'Wa -yowli -gbv 'nu ya, un yibo'a un se 'tɔ 'bhεεs un 'ke "wlile 'ye -lreeka, un 'kpvn-o 'Pɔlv -ke Silaasi, un 'ye v -zigletumu wɔnyi kpa. **XX** Un kpv 'v 'bho v-bv 'Wlomeε'ε -kligbi 'mnv wɔnyi a, un na: Nyv -nvv 'mo-o 'Zuifv. 'Innu gba'a -a'ba gwlo ya. **XXI** Kpli -a se'a 'ybha, i -ke -a-bv 'Wlomeε'ε gba -see'a -ybhe, 'nni un-v tɔ'c nyv. -A-bv se 'bhεεs -a 'ke i 'wɔɔn, -a 'ke i nv.

XXII Un 'lɛ'ε -kaa a, un -ke nyv 'wee -ni'a 'bho -po'o-o gbo 'le un 'ke v nyan 'mv kla, 'le 'Wlomeε'ε -kligbi 'mnv na "sroja -bodi: A -zv v -banv 'mv 'le a 'ke v "sεεn! **XXIII** Un 'lbhv 'v 'tɔ kplokplō 'wa 'gwlv'a ka a, 'le un 'ye v -jie 'mv po, 'le 'Wlomeε'ε -kligbi 'mnv 'ye 'wa lifuoyi 'tmvv: "Du v "yrili -ka -zεgεka 'le un -kaa ple! **XXIV** Un 'tmvv 'nɔ -kaa, o "luo 'nv-v 'mv, o 'po -v 'le -budu -lue 'li 'le -jiebusdu'a "tiinamu 'le un 'ye v -gbitiε bhi 'mv -po 'le un 'ke 'kle 'ye.

XXV ε -ni'a -kaa 'mv a, dodo -ni 'mucenamu un-v 'po-o *-Lagɔ wɔn gbo 'le un-v bhle'o, un-v 'bhεεs'ε 'ɔ 'nyni "yi 'le -jiemu -lrvv-v -ni'a 'bho-o po 'v -lokui. **XXVI** 'Bho -gbaa -lue 'mv, 'bhlv kpa -trɛ'o tenyi 'le -jiebusdu 'ye 'mv digli, 'ɛ -kpani 'ye kati 'fia 'wee, gblokoe un -po'a -jiekɔmu, i 'wla-a ti. **XXVII** ε zi'a -kaa a, 'wa lifuoyi -mnɔɔ gbugbluo'o-o "nynɔɔ 'mv ti. -Jiebusdu'a -kpani kati'a a, o 'ye 'i li a, obo na 'kι -jiekɔmu'a kle ple-o'o. 'ɛ dι o "luo'o -jreɛ 'mv o 'ke 'ɔ "bhuo 'lbha. **XXVIII** 'Pɔlv 'ye'a 'na li 'tun "sεε, o "wɔ-o'o 'le o na: -A'a 'lbha -a'a "bhuo -le! -A -ni'e-e -dagbe 'wee. **XXIX** O 'lɛ'ε -kaa a, 'wa lifuoyi 'mnɔ 'la-a nyɔ, o -ke "napε 'ke yi -susueyi. O yi'a a, o "luo 'nɛ-ɛ 'mv, 'le, -buduyu -ke 'li v-bee -ni'a, o 'ye 'le 'wlaa, o

'ke 'le 'bı ti'ye 'le o-o titre'ε li -sıanyı'a dı, o 'ye 'Polu -ke Silaası bhı gbo -gble. [XXX](#) O nu'a -kaa, o 'daa nu-o'o 'le o na: A-bee-a, koo 'in 'ke -nyna 'le 'in 'ke 'pun'a? [XXXI](#) Un na: -In -ke -a'a "bhlegbo'a nyu'a kle, a de -a'ba -Koyi *Zezii "gwli 'le a 'ke 'pun 'bho -Lago'c "yigbeyi. [XXXII](#) 'Le un 'ye o -ke 'o "bhlegbo'a nyu'a kle -Lago'c wlu -bodi 'mu-za.

[XXXIII](#) -Gblee, "matu -lue 'mne, o "luo 'nu-u 'mu, o 'ye 'wa "ji kɔkuni "yitiwɔtɔ -ni, 'le o -ke 'o "bhlegbo'a nyu'a 'wee 'ye *batizee-ε. [XXXIV](#) Un gwε'ε "yi a, o "luo 'nu 'mu-ε 'le un -ke 'o nyu 'ye gbobhete, 'le un 'ye "bhlegbo mu, o 'ye u lilia "nyı. A 'ye li-o, o -ke 'o "bhlegbo'a nyu'a kle 'de-e -Lago "gwli'a dı, 'bubua-a 'lbhu u'o tenyi.

[XXXV](#) Zɔ zı'a a, 'Wlomεε'ε nyukligbı 'mnı 'lbho-o 'wa "sroja 'le -jebudu'a lifuoyi gbo, un na: Nyu -a po'a -jie 'mu -glaape, "tayi nu "yiti un 'ke mu! [XXXVI](#) Un 'le'ε -kaa a, un -ke o 'pa-a 'le 'Polu "we gbo, o 'ye o 'dı -ya, o na: -A'ba gwıɔ'c -klıgbı 'lbho-o nyu 'in gbo, un na 'in "tayi amu "yiti. 'E dı, a 'bhεε'o a 'ke 'da a 'ke mu. A -flɔ'c-o "yi, nyɔ -see amu "da-po yi -lreε 'bho le!

[XXXVII](#) O po'a wlu 'mne ti a, 'Polu -see ε 'wɔcon. O na "sroja -bodi: Koo -a'ba gba 'le'ε? Nyɔ un-u zre ni'a 'Wlomεε "yi, -bho un kpun o, nyɔ'c "sεen no -le, 'le, ε -se 'bho nyu'a "yigbeyi, 'ε letu 'ke -nu-ε -ko. 'Bho 'ε lemu a, un-u tu 'no-o -zigle. - Bho ε kpun o, 'le, -ka un 'kɔ o -nyna a, un-u nyna 'no -kaa. 'Kla-a -abu -ni'o -lreε 'le a'ba -klıgbı 'ye -amu kpun 'le un 'ye -amu "sεen bhebhe 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi. Un -see -a'ba "kpi'a -zigle tu 'le un 'ye -amu -jie 'mu po. 'Traamu 'tɔ, 'le un 'bɔ'c ti un 'ke -amu 'le "zizekwla 'mu "yiti"tayi

-nı'a? -Gba! -A -see 'wɔn, 'wa "bhi yi vun 'ke -amu
"yiti"tayi!

XXXVIII ɔ 'lε'ε -kaa a, 'le "sroja 'ye 'wa -kligbi
gbo wlu 'mne kpa. Un 'wɔn'ɔ 'bɔ na, nyu vun po'a
-jie 'mu, vun-v zre 'nu-v 'Wlomee "yi -lrεε, -sianyi
'lbhu -v'o. **XXXIX** 'ɛ dı vun yi'o, vun 'ye v-bee libhade
vun 'ke 'wa "nyinynikpli 'mne'ε dı 'bhɔ. Un 'wɔn
'nı a, 'le vun 'ye v -jie 'mu -za, vun 'ye 'da 'le vun na:
-A bhade amu li-ɔ, -bho a mu a, a 'wlu -dagbe
gwlo 'mu!

XL Un 'wlu'a -jie 'mu, vun 'mu-o 'le 'Lidı "bhli,
'le vun 'ye 'lotu'a "nynuu -nı'a 'bho "lru'gbvv 'le
vun 'ye v 'kpa "yi po. Un gwe'ɛ "yi a, 'le vun 'ye
'bho 'wlu, vun 'ye mu.

XVII

*'Le Tesaloniki nyu 'kla-a 'Pɔlv -ke Silaasi nyan
'mu'*

I 'Pɔlv -ke Silaasi mu'a a, -gwle -ke 'mu vun
-zi -nı'a a, 'inni 'ka-a: Anfipolii -ke Apolonii,
'le, -gwlo klagba vun-v 'la'a Tesaloniki, vun 'ye 'le
nyni. 'Bho-o *'Zuifutolv -nı'a 'bho'a *-Lagowlu'a
'liciaanbudu -nı'o. II -Gblee, -bho 'Pɔlv pa 'bho
gwlo 'mu a, 'le -Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li ɔ-ɔ
mu'o -antanyi, 'ka-a ɔ-ɔ nu'o "cici. 'ɛ dı ɔ mu'o
'le. *'Zuifu'a lifozɔ tan dede'a "yi, 'ya ti, -Lagowlu
'cnı-ɛ'ɛ 'le 'ɔ "bɔgv 'li, ɔ -ke nyu-v -nı'a 'bho
-za'a-a 'le 'ya svı, III 'le ɔ-ɔ zıza 'nɛ gbo, ɔ-ɔ tɔ'ɔ
nyu -ka ε 'cnı-ɛ'ɛ see 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgv 'li *'ɔ
'Bhozayi -ɔ 'pvvn'a nyu-v 'ye-e 'kle 'ye -mu 'le
ɔ 'ke 'me. -Bho ɔ 'me ε, 'le ɔ 'ke glu -sɔ 'le ɔ
'ke ti-nı -lrεε. 'Le ɔ na: ɔ-bɔ Zezii 'mno -ke dı
'in-ı za'a -laa amu -bodi 'mu, 'cnı'mo-o -Lagɔ'ɔ

'Bhozayi -ɔ 'pυυn'a nyv. **IV** -Gblee, nyv-υ po 'ɔ -lokui, 'wa tɔlv 'yee'e-e wlu 'mne -ziadı 'mv, 'le υn -ke 'Pɔlv "we 'ye gbobhete. 'Innu 'mo-o *Glekı'a -dadudu υn -ke 'Zuifu-υ bvbɔ'ɔ -Lago -lue, 'innu -ke 'nyñibhlenynvkpakpı'a -dadudu.

V I zi'a -kaa a, 'Zuifu -yu -sie'a ti a, υ-bee'a lbhv υn nu'a, υn 'nu-o 'ɛ "mυnynı, 'innu mu'o 'le -jeyi, υn 'ye bhebheyiti'a nyv 'srv po, υn 'ye gbaagba yayi ti-za 'bho gwłɔ 'mv, Zasɔɔ -ke "bhli 'Pɔlv -ke Silaası -ni'a, υn 'ye 'le 'wlaa, 'le υn-υ 'bv 'v ti, υn 'ke υ nyv wɔnyi kpa. **VI** Un -gbv'a 'le a, υn -see υ 'ye 'le υn 'ye Zasɔɔ -ke 'lotv'a "nynuu -lrvv 'bho gwłɔ 'mv'a nyvklıgbı wɔnyi kpa, 'le υn-υ "wɔ'o: 'Pɔlv -ke Silaası gba'a 'bhlvkpa ya a, nyv 'mnu, 'innu yi'e -dagbe. **VII** 'Innu Zasɔɔ -mncɔ-ɔ po'o -budu 'li. 'Wa 'wee'a "du 'bho -a'ba 'bhlvkpayowliklagba'a wlu. Un na 'bhlvkpayowli -lrɔɔ'ɔ wlu υn-υ "du'o 'bho. 'Innu 'mo-o *Zezii.

VIII Nyvklıgbı -ke nyv -lrvv-υ -ni'a 'bho a, wlu 'mne 'kpvn -v li. **IX** 'E dı υn -za'a Zasɔɔ "we mɔni 'lru 'mv 'le 'Pɔlv -ke Silaası 'ke gwłɔ 'mne 'mv 'wlv 'le υn 'ye υ "yiti"tayi.

Nyv'a -dadudu 'de-e Zezii "gwli 'le Belee

X Un "tayi 'nu "yiti a, glu gwe'ɛ ε, 'bho -gbaa -lue 'mv 'lotv'a "nynuu "luo'o-o 'Pɔlv -ke Silaası 'mv, υn 'ye υ -jolv "nyı, 'le, -gwłɔ υn-υ 'la'a Belee, υn 'ye 'le mu. Un nyni'a a, *'Zuifu -ni'a 'bho a, υn 'mu-o 'wa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'li. **XI** υ-bee -nmɔ'ɔ-ɔ kpli 'mv, υn 'ye 'Zuifu -ni'a Tesaloniki -zi. -Lagɔwlu 'Pɔlv-υ tɔ'ɔ, υn

'po -ε -lokui -poluzegε ti. -Ka zo zi'a a, li o-
ɔ tɔ'ɔ, 'ka-a vñ-v 'cri 'i 'mvti 'le -Lagobögø 'li
-bho i "du -zegε. **XII** 'E dí 'wa -dadudu de'e
*Zezii "gwli 'le Gleknynvñkpakpı-ı 'bhle'a 'nynı
-ke *Gleknyukpasi'a -dadudu de 'ɔ "gwli -lrεε.
XIII ε zi'a -kaa a, 'Zuifu -ni'a Tesaloniki 'wɔn-ɔ 'bɔ
'Pɔlv-ɔ 'za-a -Lagowlu 'mø 'bho Belee a, vñ 'yi-
e 'bho, vñ 'ye gbaagba yayi ti-za, 'le vñ-v gba'a
nyv ya. **XIV-XV** 'E dí, 'lotu'a "nynuu -ni'a 'bho
Belee, 'bho -yritayi vñ kpa'a 'Pɔlv 'le 'tɔnniwɔnli
-bhoga -jeyi, vñ -ke ɔ 'ye mu, 'le, 'bhlv̥kpa vñ-v
'la'a Akayi, 'ɛ -gwłɔ vñ-v 'la'a Atεεnı, vñ 'ye ɔ 'le
-nynia, 'le Silaası -ke Timotee 'ye 'bho -sie. Nyv
'mnu -nynia 'nɔ Atεεnı, vñ 'ka 'le yi a, ɔ "du -
v wlu "yi, ɔ na: -Bho a mu, a 'tmv̥v Silaası -ke
Timotee, vñ yi -vu!, 'le nyv 'mnu 'ye v wlu -ya.

'Pɔlv -ni'e-e Atεεnı

XVI A -gblee, 'Pɔlv -ni'a Silaası -ke Timotee
wɔnfuonamu 'le Atεεnı, ɔ-ɔ 'na-a gwłɔ 'mne 'mu
ti, kɔkui'a -dadudu vñ-v bvbɔ'ɔ 'bho 'wa gwłɔ
'mne 'mu, ɔ 'ye 'i a, 'ya dí 'kpvn -ɔ 'gwłv.
XVII *'Zuifu -ke nyv -lrv̥v-v bvbɔ'ɔ -Lagɔ, 'innu -ke
'Pɔlv-ɔ 'gbv̥v'o "lru 'le *-Lagowlu'a 'liciaanbudu
'li 'le ɔ -ke vñ-v za'a 'le -Lagowlu'a svı, 'le, nyv -ke
ɔ-ɔ 'gbv̥v'a 'bho 'pelv 'mu "yi, ɔ-ɔ zi 'i n -bodi 'mu
zo"o zo. **XVIII** Dı'a 'mvticremu vñ-v 'la'a Epikiliee
-ke nyv -lrv̥v-v na ni'a nyɔ -lue vñ-v 'la'a Ženu'a -
tɔtɔwlu 'mu vñ-v 'la'a Stoyisieen, 'innu -ke 'Pɔlv-
v wlu'o -lrεε. 'Le 'wa tɔlv-ɔ nu'o: 'Yrelεεwluyi
'mno, koo ɔ-ɔ 'le'ε? -Lrv̥v na: Kɔkuilre'a "dı ɔ-
za'o. Le -ke dí vñ-v 'le'ε -kaa, 'inne 'mo-o 'Pɔlv-
v 'tɔ-ɔ *Zezii'a dí -ke -ka ɔ 'me ka 'le ɔ 'ye'a glu

-ss, ɔ 'ye'a ti-nı -lrεε. **XIX** Un nv'a -kaa, un "luo 'nɔ-ɔ 'mu 'le un -ke ɔ 'ye -da -lue nyu-v 'gbvv'a "lru un-v 'la'a Aleopasi mu 'le un na: -ln 'bhεε'ε -in 'ke -amu -tɔtɔlilre -ke dı -a za'a -amu -bodi 'mu gboziza'a? **XX** -Ekedimaa, lelre -in -ni'a -amu 'bu'wɔɔn -nınamı, -a'ba 'wɔn 'ya gbo "kpi 'mvti, zıza nı gbo!

XXI A -gblee, v-bv Atεεnıkɔmu 'mnv -ke 'lɪkpı -ke un -de'a 'bho, 'wa nv lbhv -lrεε -bho ε -se 'lrugbvıve 'le un 'ke dılre -bodımuızıza 'le un 'ke i -lokuipo. 'Ka-a un-v nv'o 'wa -nɔɔ'ɔ kle ti. **XXII** I -ni'a kaa 'mu a, 'bho 'wa "lrugbvınamı 'mnɔ nyu'a "yigbeyi 'Pɔlv -nyna'a ti 'le ɔ na:

Atεεnıkɔmu-a, 'in 'ye-e 'na -ka, 'le lı 'wee 'mu, a "du'a nyu -yu -kma'a kókui'a bvbɔdı. **XXIII** -Ekedimaa, 'in -na'a-a a'ba gwłɔ 'mu ti, 'in 'ye-e lı -ke 'mu a-a bvbɔ nı'a a'ba -lagɔ -lue -lue 'le 'ya "klumv -da -lue -lrɔɔ un 'cnı-e 'bho le "yri: 'Lagalago. 'Traamu 'tɔ ɔ, εbe 'mne a se'a yibo a-a bvbɔ'ɔ "yribhuo 'mvti, 'inne 'in yi'o 'in 'ke amı -tɔ. **XXIV** -Lagɔ nv'a 'kmv -ke le"o le a-a 'ye'a 'nɔɔ'ɔ 'mu li, 'inne 'mo-o 'ya -koyi. -Budu -ye nyunyu'a -kvıti po'a, ɔ se 'le 'ɛ 'limv -ni. **XXV** ɔ -see ti'bɔ nyunyu 'ke ɔ le"o le "nyı. A -gblee, 'inne "nyı'e nyunyu 'wee tiniε-e, -fifε -ke lı 'wee. **XXVI** A -gblee, nyunyu -lue 'tın ɔ -ya'a ti, 'le ɔ 'mu, 'le-e nyunyudu 'wlv'o un 'ye 'nɔɔ 'bhlvıkpa "kpi "yi, 'le ɔ 'ye 'bhlvıkpabavı po 'le ɔ 'ye 'ya -nɔɔ "du see 'le un 'ke "papa 'mu ti-de. **XXVII** C 'nu-o -kaa 'le nyu 'ke dudua un 'ke ɔ ti'bɔ 'le un 'ke 'mvtiyibo. -Ziadı mo'o, -Lagɔ se nyɔ"o nyɔ gbo-te. **XXVIII** 'Le 'inne "nyı'e -amu tiniε, 'ɔ dı -a na'o

'le -a 'ye ti-ni. 'Inne a'ba yakapomutolu 'yee'e -ziadı 'mu, un na: 'C gugomu -a "du'o.

XXIX A -gblee, -Lago'c gugomu -a "du'a dı ε se -kaa ti-nmc -a 'ke 'gwlutipopo, 'nynibhleneti -ke -babasukpu nyunu cε'ε 'liti un -be'ε un-υ bvbɔ'c, ı -ke -Lago gugc'o, nu. **XXX** -Ncc -ke 'li nyunu se'a -Lago yibo, un-υ nu'a, -Lago'c zi 'ya dı. 'Traamu 'tɔ ɔ, -Lago-ɔ 'la-a nyu 'wee -ni'a da"o da un 'ke 'wa "nyinynidi "yiyibo un 'ke ɔ gbo "bhi. **XXXI** A 'ke ı "yiyibo, -ekedimaa, -ncc -lue ɔ "du'o. -Bho ε nyni, nyɔ -lue ɔ -za'a 'bho 'le ɔ 'ke 'kmu -zidle -tu 'le -ziadı 'mu. 'E "yri'a 'bı 'wlu-o'o 'le ɔ 'ye nyɔ 'mnc glu -za 'le 'memu'a "klumu 'le ɔ 'ye ti-ni -lrεe.

XXXII -Gblee, 'Pɔlu -za'a nyɔ-ɔ -sc'c glu 'le 'memu'a "klumu, -ɔ -ni'a ti -lrεe'ε dı 'mu, un 'wın 'ı 'bɔ, un -drı 'nɔ-ɔ 'nyni, 'le -lrvu na: -Bho -n -fɔ "yi 'le -a 'ke yi -a 'ke -inmu -lokuipo 'bho dı 'mne 'kpi, -a 'ke 'bho 'muti'wɔn. **XXXIII** 'Bho 'mnc, 'bho-o 'Pɔlu 'wlu -ni'e 'bho 'wa "klumu. **XXXIV** E -ni'a -kaa 'mu a, nyu'a 'plan 'yee'e-e 'Pɔlu'a wlu -ziadı 'mu 'le un 'ye -Lagowlu 'wɔcn, 'le 'wa "klumu nyɔ -lue un-υ 'la'a Denisi -ɔ 'ma-a υ-bu nyu-υ 'gbuu'a "lru'a nyɔ -lue-e, 'nynaakpu -lue un-υ 'la'a Damalisi -ke nyu -lrvu.

XVIII

'Pɔlu -za'a-a *Zezii'a "dizigi 'mu 'le Kɔleeti

I ı zi'a -kaa a, 'Pɔlu -sc'c-ɔ Atεenı, 'le, Akayibhlukpa "kpi'a -gwłoklagba un-υ 'la'a Kɔleeti, ɔ 'ye 'le mu. II 'Bho-o *'Zuifuyi -lue un-υ 'la'a *Akilaa -ni'o. ɔ 'wlu -ni'e-e 'bhlukpa -lue un-υ 'la'a 'Pɔcn. ɔ -ke ɔ 'nync *Plisili

-ss'c'-c Italiibhlvkpa "kpi -lreeka, -ekedımaa, 'Wlomεε'ε 'bhlvkpayowlklagba vñ-v 'la'a *Klodı na, *'Zuifu'a kle -sɔ 'bho Italii'a -gwłoklagba vñ-v 'la'a *'Wlɔmv, 'le ɔ 'ye v 'bho -ye, ɔ 'ye v gbo ti-de. **III** ɔ -ke vñ -ple'ε lbhv -lue 'mv-ε. 'E dı ɔ -de'e 'le v gbo ti 'le ɔ -ke vñ-v nu'o lbhv -lue 'mne. -Gblee, lbhalbhagbedeti vñ-v po'o 'le vñ-v po 'i 'pelv. **IV** 'Bho 'ε lemu a, -bho *'Zuifu'a lifɔzɔ nyni a, 'Zuifu -nı'a 'bho a, ɔ-c 'mu-o 'le 'wa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'li, 'le ɔ -ke vñ-v za'a 'le -Lagɔwlu'a svı, 'le ɔ-c po'o 'Zuifu -ke *Glekı 'kpa "yi vñ 'ke *Zezii "gwlidē.

V -Nɔɔ gbe zi'a a, 'le Silaası -ke Timotee 'ye Masedvani -sɔ 'le vñ 'ye 'bho yi. Un yi'a a, 'Pɔlv 'luo'o-o 'ɔ -nɔɔ'c kle 'mu 'le ɔ-c za'a -Lagɔwlu 'mu, ɔ-c 'tɔ-c 'Zuifu gbaa -ka Zezii "du'a *-Lagɔ'c 'Bhozayi -ɔ 'pvvn'a nyv. **VI** Un 'wın 'i 'bo ɔ, 'wa -dadudu 'ku-o "yi vñ -see 'wɔn 'le vñ-v "jree nɔ'o. 'E dı ɔ 'gbɔtɔ nu'o 'ɔ -banı'a "ipplee kwa. 'Inne tɔ'o -ka vñ-v nu'a -laa "nyinynidı, 'le ɔ-c nu'o: -Bho a se 'pvn 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi a, a'ba "bhi'a "lruyidı mo'o. I -se 'an dı -ko. 'Traamu 'tɔ ɔ, nyv-v -se'a-a 'Zuifu, 'le v gbo 'in-i mu'o.

VII ɔ nu'a -kaa, ɔ 'wlv'o 'bho-ε, nyukpasu -lue vñ-v 'la'a Titiusı Zutuusı, ɔ 'ye 'bho ɔ gbo mu. 'Innɔ -ke 'Zuifu-v bvbɔ'c -Lagɔ 'le 'ɔ -budu -nı'e 'bho -Lagɔwlu'a 'liciaanbudu "troli. **VIII** ε -nı'a -kaa 'mu a, -Lagɔwlu'a 'liciaanbudu'a -klagba vñ-v 'la'a Klisıpusı -ke 'ɔ "bhlegbo'a nyv 'de-e -a'ba -Koyı Zezii "gwli, 'le, Koleetıkɔmv'a -dadudu-u po'a 'Pɔlv -lokui, vñ 'ye Zezii "gwlidē -lreε, 'le vñ 'ye *batizee-ε.

IX Σ-βε -νος -ε "mne'ε "matu -lue 'Pɔlu 'ye-e "yritiyeeε 'le -a'ba -Koyi Zezii 'ye o gbo -wlu, o na: -Sianyi'a 'lbha -inmu -le! -Za 'an "dizigi 'mu! -A'a "mu wɔn -le! **X** 'In -ke -in -na'o, nyu -see -inmu nyani 'mu -kla yi. -Gblee, -gwlo -nεε 'li, nyu-v 'ye'a 'an nyu "du mu, un -die'e-e -laa "yi. **XI** 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dι a, o zi'e 'bho -zun -lue "die 'le o-c tɔ'c nyu -Lagɔwlu.

XII -Nɔɔ -ke ti 'bho Akayibhlukpa "kpi 'Wlomeε 'ka 'bho 'wa nyɔklagba -lue un-v 'la'a *Galiyɔɔ tide 'le o 'ye'a 'bhlukpa 'mne -kɔ o, 'Zuifu 'gbuu'o-o "lru, un 'ye wlu -dalue -po, un 'ye 'Pɔlu kpun, 'le un 'ye o -zigletumu wɔnyi kpa. **XIII** Un 'nu-o nyu, na: -Ka o 'bɔ'c ti nyu 'ke -Lagɔ bvbɔ -ke -ka -a'ba gba 'le'ε nyu 'ke nu a, i se gugø. **XIV** 'Pɔlu mu'a dι 'mu-za mu, 'bho-o 'bhlukpayowli Galiyɔɔ kɔ'c wlu, o na: 'Zuifu-a, -bho ε "du 'kι "yikmazagbi, "lemoni, -ziadı mo'o, 'in-i po 'kι-i amu -lokui, **XV** 'le ε "du'a 'to a'ba "bhi'a -tɔtɔl, nyu'a 'nyu'a 'mudepodı -ke a'ba "bhi'a gba, 'le 'mna -see ti'bɔ 'in 'ke 'ya -zigle tu! A'ba "bhi tu i! **XVI** 'Le o 'ye nyu 'tmuu: A po v "piemu! **XVII** 'Bho -zglebudu wɔnyi, nyu-v -ni'a 'bho nu'a -kaa, un 'kpun-o -Lagɔwlu'a 'liciaanbudu'a -klagba un-v 'la'a Sositenu kwa 'mu ti, un-v bhɔtɔ nɔ-o'o. Galiyɔɔ yibo ni-o'o. Ε -ni'a -kaa 'mu a, 'o dι'a -lue komu se v "kpi -ni.

'Pɔlu 'mu-o Atiosi le

XVIII Ε zi'a -kaa a, 'Pɔlu -gwle 'bho Kɔleesti-ɔ 'le o 'ye 'lotu'a "nynuu wlu po, batoo -ni'a Siliibhlukpa "kpi munamu, obo-e *Plisili -ke *Akilaa 'ye 'le 'ε 'limu 'kpa. Un 'ka mu a, 'le

Koleesti'a 'tonni wɔnli'a 'fɔ ʊn-υ 'la'a Sanklee, 'bho-o 'Pɔlu 'wla -nι'e "lru ti. 'Inne tɔ'ɔ nyu -ka ɔ ce'ε wlu 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi 'le ɔ 'ye'a 'zvün 'mu 'wlu.

XIX-XXI Un -nι'a munamu a, -gwłɔkłagba ʊn-υ 'la'a Efεεzı, 'le un 'ye 'bho nyni. 'Bho-o batoo -nyna -nι'e ti, un 'ye ti''si, 'le, *'Zuifυ -nι'a 'bho a, 'Pɔlu 'ye 'le 'wa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'li mu, ɔ -ke un 'ye -Lagɔwlu'a svı 'le -za, 'le 'wa tɔlu 'ye ɔ -jeyi -za, 'le ɔ na ɔ -see 'wɔn. ɔ 'ka mu, ɔ na: -Bho -Lago 'wɔn, "lemnı 'in-i 'yi-e le, 'le ɔ 'ye batoo 'mne 'li le 'kpa ɔ 'ye mu, 'le Akilaa -ke Plisili 'ye 'bho Efεεzı -sie. **XXII** ɔ -nι'a munamu a, ɔ 'nyni-e Sezaleegwłɔ 'mu, 'le ɔ 'ye ti''si, ɔ 'ye Zelizaleemı mu, ɔ -ke Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyu-υ -nι'a 'bho 'ke 'yıye, 'le ɔ 'ye Atıɔsı mu. **XXIII** ɔ 'nu-o 'bho 'wı -glilii 'le ɔ 'ye le mu, ɔ 'ye Galasii'a Flizii 'mu ce, ɔ-ɔ ple'e 'ya gwłe "yiti -lue -lue, 'le, *Zezii'a -namu -nι'a 'bho a, ɔ-ɔ po 'b 'kpa "yi.

Apolɔsı -nι'e-e Efεεzı -ke Koleesti

XXIV Zɔ -lue 'zɔ *'Zuifuyi -lue un-υ 'la'a Apolɔsı, 'inı nyni'e 'bho Efεεzı. ɔ 'wlu-o Alasadriigwłɔ 'mu 'le ɔ yibo'o -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ wlu -ka -zegeka. -Bho ɔ -ke ε 'mu-υza a, 'ɔ 'kikle wlu "yi. **XXV** -Ka -Lago 'bɔ'ɔ ti nyu 'ke -na a, ɔ-ɔ 'cιun -ı'o. ɔ-ɔ 'wla-a -pɔlu ti, 'le ɔ-ɔ za'a -Lagɔwlu 'mu, 'le *Zezii'a "dı ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyu 'sreε'ε "yi. 'Bho 'ε lemu, -ye 'ma-a nyu'a *batizeeε, *'Zaan'a "sε'ε -ne ɔ yibo'o. 'Inne ɔ -de'e 'liti. **XXVI** -Gblee, ɔ-bɔ nyɔ 'mne, 'le 'wa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'li, ɔ 'ce-ε "yrili 'le ɔ-ɔ wlu'o. 'Bho-o *Plisili -ke *Akilaa 'wɔn -nι'e ɔ wlu 'bɔ 'le un 'ye ɔ 'mu"luo, un -ke

ɔ 'ye kpo ce, 'le, -ka -Lago 'bo'c̄ ti nyv 'ke -na a, ɔ se'a -bhla yibo 'ya damv, vñ-v ziza 'n̄i gbo "sikisiku 'le vñ-v 'tmvñ n̄o'o. **XXVII** 'Bho 'ε 'kpi, ɔ 'bo'c̄ ti ɔ 'ke Akayi mu, 'le 'lotv'a "nynuu 'ye ɔ 'kpa "yi po, 'le vñ 'ye "böḡv 'cn̄i, 'le, 'f̄o 'mne "yi'a *Zezii'a -namv -n̄i'a 'le, vñ 'ye v ε -jeyi po 'le vñ 'ke ɔ kpvn -gli, 'le ɔ 'ye mu. ɔ nyni'a 'le a, 'lotv'a "nynuu -yv -n̄i'a 'le 'mno, -v de'a *Zezii "gwli 'le -Lago'c̄ 'sana 'mv, ɔ 'po -v 'kpa "yi -ka -zeḡeka. **XXVIII** -Gblee, 'bho nyv 'wee'a "yigbeyi, 'c̄ -tɔtɔl ɔ -tɔ'c̄, ı -flɔ'c̄-c̄ "yiti, 'le ɔ 'ye 'Zuifv "yitiwa na: A "ma-o'o. 'Le, -ka vñ 'ka 'c̄ wlu "kpi "du, vñ se 'na 'bhle. 'Le, wlu-u 'cn̄i-ε'ε 'le -Lagoböḡv 'li, 'le ı 'mv, -ka Zezii "du'a *-Lago'c̄ 'Bhozayi -c̄ 'pvvn'a nyv, ɔ-ɔ tɔ 'nv -kaa.

XIX

*'Le Efεεzi 'Pɔlv -za -ni'e *Zezii'a "dizigi*

I -Nc̄c̄ -ke ti Apolɔsi -n̄i'a Kɔleetigwlc̄ 'mv, 'bhlvkp̄a -ke "kpi tr̄ -n̄i'a, 'Pɔlv -zi -n̄i'a 'le a, 'le ɔ-ɔ ple'a -gwle gwle "yiti a, 'bho 'mno, 'bho-o ɔ -nyni -n̄i'e Efεεzīgwlc̄ 'mv, ɔ -ye'ε-ε 'bho *Zezii'a -namv -gb̄. V-bv a, l̄i *'Zaan Batiisi -tɔ'c̄, 'ya "se vñ yibo'o. II 'Le ɔ 'ye v tidede: A de'a *Zezii "gwli 'le, a 'ye *-Lago'c̄ Lisaazuzu 'n̄i? Vn na: -Ka -Lago'c̄ Lisaazuzu'a "bhuo -n̄i'a ti, -a se ı yibo. III 'Le ɔ 'ye v tidede -lrεε, ɔ na: *Batizeee -ye vñ batizee'a amv, 'ε 'zɔ'c̄ 'nyni -mε'ε? Vn na: -Ka *'Zaan Batiisi 'le'ε ε, ε 'ke -kaa 'mv -n̄i, 'ε d̄i -a batizee-ε'o. IV 'Le ɔ 'ye v -kaa "yi'lε: Nyv-v yibo'a 'wa "nyinynid̄ "yi 'le vñ 'ye'a -Lago gbo "bhiti, 'wa nyunyutu 'Zaan-a batizee'o, 'le ɔ-ɔ 'lv 'v -kaa

"yi -lrεε, nyɔ-ɔ -nι'a 'le 'ɔ lemu, o -nι'a yinamu,
vn de o "gwli. 'Innɔ 'mo-o *Zezii.

V Nyu 'mnv 'wɔn'ɔ 'ɔ wlu 'mne 'bɔ, 'bho -gbaa
-lue 'mv vn batizee-ɛ'ɛ -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'nyni
'mv. **VI** ɛ gwe'ɛ "yi a, 'le 'Pɔlv 'ye v *kwa "lru
tide 'le -Lago'ɔ Lisaazuzu 'ye v 'kpi'dree, 'le, wlu
vn se'a yiбо, vn-v po i'o 'le vn-v za'a -Lago'ɔ wlu
'mvti. **VII** Nyu 'mnv -nι'e-e -bue 'yɔ 'son.

VIII ɛ-be -nɔɔ 'mne ti, *'Zuifu -nι'a 'bho 'le 'wa
*-Lagɔwlu'a 'liciaanbudu 'li, 'Pɔlv-v 'mu-o 'le -
wleewlees 'le 'cvi tan 'li. ɔ-ɔ 'ce-ɛ "yrili 'le ɔ-ɔ
za'a -Lagɔwlu 'mv, 'le o -ke vn-v za'a 'le 'ya svı.
-Ka -Lago 'ybha'a nyu 'ke Zezii "gwlide 'le ɔ-ɔ
-Lago 'ke v -kɔ o, 'inne ɔ-ɔ za'a 'mv 'le o 'bɔ'ɔ ti
vn 'ke i 'wɔɔn. **IX** I -nι'a -kaa 'mv a, nyutɔlv 'ku-o
-loku 'mv, vn -see i 'wɔɔn, 'le, 'bho nyu 'wee'a
"yigbeyi, nyu-v 'ma-a Zezii'a -jeyinamu, vn-v zu
'v wlu -bodi 'mv 'muvyeka. Un nv'a -kaa a, 'le
'Pɔlv 'ye nyu 'mnv "yrili'wlv, o 'ye Zezii'a -namu
'mv"luo, 'le o -ke vn-v za'a 'le -Lagɔwlu'a svı 'wi
'wee 'li 'le Tilanusı'a -fukuubudu 'li. **X** ɔ 'nu-o -
kaa -zvın 'son ti. 'ɛ dı *'Zuifu -ke nyu-v -se'a-a
'Zuifu -v -nι'a Aziibhlvukpa "kpi'a 'wee 'ye -a'ba
-Kɔyi Zezii'a "kpidı 'bv'wɔn.

*Sevaa'a "yreeti 'bɔ-ɔ ti vn 'ke "nyinynidi'a -
zuzu tinu 'Pɔlv'a ka*

XI -Gblee, *"yritikpvunwɔɔnkulı -Lago-ɔ yi 'nι-e
'Pɔlv 'mv 'le ɔ-ɔ nv i'o. **XII** I -nι'a -kaa 'mv a,
"yriidi vn-v sra nι'a zu -ke lbhv 'mv'a -banadi
vn-v pa'a 'bho 'kpi 'mv, -i tri'a 'Pɔlv'a ku li, vn-
v "luo 'nι 'mv-ɛ, vn-v kpi 'i 'le "gwizimu gbo, 'le
"nyinynidi'a -zuzu-u 'dı 'v 'mv 'le vn-v 'pvn'o

'wa 'wali -lrui wɔn 'mu. **XIII** 'Inne 'bhle'e 'nyñi dì a, *'Zuifutolu ple'a nyu "yiti 'le -u nu'a nyu 'mu "nyinynidi'a -zuzu ti 'le vñ-v 'ye 'ne mɔni ti, vñ 'dün-e -a'ba -Kɔyi *Zezii'a 'nynisiee ti, vñ na "nyinynidi'a -zuzu -bodi: Zezii -ke dì 'Pɔlu-v za'a nyu -bodi 'mu, 'ɔ 'nyñi 'mu, a 'da!

XIV-XVI Un 'le'ε -kaa a, "nyinynidi'a -zuzu na: 'In yibo'o-o Zezii, 'le, yɔɔ 'ma-a 'Pɔlu, le ɔ "du'a, 'in yibo ne'o. A-bu -yuu 'le, yuu a "du'a? -In 'ye li-ɔ, nyɔ-ɔ 'bhle'a "nyinynidi'a -zuzu 'mu nu'a -kaa, ɔ 'kpu -u 'kpi, ɔ 'ye u 'lbha kplokpolo, ɔ 'ye u tu wɔn 'mu lu, ɔ 'ye u 'wlu cε, ɔ 'ye u le "yi -zi, vñ 'ye ɔ wɔnyi ti'da 'le vñ 'ye ple. (-Gblee, v-bu 'Zuifu 'mnu, -Lago'ɔ 'sragazayiklagba vñ-v 'la'a Sevaa, 'ɔ "yreeti -meescon vñ "du'o.)

XVII I-bi dì 'mnı zi'a a, Efεεzıkɔmu, 'Zuifu-e, nyu-v -se'a-a 'Zuifu-e, 'wa kle 'wɔn-ɔ 'ya "dì 'bɔ 'le -sianyı 'ye u kpvn 'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'nyñi-ı 'bhε'ε "yi tenyi. **XVIII** 'Bho 'ε 'kpi a, nyu'a -dadudu-u de'a Zezii "gwli a, vñ-v yi-o'o 'le vñ-v za'a 'wa "nyinynidi 'mu 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi. **XIX** Nyu'a -dadudu -lrubu-v 'bhle'a gu, 'wa gu'a "bɔgvı -ke vñ-v yi'o, vñ-v 'kicle 'nı "lruli 'le vñ-v po 'i "yri 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi. 'Wa 'bɔgvı 'mnı'a 'yezemɔni -die'e-e "yi tenyi.

XX I-bi wɔnkudi 'wee 'mnı'a dì -a'ba -Kɔyi -Lago'ɔ wlu-u wa'a ti 'le nyu'a -dadudu-u 'wɔn nı'o.

Efεεzıkɔmu gbugbluo'o 'cε'ε di

XXI I zi'a -kaa a, 'Pɔlu bhaga'a-a dì "yi 'le 'ɔ -pɔlu gbo ɔ 'ke Masedvani -ke Akayi -cε -nı ɔ 'ke Zelizalεεmu nyni. -Kagbe 'ka-a ɔ-ɔ popo'o 'gwlvı

-lrεε: -Bho 'n̄ -s̄ Zelizalεεm̄, -Lago 'wɔ̄n̄'c̄ d̄i 'n̄-i 'ye 'bho *'Wl̄om̄ -nyni m̄ 'n̄ 'ke 'bho 'ye. **XXII** 'Inne 'bhle'e 'nyni'a d̄i, nyu 's̄on̄ -ke ɔ bhete'a gbo 'le ʊn̄-v̄ nu'a -Lagolbh̄, Timotee -ke Elaasi, ɔ lbho 'v̄ 'le 'c̄ nya Masedv̄ani, 'le ɔb̄ 'ke 'bho Aziibhl̄ukpa "kpi -sie 'le ɔ 'ke 'bho -n̄c̄ -lrεε gbe zi.

XXIII 'ɛ mn̄e ti, 'bho-o nyu -kpa -n̄i'e *Zezii'a -jeyinamu tu gbo. **XXIV** L̄i-i zi'a 'bho, 'in̄ni 'ka-a: -Bebeli -ke 'p̄elv̄ -kmu'a "yi, 'ya piyi -lue ʊn̄-v̄ 'la'a Demetrius̄, -Lago -lue ʊn̄-v̄ bvb̄'c̄, ε -ke 'nynaakpv̄ gvḡ'c̄, ʊn̄-v̄ 'la'a *Atemisi, 'in̄ni ma'a 'ɛ bvb̄obidoope 'le ɔ-ɔ po 'n̄i 'p̄elv̄. -Lago 'mn̄e, 'in̄ne 'c̄ "bhlim̄ Efεεz̄ikom̄ bvb̄'o, 'le ɔ -ke nyu -ke ɔ-ɔ nu'a lbhv̄-v̄ 'ye n̄i 'n̄e mɔ̄ni'a -dadudu ti. **XXV** Z̄ -lue 'z̄, ʊ-bv̄ nyu 'mn̄u -ke nyu -lr̄v̄ -ke ʊn̄ -pl̄ɛ'ɛ lbhv̄ -lue 'm̄v̄, ɔ 'gbv̄v̄ 'n̄v̄ -v̄ "lru 'le ɔ na: 'An bha "we-a, lbhv̄ -a nu'a -laa, -ka -a 'ye 'n̄e mɔ̄ni'a -dadudu ti, a yibo n̄i-o'o. **XXVI** 'Le le 'P̄cl̄v̄ 'mn̄c̄ -n̄i'a n̄namu, a yibo n̄e-o'o 'le a-a 'w̄in̄ 'i 'b̄c̄. ɔ na: Kōkui nyunyu-u ma'a -se -Lagoz̄eḡe -ko, 'le ɔ-ɔ jri'e nyu'a -dadudu. ε -se -dagbe Efεεz̄i'a "se ɔ-ɔ nu -kaa -ko. 'N̄c̄gbe Aziibhl̄ukpa'a -dadudu "kpi mo'o -lrεε. ε se "yrili-nm̄c̄. **XXVII** A -gblee, 'ɛ l̄etu 'bhεε'ɔ ε 'ke -a'ba lbhv̄ kwa'fūn̄. 'Bho 'ɛ lem̄ a, -a "bhli'a -Lago klagba Atemisi -a bvb̄'c̄ ɔ, ε 'bhεε'ɔ nyu 'ke 't̄o 'ɛ -budu n̄esr̄e 'le ʊn̄ -see ε 't̄o "ku "kpi -po yi -lrεε. A'ba 'mate ti -le! εbe 'mn̄e, -a'ba 'wee -n̄i'a 'n̄c̄ Aziibhl̄ukpa "kpi -ke nyu -lr̄v̄ -v̄ -n̄i'a 'le 'bhli'kpi -lr̄v̄ "kpi, -a bvb̄c̄ n̄e-o'o. ε 'bhεε'ɔ nyu 'ke 'ɛ bvb̄cd̄i 'b̄h̄o.

XXVIII Nyu-v̄ po 'c̄ -lokui 'wɔ̄n̄'c̄ wlu 'mn̄i 'b̄c̄ ɔ,

'ce 'kpu -v 'li 'le vnv-v "wɔ'o: -A-bu Efεεzɪkɔmʊ'a -Lagɔ Atemisi'a 'nyni 'bhe "yi'o! **XXIX** -Gblee, -bho -in 'ye gwlo'ɔ klɛ, ε -nyna'a-a ya. Un nv'a -kaa, Masedvani kɔmʊ 'sɔn, Gayusı -ke Alisitaki, -v -ke 'Pɔlv-v na'a bhu -lue 'mu 'le vnv-v nv'a -Lagɔ'ɔ lbhv, 'innu vnv kpvn'o 'fvkvfvkvfvkv, 'bho -gwlo'ɔ kɔmʊ'a "lrugbvvnamu, vnv 'ye v 'bho tinya. **XXX** Un-v nv'a -kaa a, 'Pɔlv -mnɔ, cɔc'bɔ-ɔ ti ɔ 'ke 'ɔ "bhuo -tɔ 'bho nyv 'mnu'a "yigbeyi 'le ɔ 'ke v d1 -bodi 'mu-za, 'le 'ɔ -namu -see ɔ 'wɔɔn. **XXXI** 'Bho 'ɛ "kpi, Azii'a nyvkligbitɔlu'a "bhi, -v 'ma-a 'Pɔlv'a bhi, vnv 'po -ɔ wlu -jeyi, vnv na: -A-bu bhade -inmu li, -a'a mu 'le -gwlo'ɔ kɔmʊ'a "lrugbvvnamu -le!

XXXII 'Bho 'mnu nyv-v 'gbvv'a "lru, 'wa 'wɔwɔn 'mvti, nyvɔlu "wɔ 'cɔn, cɔn 'wɔ 'lelaa, 'le, le -ke d1 vnv "gbu'a ti, 'wa "klumv'a -dadudu se 'ɛ -lue komu yibo! **XXXIII** Nyv 'mnu 'po-o 'Pɔlv'a nyv 'ce -kwa. 'ɛ d1 nyvɔ -gb1 -ni'a 'le 'wa "klumv 'tmvv 'ni-ɔ *'Zuifu -lue vnv-v 'la'a Alasaanı, 'le 'ɔ -Bozuifv 'ye nyv druko ɔ 'ke nyv'a "yigbeyi tinya, ɔ 'ye v -tete 'mu po vnv 'ke ɔ -lokuipo ɔ 'ke v-bv 'Zuifu -ni'a 'bho'a "kpid1 liz1za, -ka vnv -ke 'Pɔlv -see'a -na. **XXXIV** Un -gbv 'nɔ ya, vnv yibo 'nɔ-ɔ "yi -ka ɔ "du'a 'Zuifv yi. Un -see 'wɔn ɔ 'ke d1 'mu-za 'le vnv 'ye "wɔ kplokplokplo: -A-bu Efεεzɪkɔmʊ'a -Lagɔ Atemisi'a 'nyni 'bhe "yi'o! 'ɛ 'nyni 'bhe "yi'o! -ɛ -nyni 'bhe "yi'o! 'ɛ 'nyni 'bhe "yi'o!

XXXV 'Le 'ɛ "lruyijranamu a, nyɔklagba -lue -ɔ kɔ'ɔ 'bho -gwlo'ɔ kɔmʊ 'wee'a "yigbeyi, 'inno 'kpa'a 'bho 'le ɔ 'ye v 'gate, 'le ɔ na: Efεεzɪkɔmʊ-a, -budu -ke 'li -a bvbɔ ni'a -a'ba -Lagɔklagba

Atemisi, -ka -abu 'bhle'a 'ε lbhv 'le -a "du 'ε "yrili, yɔɔ 'se 'na yibo'a? 'Ε kɔku -ε 'wlu'a 'le yaku "yi, -ka -a 'bhle'a 'ε lbhv 'le -a "du 'ε "yrili, yɔɔ 'se 'na yibo -lrεε'ε? [XXXVI](#) Ε -ni'a -kaa 'mu a, nyɔ -lue 'tun -ɔ 'ke ε "yidepo -ni, ɔ se -ni. 'Ε dι, a 'bhɔ a -kaa -niadi nu. [XXXVII](#) A -gblee, nyu -ke a yi'a -laa, υn -see Atemisi'a -budu 'li'a li "yri 'le υn -see Atemisi'a "bhuo 'nyu "si "nyinynika. [XXXVIII](#) 'Ε dι, Demetrius'a nyu -ke ɔ yi'a a, -bho υn -ke nyɔ 'bhle dι -dagbe, ɔ yi ɔ 'ke ɔ "kla 'bho -zigletumu'a wɔnyi! -Nɔɔ -ke ti nyu-υ tu'a -zidle, ε -ni'e-e 'bho, 'le nyukligbi -υ 'bhle'a -zigletulbhv a -ni'e 'bho -lrεε. 'Ε dι υn nu -kaa! [XXXIX](#) -Bho "yitɔdι -lru -ni 'bho, 'le -a'ba gwlo 'mu'a nyukligbi 'ke 'bho 'lrugbuvnamu nyu 'la a, 'bho-o a 'ke i 'mu-za -ni. [XL](#) A -gblee, le-ε zi'a -daa -ziannamu, 'ε dι 'Wlomεε'ε nyukligbi-i -kɔ'ɔ -amu 'bhεε'o υn 'ke -amu dι "yikpa na -a 'kpikpia-a 'wa gba li. 'Ε -lue 'tun -ke "kpi -a'ba 'gi 'ka -ni 'le i-bi 'mni'a 'limu, ε se -ni. [XLI](#) O po'a wlu 'mne ti 'le ɔ na: A mu, a 'ke yayi! 'Le υn 'ye mu.

XX

'Pɔlv "we 'mu-o Masedvani -ke *Glekibhlvukpa -lrεε "kpi

^I -Gblee, nyu 'mnu'a yokoyoko cε'ε, 'Pɔlv 'gbvv'ɔ-o *Zezii'a -namu "lru, ɔ 'ye υ 'kpa "yi po 'le ɔ 'ye υ wlu po, *Glekibhlvukpa'a yayi -bhoga, Masedvani, ɔ 'ye 'le 'ε "kpi mu. ^{II} O-ɔ 'ple-e 'bhlvukpa 'mne'ε -gwle gwle "yiti, 'le, Zezii'a -namu -ni 'ni 'mu, ɔ-ɔ zu 'υ wlu'a -dadudu -bodi 'mu 'le ɔ-ɔ po 'υ 'kpa "yi, 'le ɔ 'ye zi, 'le ɔ 'ye 'le 'ε

'zötibhoga Akayibhlukpa "kpi mu. **III** Ç nyni'a 'le a, o 'nv-o 'le 'cvı tan. E zi'a -kaa a, o -so'ç 'mu-e o 'ke batoo 'li 'kpa o 'ke Siliibhlukpa "kpi mu 'le o 'ye 'bu'wɔn na *'Zuifu "du-o 'ç "dı vn 'ke o 'lbha. Ç 'wın 'i 'bɔ o, o na: "Lemnı, 'bhluqbɔjolu -e -zi -ni'a Masedvani, 'inne 'in-i 'ye -bhlu mu 'in 'ke Sili mu. 'Le o 'ye "yiti"bhiti o 'ye 'le le -mu -ni.

IV Ç -ni'a munamu, nyu -męesson 'kpo -o -jeyi. 'Wa 'nyni 'ka-a: Sopatee -o 'ma-a Beleeköyi, Pilusi'a "yu-e, Alisitaki -ke Sekudusı 'ma-a Tesanikükömu-e, Dəlibuköyi Gayusı -ke Timotee, vn -ke Aziibhlukpa "kpi'a nyu 'son Tisiku -ke Trofimı. **V** 'Le Masedvani, vn 'nyni-e Filiipugwlı 'mu. 'Bho-o 'Pɔlv -ye'ɛ 'inmɔ Luuki 'le 'ç -jeyikpamu 'mnu 'ye -amu 'bho sie 'le vn 'ye Trvasıgwı 'mu mu. 'Bho-o vn-u suo ni'e -amu. **VI** E-be zvn 'mne 'li'a *gɔ -ke ti, *"fɔc se'a "buubuule gbo'btle, 'le, 'Zuifu-v li 'ɛ ε, ε zi'a a, 'le -a 'ye Filiipu -so 'le -a 'ye batoo 'li 'kpa. -A -ni'a munamu, -a 'nv-o 'bho "ni "yigbeyi 'wı -muu 'le -a 'ye -jeyikpamu 'mnu "kpi bhla 'bho Trvası. 'Bho-o -a zi'e 'wı -męesson.

*'Pɔlv dede'e-e *Zezii'a -namu -ni'a Trvası "yi.
Ç mu'a a, o -see 'tɔ yi 'bho le.*

VII 'Bho 'mno o, *'Zuifu'a lifɔzɔ zi'a a, 'ɛ "jiazo o, -a-bv 'Zezii'a nyu 'gbvv'o-o "lru -a 'ke -dalue -li -ni, 'le 'Pɔlv-v za'a -Lagɔwlu 'mu. -Bho zo zi, o-o 'ye-e -mu -mu'a dı a, o -ni'e -Lagɔwlu 'muzanamu 'le dodo 'ye 'mu-ce. **VIII** -Gblee, -a -ni'e-e 'le yayibudu'a tanne "yi, 'le, 'ɛ "yu -ke 'li -a -ni'a, "napı'a -dadudu-u wan'a 'le. **IX** -In 'ye li-o, nyukpasudraa -lue vn-u 'la'a Etikusı, -da 'Pɔlv

-n̄'a -kaa "yititedi 'mn̄' muzanamu, 'bho-o ɔ -de -n̄'e 'bho -buduyu 'mne'ε -fenuwɔn "yi ti 'le ɔ-ɔ zeke'o. "Nyñc zi 'c 'c nñni 'wl̄'o 'le yayibudu 'mne "yi, ɔ 'ye 'zɔ 'kpa. Un "luo 'n̄ "yi, un -gbu 'n̄ ya, ɔ 'mɛ-o'o. **X** 'Pɔlv nu'a -kaa, ɔ 'wl̄'o 'le yayibudu 'mne 'li -lr̄ɛɛ, ɔ 'ye 'dre, ɔ 'ye ɔ "kpi "yitijri, ɔ 'ye ɔ 'bho 'bhl̄ukpa "yiti"pli, 'le ɔ na: A'ba "zru -le! ɔ -sɔ'c-ɔ 'menynɔɔ 'mu, ɔ -n̄'e-e ti -lr̄ɛɛ. **XI** Σ zi'a -kaa a, 'Pɔlv -ke un 'ya-a 'le - budu 'mne 'li le 'le ɔ -ke un 'ye -dalue -li -n̄. Un gwɛ'ε "yi a, ɔ 'kpa-a 'bho d̄i'a 'muzanamu le. ɔ -n̄ 'ne "kpi 'le zo 'ye "yriti'wla. -Drumayruvlaan 'wl̄'a "yiglu a, 'le ɔ 'ye mu. **XII** ɔ mu'a a, nyu 'wee cice'ε-ε "yi 'le nyukpasudraa -mnɔɔ'c nñmi -nmɔ'c "yrili, 'le un 'ye ɔ 'mu'luo, un 'ye ɔ -jeyi kpa. 'E d̄i 'bubua-a 'lbha'a 'wa 'wee tenyi.

'Pɔlv "we 'mu-o Milee

XIII I zi'a -kaa a, -a -ke 'Pɔlv sasɔ'c-ɔ li, -abu 'ye batoo 'li 'kpa, ε -ke -a 'ye -gwłɔ -lue un-υ 'la'a Asɔsi mu, 'le 'Pɔlv 'ye 'kuka "yi -zi -n̄. 'Bho 'mno, 'bho-o -a -ke ɔ 'ke "yi'gbuu 'le ɔ 'ke 'le 'ɛ 'limu 'kpa. -Abu 'zi -ɔ "yi, -a 'ye -jeyi 'kpa 'le ɔbɔ 'ye gbo 'mu 'bhoo. 'Ka-a -a -ke ɔ bhaga'o. ɔ "bhuo 'bɔ-ɔ ti ɔ 'ke 'bhlu gbojolu bhlu. **XIV** ɔ bhla'a -amu "kpi a, batoo -ke 'li -a -n̄'a, ɔ 'ye 'le 'kpa, 'le -a -ke ɔ 'ye -gwłɔ -lue un-υ 'la'a Mitilən̄ mu. **XV** -A nyni'a a, -a 'zi-e 'bho li, -a 'nu-o 'w̄i -lue -jeyi, 'le, likpe -lue un-υ 'la'a Kiɔsi, -a 'ye 'ɛ wɔnli nyni. Zɔ -lr̄ɛɛ -ye kɔ'c 'bho, 'bho-o -a -nyni -n̄'e likpe -lr̄ɛɛ un-υ 'la'a Samɔsi, 'w̄i -lr̄ɛɛ'ε zɔ 'le -a 'ye -gwłɔ -lue un-υ 'la'a Milee nyni. -Gblee, ε -ke Efɛɛz̄i se gbotite. **XVI** Σ -n̄'a -kaa 'mu a, 'Pɔlv na ɔ -see

ti'bɔ ɔ 'ke 'bho Efεεzı ti-nyna -nı 'le -nɔɔ -kɔɔ ɔ 'le Aziibhlukpa "kpi li-zi -nı. ɔ-ɔ "titra-a li, -bho *Patukɔtı'a gɔ'ɔ zɔ -ka nyni 'le ɔ 'ke Zelizaleemv nyni -cueyi.

'Bho Milee 'Polu 'gbvv'o-o Efεεzı'a *Zezii'a - gligbawɔnyi'a nyv'a "lrutidemu "lru 'le ɔ 'ye v wlu po.

XVII 'Inne 'bhle'e 'nyntı'a dı a, 'Polu po'o Efεεzı wlu, 'bho'a *Zezii'a -gligbawɔnyi'a nyv'a "lrutidemu 'ke ɔ 'bho Milee -ye, XVIII 'le vñ 'ye 'bho mu. Vñ nyni'a a, ɔ na:

'Lotv'a "nynuu-a, ε 'nyaa'a zɔ -ke 'li 'in -yi -nı'a 'le Aziibhlukpa "kpi 'le ε 'ye 'in -ke a'ba "yrilisusɔɔnɔɔ "kpi bhla, -ka 'an kpli 'nunı'a 'mvti a'ba "klumv, a yibo'o-o 'na. XIX -Ka 'in 'wla'a 'an -polv ti, 'le 'in-i nv'a -a'ba -Kɔyi -Lagɔ'ɔ lbhv a'ba "klumv, 'le 'in -see'a 'an "bhuo "yi'bheɛ, -da 'in 'ye -nı'a nyv'a "nyinynikpli vñ-v nv'a li, -ka 'wa nunukpli-i ya'a 'inmv "mi "yri, a yibo'o-o 'na. -Ka *'Zuifv-v pa'a 'inmv fe 'zɔ 'le 'in 'ye'a 'kle 'ye, a yibo'o-o 'na -lreɛɛ. XX 'Ya 'wee -nı'a -kaa 'mv a, le-ε 'ka amv -bodi "yrili-nmɔ, -ka 'in wi 'i amv "yiti 'le 'in -see'a 'bho 'ɛ -lue 'tin sie, a yibo ne-o'o. 'In ple'a amv "yiti 'le a'ba "bhlegbo -lue -lue 'le a'ba "lrugbvvnamu, 'ka-a 'in-i nv'o "kɔmukɔmu, 'le 'in-i tɔ'ɔ amv Zezii'a "dızıgi, XXI 'le, -ka 'in wa'a 'Zuifv -ke nyv-v -se'a-a 'Zuifv "yiti, na: A yibo a'ba "nyinynidi "yi 'le a 'ke 'le -Lagɔ gbo "bhitı 'le a 'ke -a'ba -Kɔyi Zezii "gwlid, 'ya 'wee, a yibo ni'o.

XXII 'Traamu 'tɔ ɔ, 'in-i 'mu-o Zelizaleemv. 'Bho-o *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu-u tɔ'ɔ inmv, 'le-e 'in

'ke mu. Lε-ε 'ka 'inmu 'le "kpi -bhla -ni, 'in se ε yibo. **XXIII** Lε -lue 'tin 'in yibo'a a, 'inne 'mo-o, -Lago'c Lisaazuzu-u tɔ 'nɛ 'inmu -da "gi, 'le gwlo"o gwlo 'li na nyu-v 'ye-e 'inmu nyani 'mu -kla -mu 'le vñ 'ke 'inmu -jie 'mu po. **XXIV** 'Inmɔ 'Polu -mnɔɔ, "dɪ 'mn̩'a 'lbha 'inmu -sianyi "yi. -Bho vñ 'lbha 'inmu o, -bho vñ -see 'inmu 'lbha o, 'mna -see 'ya dɪ zi. Lε 'mna-a 'bo'c ti, 'inne 'mo-o, lbhu 'an -Koyi Zezii sie'a 'inmu li, 'in 'ke ε nu 'le 'in 'ke ε "yigwe. Lbhu 'mne 'mo-o, 'in 'ke -Lago'c "dizigi nyunu "yitiwa, -ka 'c 'limu -nm̩ c'mwɔn u -bodi.

XXV A -gblee, 'in 'ple-e amu "yiti -lue -lue 'le 'in 'ye amu -Lago'c nyu'a -kɔkɔ'c "kpidi 'mu-za. 'Traamu 'tɔ o, 'in-i 'tmuñ'o amu-ε, a'ba "klumu'a nyɔ -lue 'tin -see 'tɔ 'inmu 'ye yi 'bho le. **XXVI** 'Kla-a ε -ni'e 'mu'a dɪ a, 'in-i wi 'i amu "yiti -zian, -bho a'ba "klumu'a nyɔ se 'pvn 'bho -Lago'c "yigbeyi, ε -se 'an "lruyidi -ko. **XXVII** A -gblee, 'in -tɔ'c-ɔ amu -Lago'c 'gwlvdi 'wee, 'in -see 'bho 'ε -lue 'tin sie. **XXVIII** 'Bho 'ε lemu a, a "du a'ba "bhi "yrili! -Lago'c -glıgbawɔnyi'a nyu 'c Lisaazuzu de'a amu "lruti, a "du v "yrili -lreε! 'ɔ "yu Zezii'a 'memee 'mu ɔ zetie -ni 'nu 'le 'wa "nyinynidi 'mu. **XXIX** A 'ye li-ɔ, -bho 'in mu, 'in yibo'o-o na, a-bu 'ma-a Zezii'a nyu, nyvtɔlv-v 'ye-e 'le a'ba "klumu -yi -mu vñ 'ke a'ba "gwlideε -deni 'mu -za. -Ka ji-i li'a 'bhlabhlı, 'ka-a vñ-v 'ye -ni mu. **XXX** 'Le a'ba "bhi'a "klumu'a nyu-v 'ye 'mu-sɔ mu, vñ -see amu -ziadı -tɔ yi 'le vñ 'ke *Zezii'a -namu'a "gwlideε -deni 'mu -za -lreε 'le vñ -ke vñ 'ke -na. **XXXI** 'E dɪ, a "du a'ba "bhi "yrili! -Zvñ tan ti 'in -bhla -ni'e amu -jiε kwa

'mu ti, nyu-v -ni'a 'inmu 'kleyeeε "kpi -yanamu, 'ka-a 'in 'bhle'e "vivia wɔnyi a'ba d̄i 'le 'in-i wi 'i amu "yiti -lue -lue 'bho Zezii'a -jeyi'a -nanaa -nεε'ε ''kpi, a popo ni 'gwlv̄ti!

XXXII 'Lotu'a "nynuu-a, 'traamu 't̄o ɔ 'in-i 'de-e amu 'le -a'ba -Koyi -Lago'ɔ kwa 'mu ti, 'le, 'ɔ wluru -t̄ɔ'ɔ, -ka 'ɔ 'limu -nmɔ'ɔ wɔn ɔ, ε 'ke amu 'kpa "yi po. Σ 'bhεε'o ε 'ke amu -kpa 'le a 'ke Zezii "gwlide "kɔmukɔmu, 'le, 'bho 'ɛ "kpi 't̄o ɔ, nyu 'wee 'ma-a -Lago'ɔ nyu, -zegε ɔ-ɔ 'ye 'u "lruliu-nu mu a, -bho 'ɛ -cnu nyni, ɔ 'ke ε amu "lrulinu.

XXXIII A -gblee, cmu'cmu'-ycc, ɔ 'in -see nyɔ'ɔ mɔni -ke -banı 'ybha. **XXXIV** A'ba 'bhi yibo'o-o, -da 'in -ke nyu -ke 'in-i nu'a -Lago'ɔ lbhv -bo'ɔ le 'mu, 'in "bhuo-o nu'o lbhv 'le 'in-i 'ye ε'o. **XXXV** 'In 'nu-o -kaa 'le a 'ke 'inmu "seli-za, 'le, -ka a 'ka nu a, nyu-v se'a le 'bhle -ke nyu-v 'ma-a "gwizimu, a 'ke u -kpa, a 'ke 'na yibo. A popo -a'ba -Koyi Zezii'a "bhuo'a wlu 'gwlv̄ti, ɔ na: Nyɔ-ɔ "nyi'a nyɔ, 'ɔ ''kpi'a 'jina 'bhεε-ε "yi 'le ε 'ye nyɔ -yɔ 'ye 'ε 'mu-zı. **XXXVI** 'Pɔlv̄ po'a wlu 'mne ti, ɔ -ke 'wa 'wee 'po-o 'kolri glu, vñ 'ye *-Lago wɔn gbo po.

XXXVII Un gwε'ε "yi a, -ka vñ -die'a 'mu 'wee, vñ -ke ɔ-ɔ "dudu-o "gwli, 'le vñ-v "vi'o, vñ -ke ɔ-ɔ popo'o wlu. **XXXVIII** -Gblee, 'gwlv̄ -nyni 'nu-v li, -ɛkedimaa, ɔ na vñ -see ɔ 't̄o 'ye yi 'bho le. Un nu'a -kaa, vñ 'kpo -ɔ -jeyi ɔ 'ke batoo 'li 'kpa.

XXI

'Pɔlv̄ -ke ɔ -namu 'mu-o Zelizaleεemu

I -A -ke vñ svɔɔ'ɔ li a, -a 'kpa-a batoo 'li 'le -a 'ye -gwłɔ -lue vñ-v 'la'a Kɔsɪ mu "t̄iklılı. Zɔ -ye

kɔ'ɔ 'bho 'le -a 'ye -gwlo -lreε vñ-v 'la'a Wlodësi nyni. -A zi'a 'bho li, -a 'mu-o -gwlo -lreε vñ-v 'la'a Patalaa. **II** -A nyni'a a, -a "si-e ti, batoo -ε -nɪ'a Fenisiibhlukpa "kpi munamu, 'bho-o -a -ye ne'o, -a 'ye 'le 'ε 'limv 'kpa, -a 'ye mu. **III** -A -nɪ'a munamu, -a 'ye-e Siplulikpe li, 'le -a 'ye 'bho 'ε 'zɔti -zi -nɪ, -a 'ye Silii -bhoga -mu -nɪ 'le -a 'ye 'ε -gwlo -lue vñ-v 'la'a Tiili mu. 'Bho-o nyu 'ke batoo 'mne'ε 'limv'a litɔlv 'dre -nɪ. **IV** 'Bho gwlo 'mne 'li -a -ye'ε *Zezii'a -namvətɔlv. 'Innu -za'a -amu -jeyi 'le -a 'ye 'bho 'wɪ -mɛeson zi. 'Bho-o *-Lago'ɔ Lisaazuzu -zi -nɪ nu 'mu 'le vñ-v 'tmvñ nɪ'e 'Pɔlv dɪ-t 'ye 'ɔ "kpi -bhla mu 'bho Zelizaleemv. 'Le vñ na: 'Pɔlv, -a'a mu Zelizaleemv -le! **V** 'Bho 'wɪ -mɛeson 'mni'a -gwənamv, 'bho-o -a -sɔ -nɪ'e 'mu, -a 'ke -a'ba -jolv nya kpa. 'Lotv'a "nymuu 'mnv'a 'wee, nyukpasi-e, 'nymvñkpakpı -ke "yreeti nu'a -kaa, vñ 'kpa-a -amu -jeyi, 'le -a -ke vñ 'ye 'tɔnni wɔnli nyni, 'le, -ka -a -die'a 'mu 'wee -a 'ye 'kolri glu po, -a 'ye *-Lago wɔn gbo po, **VI** 'le -a -ke vñ 'ye wlu popo -a 'ye batoo 'li 'kpa, 'le v-bee 'ye le mu.

VII -A -sɔ'ɔ Tiili, -a 'kpa-a -a'ba -jolv nya 'le -a 'ye -gwlo -lue vñ-v 'la'a Tolemayi nyni. 'Bho gwlo 'mne 'li -a -ye'ε 'bho 'lotv'a "nymuu -lravv, -a -ke vñ 'ye 'yeye. 'Bho v gbo -a nu'o 'wɪ -lue. **VIII** Zɔ zi'a a, -a -sɔ'ɔ 'mu-ε, -a 'ye Sezaleegwlo 'mu mu. -A nyni'a a, 'bho'a *Zezii'a "diziğ'i'a 'muzayi Filiipv "bhli -a "si -nɪ'e ti. Nyu -mɛeson vñ 'te'ε 'mu zɔ 'tın 'zɔ 'bho Zelizaleemv vñ 'ke nyv'a lıyitigbleεε'ε dɪ zi, 'wa 'klumv'a -lue mo'o. **IX** ɔbɔ 'mno, 'ɔ "yreetinnyvñkpakpı nyiε -ke ɔ -nɪ'e 'bho. Vñ -see -bhla nyimiε kpa ke. 'Innu za'a -

Lago'c wlu 'mvti. **X** -A 'nv-o 'bho 'w̄t'a 'plan 'le -Lagowlu'a 'mutizayi Agabusı 'ye Zideebhlukpa "kpi'a -gwlo -lreε 'mu-sɔ, o 'ye yi. **XI** O -ka yi a, o -ye's 'bho -amu-ε, 'le o 'ye 'Pɔlv'a "betu 'mu'luo, 'le o 'ye ε 'o 'bhuo'a bhı -ke svı -san -ni, o na: A -gblee, le -Lago'c Lisaazuzu-u za'a 'mu, 'inne 'ka-a: Nyukpasu -kɔ'c "betu -nεε, 'Zuifu-υ 'ye -ɔ -caa -san -mu 'bho Zelizaleemv, 'le, 'lkpv -v se'a -Lago yibo, vñ 'ke o v -jeyi "nyi.

XII O 'le's -caa a, 'bho'a Zezii'a nyv-υ -ni'a 'bho, -a -ke vñ bhete'e-e gbo 'le -a na: 'Pɔlv, -a bhade -inmu li, -a'a mu 'le Zelizaleemv -le! **XIII** O na: Lee -ke "vivia ma'a? Leedı a-a cna'a 'an -pɔlv'a? A -gblee, -bho nyɔ san 'inmu 'le Zelizaleemv, ε se dı 'bhle. -Bho 'in "du -a'ba -Koyi Zezii'a dı 'le 'in 'ke 'le 'me -ni, ε se dı 'bhle. **XIV** O -za'a wlu 'mne 'mu, le -a 'kɔ o "kpi "du, -a se ε 'bhle 'le -a na: Le-ε 'ma-a -a'ba -Koyi -Lago'c 'gwlvdı, ε -nv-ε!

XV ε zi'a -caa a, -a nmaze'e-e -a'ba 'bhlebhleı 'le -a 'ke Zelizaleemv mu. **XVI** -A -so'c 'mu a, Zezii'a -namutolv -ni'a 'bho Sezalee 'kpa-a -amu -jeyi. -A nyni'a Zelizaleemv a, Sipluyi -lue-e -gwle'a 'bho Zezii'a -jeyi vñ-υ 'la'a Mnasoɔ, vñ 'ye -amu 'le 'o 'bhli kpa, 'inno po'o -amu -budu 'li.

'Pɔlv dede'e-e Zaaki 'yi.

XVII -A nyni'a 'bho gwlo 'mne 'mu, 'lotu'a "nynuu -ni'a 'bho kpvn'o -amu-ε 'bvbvaka. **XVIII** Zɔ zi'a a, -a -ke 'Pɔlv 'mu-o 'le Zaaki "bhli -a 'ke o "yidede. 'Le-e 'bho'a *Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv'a 'lrutidemv 'gbvv'o. **XIX** -A -ke vñ 'yıye'a a, nyv-υ -se'a-a *'Zuifu, 'le 'wa "klumu lbhv 'Pɔlv nv'a a, lı 'wee -Lago -zi -ni 'nɔ 'mu o nv'a a, 'le

ɔ 'ye 'ya kuna po -lue -lue. **XX** Un 'wɔn'ɔ kuna 'mne 'bɔ ɔ, un 'bhεε'ε-ε -Lago'ɔ 'nyñi "yi 'le un na: -A'ba 'lotu'a "yu, 'Pɔlu, -a 'ye-e li'a, -a yibo'o-o 'Zuifu'a -dadudu 'de-e Zezii "gwli, 'le, *-Lago'ɔ gba ɔ -zi -ni'a 'ɔ wlu'a 'mutizayi *Moyiizi 'mu, ɔ 'ye 'i -a'ba "na "we "nyi, un -kpun 'ni-i "yi 'wee. **XXI** 'Le nyu 'tmuñu nu'o na -mnaaa-a 'tɔ-ɔ 'Zuifu -lruu-v -ni'a 'le 'bhlikpi -lrui "kpi ti, -in na un 'bho -Lago'ɔ gba 'mni'a "yikpundi 'le 'wa kpa 'wa "yreeti *kle 'mu -le, 'le, -a'ba "na "we'a kpli-i -sie'a -amv kwa 'mu, un 'ke 'ya di 'bho. **XXII** Koo -a 'ke -nyna, 'le, -ka i -se'a-a -ziadi, nyu 'ke i yibo'a? -Bho koo -a nu, -ka -in yi'a, un-ɔ 'ye -i 'bu'wɔn -mu. **XXIII** 'E dí, le -a 'ye'a -inmu -tɔ mu, nu 'na. -Gblee, -dagbe -a'ba "klumu, nyu nyie-ε -ni'e 'nɔɔgbε. 'Innu ce'ε wlu 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi un 'ke 'zvñi 'mu 'wlu. **XXIV** -In -ke un mu, -ka -Lago'ɔ gba 'le'ε nyu 'ke nu, -in -ke un nu -kaa 'le a 'ke *li'saa 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi. "Nyí u 'wa *'sragazalı'a mɔni 'le un 'ke "lru ti'wla. 'Ka-a, -ka -a'a "kpidi un 'wɔn'ɔ 'bɔ, i -se'a-a -ziadi, un 'ke 'na yibo, 'le, -Lago'ɔ gba ɔ -zi -ni'a Moyiizi 'mu 'le ɔ 'ye 'i -a'ba "na "we "nyi a, -ka -mnaaa-a kpun 'ni "yi, un 'ke -kaa yibo -lrεε. **XXV** -Bho ε "du nyu-v -se'a-a 'Zuifu, -v de'a Zezii "gwli -bodi a, -a 'po -v "bɔgu -jeyi see. 'Le ε 'mu -a -gwε'ε-ε wlu wɔn "yi ti, 'gbε -ke un se'a "yitiguç, -a'ba nyɔ se 'bhεε -a 'ke ε u "lrude. 'Bho 'ε "kpi a, le -a 'bu 'v 'mu ti, -ε se'a "yrili-nmɔ un -see'a -nu yi, 'inni 'ka-a: Nmi un-v za ni'a *'sraga 'mu, 'wa li ε -le, 'wa 'na nymɔ -le, nmi un -lu'a -fukafuka -i -ke nymɔ -see'a ti'wla, 'wa li i -le, un kpun 'yi, 'wa "wili -le -lrεε!

XXVI Un 'lε'ε -kaa a, 'Pɔlu -ke nyu nyie mu-o'o. Zo zt'a a, 'le, -ka -Lago'ɔ gba 'lε'ε nyu 'ke un 'le un 'ke li'saa 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, un 'ye 'na nu, 'le ɔ 'ye 'le *-Lago'ɔ bvbɔbhlegbo mu, 'le, 'wɪ -ke ti *-Lago'ɔ 'sragazayi -lue 'ke na un 'saa'a-a li 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, ɔ 'ke 'na 'lε ε, 'le ε 'ke nyni, ɔ 'ye ɔ 'ε 'nyni "si. -Noo-ɔ kɔ'c i-bi 'wɪ 'mni "yi, ɔ -ke nyu nyie 'mnu 'ke mu 'le -Lago'ɔ 'sragazayi -lue 'ke 'sraga -za nyu nyie 'mnu'a dɪ -lue -lue.

*"Zuifu -ke 'Wlomeε 'kpvn-o 'Pɔlu

XXVII 'Wɪ -meessɔn 'mni -nɪ'a -gwənamu, 'le *"Zuifutɔlv 'wlu'a Azibhlukpa "kpi 'ye ɔ 'le *-Lago'ɔ bvbɔbhlegbo 'yee. Un 'ye ɔ li a, un 'po-o nyu-υ -nɪ'a 'bho 'srv 'le un 'ye 'Pɔlu kwa 'mu tikpvn, **XXVIII** 'le un-υ "wuwɔ'ɔ 'muti: *Izrayεelukmu-a, a yi -amu li ɔ! Nyɔ-ɔ ple'a -gwłɔ gwłɔ "yiti, -ɔ 'tmu'u'a nyu -abu -se le -ko, *-Lago'ɔ gba ɔ -zi -nɪ'a ɔ wlu'a 'mutizayi *Moyiizi 'mu, ɔ 'ye i -a'ba "na "we "nyi, i -se le -ko, 'le -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo -neɛ, ε -se le -ko -lreɛ, 'inno 'ka-a! 'Bho 'ε "kpi ɔ 'luo'o-o nyu-υ -se'a-a 'Zuifu 'mu, 'nɔo -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo -neɛ'ε -da nyu-υ -se'a-a 'Zuifu'a pa'a a, 'le ɔ -ke un pa'o. 'Bho 'mno, 'bho se 'tɔ li'saa 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi. **XXIX** (A -gblee, -ε -ke dɪ un 'lε'ε -kaa a, 'inne 'mo-o, zo -lue 'zo see, Efεεziyi Trofimu, -ɔ -se'a-a 'Zuifuyi, -ka 'Pɔlu -ke ɔ-ɔ na'a ti 'bho Zelizaleemugwłɔ 'mu, un 'ye-e 'na li 'le ubu na 'kɪ ɔ -ke ɔ pa'a 'le-e -Lago'ɔ bvbɔbhlegbo'a da 'mno.)

XXX 'Inne 'bhle'e 'nyni'a dɪ a, un kpvn'a 'Pɔlu a, 'ε zrε 'kpukpa'a-a "kpitit 'le ε 'ye gwłɔ "yi'giga

'le 'Zuifu-υ yi'e 'bho 'bı tiyenamu. Un nu'a - kaa, υn 'kpvn-o 'Pclv 'le υn 'ye ɔ 'le -Lago'ɔ bvbobhlegbo'a da 'mno 'daa -glaka, υn 'ye 'bho ka -nalo, [XXXI](#) 'le υn-υ 'bɔ'ɔ ti υn 'ke ɔ 'lbha ɔ 'ke 'me. Un -nı 'nɔ -kaa 'lbhanamu 'le "dı 'ye 'le 'Wlomee'ε "sroja'a -klıgbı'a 'bhleyi gbo nyni, na: Gwlɔ'ɔ klę -nyna'a-a ya. [XXXII](#) 'Bho -gbaa -lue 'mu, "sroja -ke 'wa -klıgbı ɔ -ko'ɔ, ɔ "luo 'nu-υ 'mu, υn 'bhle-e pleplea, υn 'ye 'nɔc zre-ε kpa'a mu. Un nyni'a a, nyu-υ -nı'a 'Pclv 'lbhanamu, υn 'ye'a "sroja -ke 'wa -klıgbı'a 'bhleyi li, υn 'bhɔ-ɔ 'ɔ 'lbhalbhaadı. [XXXIII](#) "Sroja'a -klagba 'mno nu'a -kaa, ɔ 'nyni-e 'Pclv li 'le ɔ na: "Sroja! A kpvn ɔ, a -po nɔ gblokoe 'sɔn sɔn 'mu -lue -lue. 'Le ɔ 'ye nyu tidede: Nyunyc ɔ cɔc "du'a? Koo ɔ -nyna'a? [XXXIV](#) -Gblee, nyu-υ -nı'a 'bho, 'Pclv'a "kpidı υn-υ za'a 'mu, υn-υ "wɔ'ɔ, ɔ se -lue -nı. 'Wa zre υn-υ po'a yokoyoko'a dı, ɔ -see le 'muti'wɔn 'le ɔ na: "Sroja! A "luo nɔ 'mu, a -ke ɔ 'ke 'le "sroja'a 'gbe 'li mu! [XXXV-XXXVI](#) Un -ke ɔ nyni'a 'bho 'yanamu, nyu-υ yi 'nɔ-ɔ sɔ "kpi 'le υn-υ po 'ɔ da, υn-υ "gbu-ɔ ti 'le υn-υ ple 'ɔ kli 'le υn-υ "pna'o: ɔ 'ke 'me mo'o! ɔ 'ke 'me mo'o! ɔ 'ke me mo'o! 'E dı "sroja "luo 'nɔ "yi, υn 'ye ɔ yayi 'bhle -nı 'le υn -ke ɔ 'ke pa.

'Pclv tvtɔ'ɔ-ɔ-ɔ 'ɔ "bhuo "kpi

[XXXVII](#) "Sroja -ke 'Pclv mu'a 'le 'wa 'gbe 'li panamu a, ɔ na 'Wlomee'ε "sroja'a -klıgbı'a 'bhleyi 'mno -bodı 'le Glekiwlu 'mu: 'An -yowlı, -kɔfna! 'In 'bɔ-ɔ ti 'in 'ke -unmu dı -bodı 'mu-za. ɔ na: -lın! -A 'po-o Glekiwlu'a? [XXXVIII](#) *Eziputiyi, 'traamu gboamu bhɔnamu, -ɔ "luo'a tuvɔmu'a

"dui bue 'mu, 'le o -ke un 'ye'a "musa "kpi mu, 'le o 'ye'a -a-bu 'Wlomee tu gbo -ya a, -in -se obo 'mno -ko? **XXXIX** C na: 'Mna -se o -ko. 'In-i 'mo-o *'Zuifuyi, 'in 'wlu -ni'e-e Taasi 'ma-a Silisiibhlukpa "kpi'a 'nynubhlegwloklagba. 'Inmo bhade -inmu li, -in 'ke 'inmu "yiflo'e "nyi 'in 'ke nyu -nuu di -bodi 'mu-za. **XL** 'Le o 'ye ε 'wɔɔn. -Gblee, 'bho 'sroja'a 'gbewɔn "yi'a -gbaadie "kpi, 'bho-o o -nyna'a ti, 'le o 'ye nyu -tete 'mu po, o 'ye u 'gate. Un 'bhɔ'c zre, 'le 'wa "bhi'a *'Zuifuwlu 'mu o-o za ni'e 'mu, o na:

XXII

I 'An -tita "we-a -ke 'lotu'a "nynuu-a, 'an "kpidi 'in-i 'ye'a 'traamu liziza mu, a po i -lokui! **II** (-Gblee, -ka 'wa "bhi'a 'Zuifuwlu o-o po'a, un 'wɔɔn'c 'na 'bɔ o, -ka un -die'a 'mu 'wee, un 'bhɔ'c zre blenyi!) **III** C 'kpa-a -bhla 'o wlu nya, 'le o na: 'In-i 'mo-o 'Zuifuyi. 'In 'wlu -ni'e-e Silisiibhlukpa "kpi'a -gwloklagba Taasi. 'In 'ka "yi'bhe ε, -dagbe Zelizaleemu 'in 'bhe -ni'e "yi, 'le, *-Lago'c gba o "nyi'a -a'ba "na "we, ε -ke 'wa kpli-i -sie'a -amu kwa 'mu, 'ya "yikpuen *Gamelieli-i tɔ'c 'inmu "gu! Gba 'mne'ε damu, -ka a yaa'a -laa 'muti -ziannamu, 'ka-a 'in -ni 'ko'o. **IV** ε -ni'a -kaa a, -benyi, nyukpasi -ke 'nynukpakpi'a -dadudu-u 'ma-a *Zezii'a -jeyinamu, 'in 'klu -u nyani 'mu -lreε, 'in-i 'lbha-a 'wa 'plan un 'ye 'me, 'le 'in-i kpvn'o tɔlu, 'in 'ye u -jie 'mu po. **V** A -gblee, -ka di 'in-i za'a 'mu "du'a -ziadi, *-Lago'c 'sragazayiklagba -ke 'Zuifu'a -zigletumu -lruu'a "bhi 'bheε'o un 'ke 'an wlu "kpi'wɔɔn. A 'ye li-o, 'an -Bozuifu -ni'a Damaasi, "bɔgvu un 'ku

υ -jeyi po, υn "nyi 'i 'inmu-e 'le 'in 'ye -jeyi 'kpa, Zezii'a nyu-υ -ni'a 'le a, 'in 'ke υ kpvn, 'in 'ke υ 'co' Zelizaleemv -ya, 'le nyu 'ke υ nyani 'mu kla.

-Ka 'Pɔlv -yi'a *Zezii'a "gwlideyi 'mu, ɔ ziza 'ne-e-gbo.

VI 'Pɔlv po'a wlu 'mne ti a, ɔ 'kɔ-ɔ 'bho wlu -lrεε, ɔ na: 'Yrυ mu'a "duu 'mu -nyni mu, 'in -ni 'le -jeyi, 'in "kɔɔ'c-ɔ Damaasigwlo gbo 'le -vlaan nu'a -kaa, -vaaan! ε 'wlu-o 'le yaku 'li 'le ε 'ye 'inmu -die 'li po, VII 'le 'in 'ye ti'ga. Wlu -lue 'in 'wɔn'c 'bɔ na: 'Solv, 'Solv'o a! Koo -in -nyna'a 'le -a kla'a -kaa 'inmu nyani 'mu'a? VIII 'Le 'in na: 'An -Koyi, -inmɔ wlu'a, -a'a 'nyni -me'ε? 'Le, nyɔ-ɔ wlu'a a, ɔ na: 'Inmɔ, Nazaleetikɔyi *Zezii, -a kla'a nyani 'mu, 'inmɔ mo'o. IX A -gblee, nyu -ke 'in-i na'a a, υn 'ye-e -vlaan 'mne li, nyɔ -ke wlu 'in 'wɔn'c 'bɔ, υn -see ε 'bu'wɔn. X Zezii 'le's -kaa a, 'le 'in na: 'An -Koyi, koo 'in 'ke -nyna'a? 'Le ɔ na: -Sɔ 'mu, mu 'bho Damaasi, le -Lagɔ 'bɔ'c ti -in 'ke nu, 'le nyɔ 'ke ε -inmu -tɔ. XI -Vlaan kpa'a 'inmu "yri, 'ε wɔnkuɛ 'lɔɔ'c 'inmu-e 'bho -yritayi. 'Ε dι, nyu -ke 'in-i na'a a, υn kpvn'o 'inmu -jie "yi 'le 'in -ke υn 'ye Damaasi nyni.

XII ε-be -noɔ 'mne 'li, nyɔ -lue-e -ni'a 'bho Damaasi, 'ɔ 'nyni 'mo-o Ananiasi. *-Lagɔ'c gba -ɔ -zi -ni'a 'ɔ wlu'a 'mutizayi *Moyiizi 'mu 'le -ɔ 'ye 'i -a'ba "na "we "nyi, ɔ-ɔ kpvn 'ne-e "yi, 'le 'Zuifu -ni'a 'bho-o za'a 'ɔ "yrilinmɔdι. XIII A -gblee, 'inno yi'o ɔ 'ye 'inmu 'bho -ye, ɔ 'ye 'inmu linyni 'le ɔ 'ye -kaa 'inmu "yi'lε: 'An 'lotv'a "yu, 'Solv, -a'a "yri kat! 'Bho -yritayi, ngao! 'in 'ye -ti 'le 'in 'ye ɔ li'ye. XIV ɔ na: -Lagɔ -a'ba "na

"we bvbɔ'c, c -za'a-a -inmu 'bho see 'le -in 'ke 'c 'gwlvdı yibo. 'Inne -in yibo'o -laa. 'E letu -nu-e'o, 'le, *'c 'Bhozayi Zezii -c 'ma-a "Yisrëeyi, -in 'ke c 'ye, 'le -in 'ye c 'ye. 'E letu -nu-e'o -lrëe, 'le, wlu 'c "bhuo 'ka -inmu -bodi 'mu-za a, -in 'ke ε 'bu'wɔn 'le -in 'ye ε 'bu'wɔn. XV -In 'ye 'li-ɔ, -Lago 'nu-o -kaa 'le -in 'ke Zezii'a "dızıgi kpa 'le 'bhlikptı'a -dadudu 'kpi, 'le, dı -in 'wɔn'c 'bɔ -ke dı -in 'ye'a li, -in 'ke 'ya "dı'a -zayi "du 'le nyunyu -bodi. XVI 'E dı, mu, -in 'ke lbhv nu. -Sɔ 'mu, -in 'ke *batizee-ε! Pa Zezii li, 'le -Lago 'ke -a'a "nyinynidı'a dı 'bhɔ 'bho 'c "yigbeyi.

*Nyu-v -se'a-a *Zuifv'a "kpidi 'Pɔlv -za'a 'mu*

XVII 'Pɔlv po'a wlu 'mne ti a, c na: Ε zi'a -kaa a, 'in 'mu-o Zelizaleemuv le. Zɔ -lue 'zɔ, 'in -ni *-Lago wɔngboponamu 'le *'c bvbɔbhlegbo 'le "yritiyeεε 'ye 'inmu -bodi yi. XVIII 'Le ε 'mu 'in 'ye-e -a'ba -Kɔyi li. C na: Nyu-v -ni'a -daa Zelizaleemugwlɔ -neε 'mu, 'an "dı -in -ni'a 'muzanamu, vñ -see ı "gwli-de yi. "Depo, -in 'ke -laa 'wlu. XIX 'Le 'in na: 'An -Kɔyi, nyu-v de'a -inmu "gwli, -ka 'in "du'a 'wa dı, 'in-ı ple'a -kaa *-Lagɔwlu'a 'liciaanbidi "yiti, 'in-ı kpvn 'v a, 'in-ı po 'v -jie 'mu, 'le 'an-a 'lbhv 'v -kaa, v-bv nyu 'mnu'a "bhi yibo nı-o'o. XX -Gblee, -a'a dı'a 'muzyayi Etienı nyu 'lbha'a, -c 'me'ε ε, vñ 'kɔ c 'lbha a, 'in 'ye-e 'ε -da. 'In -ke vñ -ybhe'o, 'le, 'wa yayibankılıgbı vñ -za'a 'mu, 'in 'ye ı li-fuo. XXI C na: I se dı 'bhle. 'Wlu -laa! Nyu-v -ni'a 'le nya'a "bhuo -v -se'a-a *'Zuifv, 'wa "klumu 'in-ı 'ye -inmu -lbho mu.

'Pčlu -t-č' "bhuo 'Wlomεε'ε "sroja'a - klagba "yi

XXII 'Pčlu 'bhle'a wlu 'mne wɔn 'mu a, nyu'a gbugbuze 'mnv-v 'po -č -lokui 'tun, 'le 'č wlu 'ye nyu-v -se'a-a *'Zuifu "kpi ti"si. 'č wlu "si'a 'bho ti a, -ka vñ -die'a 'mnu, č 'gbu -v ya 'le vñ-v "wɔ: o'č! A -zč č ti'č! 'č 'mɛ'č! XXIII Un-v po -dumne, vñ-v 'wla 'wa -bani ya, vñ-v po -bhukabhu yayi. XXIV 'ɛ dí a, 'Wlomεε'ε "sroja'a -kligbi'a 'bhleyi 'mnu na "sroja -bodi: A po č 'gbe 'li a 'ke č "sεen nyanika, 'č dí -ke dí nyu-v "pøpla'a 'muti, č 'ke 'ya kuna po kle 'wee. XXV -Da vñ gwε'ε 'č sansaan "yi 'le vñ 'ke č "sεen ε, 'le č 'ye 'Wlomεε'ε "sroja'a - klagba-a -ni'a 'bho -kaa "yi'le: 'Le -a'ba gba 'li, nyč vñ-v zre ni'a 'Wlomεeyi "yi, a 'bheε'ō a 'ke č -kaa "sεen'ε? 'Ka-a 'in -ni'o, 'le, 'bho 'ε "kpi 'tč č, a -see 'inmu -zidle -tu. XXVI 'č 'le'ε 'kaa a, "srojayi 'mnu 'kpa-a 'č -klagba wlu: Koo -a 'ke -nyna'a? Nyč -ni 'ka a, 'Wlomεeyi vñ-v zre ni 'no "yi! XXVII 'č -klagba 'mnu nu'a -kaa, č -yε'ε-ε 'bho 'Pčlu 'le č na: -Bho vñ -ka -inmu 'Wlomεeyi "yi-i zre ni, 'tmuñ 'inmu! 'Le č na: 'Innun vñ-v zre ni'e 'inmu "yi -ziaka. XXVIII -Klagba 'mnu na: 'In "du-o mɔni'a -dadudu 'le vñ-v zre ni'e 'mna 'Wlomεeyi "yi. 'Pčlu na: 'Inmč -yčč -a 'ye'a -laa li a, 'in -ke ε -sč'č -č -č "yulre 'mu. 'Traamu'a le -ko. XXIX 'č 'wñ 'i 'bč č, -sianyi 'lbhc -č'č, č se i yibo 'le č 'ye č san, nyu 'ke č "sεen, 'le č 'ke dí 'mu-za. 'ɛ dí, 'bho -gbaa -lue 'mu nyu-v mu 'č "sεen mu, vñ 'wlu 'č "yrili, nyai!

Un 'kpa-a 'Pčlu 'bho 'Zuifu'a -zigletumu wɔnyi

XXX Zɔ zt'a a, 'Wlomεε'ε "sroja'a -klagba 'mnɔ bɔti'e-e 'Pɔlu'a gblokoe ti. C 'bɔ-ɔ ti ɔ 'ke 'Pɔlu'a "kpidi 'mvti'wɔn'ɔ d1, ɔ 'tmvñ'ɔ *-Lagɔ'ɔ 'sragazamvkligbi -ke *'Zuifu'a -zigletumu -lrvñ 'le vñ 'ye "lru'gbvñ. Vñ 'gbvñ'a "lru a, 'le ɔ -ke 'Pɔlu 'ye mu, ɔ 'ye ɔ 'bho 'wa "yigbeyi ti-nyna.

XXIII

I -Gblee, 'ka-a 'Pɔlu 'yra'a nyv 'mnu "givn 'le ɔ na: 'Lotu'a "nynuu-a, 'an -pɔlu 'srεε'ε-ε "yi 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi 'le ε 'ye -zian "kpi bhla.

II C 'lɛ'ε -kaa a, -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba Ananiası na: A-bv nyv-v -n1'a 'bho 'ɔ "troli, a po ɔ 'kpi -loku 'mv. 'Le vñ 'ye ɔ 'kpi -loku 'mv po.

III 'Le ɔ na: -Mιɛ 'sɔn'ɔ wɔn 'mv 'bhleyi, -Lagɔ'ɔ 'ye-e 'inmu sv 'mv -kpa -mv. -In -de'e-e 'bho ti, -in 'ke 'inmu -zidle -tu 'le -ziadı 'mv 'le -a tbhe 'ne "kpi, -a 'tmvñ'ɔ nyv 'le vñ-v 'lbha'a 'inmu'a?

IV Nyv-v -n1'a 'bho 'Pɔlu'a "troli na: -Ee! -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba -a "jree'a? **V** C na: Waa! -Ka ɔ "du'a -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba, 'in se ɔ yibo"al! -Bho 'in yibo n1 'ki, 'in -see 'ki -kaa ɔ "yi'le yi. -Ziadı mo'o. 'Le -Lagɔ'ɔ "bɔgv 'li, ε 'cn1-ε'ε na, nyɔ-ɔ 'bhle'a -inmu a, -a'a -zɔ ɔ "nyinyniwlü -bodı 'mv -le!

VI -Gblee, 'Pɔlu yibo'o-o, nyv-v -de'a 'bho 'ɔ "yigbeyi ti, 'wa 'digbi'a kpε -n1'e-e 'sɔn, -lrvñ "du *Sadiziεen 'le -lrvñ "du *Faliziεen. 'E d1, ɔ po'o wlu yayi 'le ɔ na: 'Lotu'a "nynuu-a, Faliziεenyi 'in "du'o 'le 'an -gligba "du'o Faliziεen -lrεε. 'In 'de-e "gwli, -bho nyɔ 'mε, ɔ-ɔ 'ye-e glu -sɔ -mv 'le ɔ 'ke ti-n1 -lrεε. 'Ya d1 vñ -ya'a 'inmu -zidle 'mv.

VII -In 'ye li-ɔ, ɔ po'a wlu 'mne ti a, Faliziɛɛn "we -ke Sadiziɛɛn cice'ɛ 'mu-ɛ 'le vnu-v je'o. **VIII** (-Gblee, -yu 'ma-a Sadiziɛɛn, vnu na: -Bho nyɔ 'mɛ, 'ɔ -sɔ glu, -Lagɔ gbo'a -dalbhomu se ti-ni, 'le, -zuzu -lruu-ı se'a ku 'bhle, ı se ti-ni -lreɛɛ. -Yu 'ma-a Faliziɛɛn, vbu 'de-e 'ya 'wee "gwli). **IX** 'Ka-a zre 'kpukpa'a "kpiti 'le Faliziɛɛntɔlv 'ma-a *. Lagɔ'ɔ gbayibomu 'ye 'mu-sɔ, vnu na: -A se 'bheɛɛ -a 'ke amu dı "yrili"zize. Nyɔ -nɔɔ, -abu -see ɔ "nyinynile 'mu li'yee. -Bheje -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi, -bheje -zuzu -lreɛɛ-ɛ -zɔ ɔ dı -bodi 'mu maa, nyɔ se yibo. -Bho ε -ni -kaa a, leedı -a 'ke ɔ nyanı 'mu kla'a?

X 'Wa jejɛɛ nu'a -kaa, ε 'ku-o 'kpa "yi'a dı a, -sianyı 'lbha'a 'Wlomɛɛ'ɛ "sroja'a -klagba 'mno 'Pɔlv'a dı 'le ɔ na "sroja -bodi: A -zɔ ɔ 'bho vnu -kɔɔ ɔ le "yi -zi ngazeka, a kpɔ ɔ 'le 'gbe 'li le!

XI Un nu'a -kaa a, "matu nyni'a a, -a'ba -Kɔyi Zezii 'yi -ɔ -bodi 'le ɔ na: -In -za -ni'e-e -dagbɛ Zelizalɛɛmɛgvwlo 'mu 'an "dı'a dı a, po 'le 'kpı 'le -n 'ke ı 'le *'Wlomu -za -ni -lreɛɛ.

*'Zuifu "du-o 'Pɔlv'a "srin

XII Zɔ zi'a a, *'Zuifu'a 'plan mu-o'o vnu 'ye 'Pɔlv'a dı "srin "du 'le vnu 'ye wlu ce 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi vnu -see "ni 'na yi, vnu -see -li yi 'le vnu 'ke ɔ 'lbha. **XIII** (-In 'ye li-ɔ, nyu-v "du'a "srin 'mne 'zi-e nyunyu'a -gwli 'son li.) **XIV** Un nu'a -kaa a, vnu -sɔ'ɔ 'mu-ɛ, vnu 'ye mu 'le vnu 'ye 'le 'Zuifu'a -kligbi -ke 'wa -zigletumu -lrvu -ye 'le vnu na: -A 'ce-ɛ kpɔ -a 'ye wlu ce 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi -a -see lilile-ɛ "ni wɔn 'mu -po yi 'le -a 'ke 'Pɔlv 'lbha -kpayı. **XV** A-bee -mnvvv 'tɔ ɔ, a-bu -zigletumu'a klɛ bhete

gbo, a 'ke 'le 'Wlomeε'ε "sroja'a -klagba -ye a 'ke
 ɔ -kaa 'tmvv: -A 'bɔ-ɔ ti -in -ke 'Pɔlv 'ke le yi, 'ɔ
 dı ɔ -za'a 'mu, -a 'ke ɔ 'mvti'cre -ka -zegɛka, 'le -a
 'ke ɔ wlu "kpi "du. -Bho ɔ -ke ɔ -ka yi, 'le -a 'ke ɔ
 -jeyi 'lbha -ni. 'C "bhuo -see 'tɔ 'le a gbo -nyni yi.

XVI I -ni'a -kaa 'mu a, -yɔ 'ma-a 'Pɔlv'a 'lotu'a
 "yunynaakpu'a "yunyukpasu 'wın -i 'bɔ, 'le ɔ 'ye
 'le "sroja'a 'gbe 'li mu ɔ 'ye ɔ 'Pɔlv 'tmvv. **XVII** C
 'wın 'i 'bɔ ɔ, ɔ 'la-a "srojayi -lue 'le ɔ na: Kpa
 'le 'bhvabhvadraa gbe 'nɔɔ -a'a -klagba gbo! 'C
 wlu -ke ɔ yi'o, ɔ 'ke ɔ 'tmvv. **XVIII** "Srojayi 'mno
 -ke ɔ 'ye 'le 'ɔ -klagba gbo mu, 'le ɔ 'ye ɔ -kaa
 "yi'le: -Jieyi 'Pɔlv 'la'a 'inmu, ɔ na: 'In -ya 'nɔɔ
 -in gbo 'bhvabhvadraa -nɔɔ, -a'a wlu -ke ɔ yi'o, ɔ
 'ke -inmu 'tmvv. **XIX** 'Le "sroja'a -klagba 'mno 'ye
 'bhvabhvadraa -jies "yi kpvn 'le ɔ -ke ɔ 'ye gbo-jri-
 ε, ɔ na: Lee -ke dı -in 'ke 'inmu 'tmvv'a? **XX-XXI** C
 na: 'Zuifutolv -po'o-o wlu -dalue, vn 'ye -inmu
 'bhakuplu le 'gbaa -ni. -Gblee, 'wa "klumu'a nyu-
 v 'ye-e "gla -ce -mu 'le vn 'ke 'Pɔlv -jeyi 'lbha
 -ni. Nyv 'mnu 'zi-e nyunyu'a -gwli 'son li. Ubu
 'mnu 'ce-ε wlu 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. Un "du-o
 'ε dı, vn -see "ni -ke lilile wɔn 'mu -po yi. 'E dı,
 -bho 'wa -zigletumu'a "klumu'a nyutolv yi -inmu
 ɔ 'ybhaanamu 'le vn 'ke na: -Bho zɔzibhla -in -ke
 ɔ yi le 'wa kłe wɔnyi, 'le vn 'ke ɔ 'mvti'cre -ka -
 zegɛka, vn 'ke 'ɔ dı wlu "kpi "du, nu a, -a'a 'wɔɔn
 ne -le! 'Traamu 'tɔ ɔ, 'ε bhi vn -nyna'o. -A'a wlu
 vn-ɔ fuo'o wɔn.

XXII C po'a wlu 'mne ti a, ɔbɔ 'mnu na: -Bho -in
 mu, -ka -in 'tmvv 'n'v 'inmu a, nyɔ'ɔ 'wın i 'bɔ
 -le! Mu le!

Un 'kpa-a 'Pɔlv 'le 'bhluvpayowli *Felisi gbo

XXIII I zi'a -kaa a, o-bɔ 'Wlomee'ε "sroja'a - klagba 'mno 'la-a 'ɔ "sroja'a "klumu'a 'son 'le o na: A 'gbvv "sroja'a "du -lue -gwli tan "sroja bue "lru, a -za 'bho 'wa "klumu "liposroja'a -gwli bue 'le a 'ke 'bho 'wa -gwli tan "sroja bue -za 'le - mnvv 'ke -sieko "kpi 'kpa, -yu -sie'a 'bho a -ke un bhete gbo, -da nyu-u 'ye'a "jne "yi ti-de -ni mu,a ɔFa23 23 -Nɔɔ ɔ-ɔ "si'a 'nyni a, 'inne 'mo-o "matuyrv'a "yrikligbi -mɛenyiε. **XXIV** A -za 'bho -sieketɔlv, i 'ke 'Pɔlv -jeyi kpa! A "du o "yrili 'le a 'ke o 'le 'bhluvpayowli *Felisi gbo -nynia! **XXV** Un 'ka mu a, wlu o 'cn̩i'a 'le "bɔgv 'li -e -ke un 'ka mu a, 'inne 'ka-a:

XXVI 'Bhluvpayowli Felisi, 'in-i 'ya-a 'an "bhuo ya 'bho -a'a "yigbeyi. 'In "bhuo Klodı Lisiasi po'o -inmu "bɔgv -jeyi, 'inmo 'ye'e -inmu -yeye! **XXVII** Nyɔ cœ, -ka un-u zre ni 'nɔ 'Wlomeeyi "yi, 'in 'wɔn-ɔ 'na 'bɔ. ɔbɔ 'mno, 'inno *'Zuifv kpvn'o kwa 'muti, un mu 'ɔ 'ko-o 'lbha mu 'le 'in -ke 'an "sroja 'ye mu, -a 'ye o 'bho -za. **XXVIII** Dı un kpo 'ɔ "yi, 'in 'ke i 'muti'wɔn'ɔ dı, 'in "luo 'nɔ 'mu 'in -ke o 'ye 'Zuifv'a -zigletumu wɔnyi mu. **XXIX** -A nyni'a a, o po'a kuna a, lɛ -ke dı nyɔ 'kɔ o 'lbha o 'ka 'me 'le "bhalrɛeke nyɔ 'kɔ o -jie 'mu po, 'in -see ε 'ye. 'Wa "bhi'a -Lagɔlbhv'a nɔnusv'a gba'a "kpidı mo'o. Ibi se 'bheɛɛ i 'ke o 'ye 'bho -a-bv 'Wlomee'ε "yigbeyi. **XXX** -Gblee, -ka 'Zuifv "du 'ɔ "srin, -da 'in 'wɔn -ni 'nɔ 'bɔ o, 'bho -gbaa -lue 'mu 'in "du -ɔ nyu "kpi, un 'ye o -inmu -ya 'le 'in na: 'ɔ diyikpamu yi, 'le -in gbo un 'ke o 'le "kla -ni!

XXXI ⽤ 'tmuu'a 'o "sroja a, -ka 'o wlu 'le'ε 'tin, 'ka-a vn nv'o. Un "luo'o-o 'Polu 'mu, vn 'ye ⽤ "matu -lue 'mnɔ Atipatri kpa. **XXXII** Z̄ zi'a a, "sroja -yu -na -ni'a bh̄i "yi 'ye "tii, vn 'ye 'le 'wa 'gbe 'li le mu, 'le -yu -ni'a -siekoε "kpi -ke 'Polu 'ye mu. **XXXIII** Un nyni'a Sezalee a, "sroja -za'a-a 'le "bɔgv̄, vn 'ye ε 'le 'bhlukpayowli -jeyi "nyi 'le vn 'ye ⽤ 'Polu "nyi -lrεε. **XXXIV** ⽤ kpvn'a "bɔgv̄ 'mne, ⽤ zre'ε ε, 'le ⽤ 'ye 'Polu tidede: Doo -in 'wlu'a? ⽤ na: 'In 'wlu-o Silisii. **XXXV** 'Le ⽤ na: -Bho -a'a "klamu yi, 'bho 'wa "yigbeyi 'le 'in 'ke -inmu tidede, 'le ⽤ na "sroja -ni'a 'bho -bodi: 'Bhlukpayowlisua *Eloɔdh'a -budu 'li 'nɔɔ -in -ni'a a, a kpa 'le 'Polu, 'le ⽤ 'ke li-fuo-ε!

XXIV

*'Zuifu 'kpa-a 'Polu d̄i "yi

I 'W̄ -muu zi'a a, *-Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba Ananiasi, 'in -nɔɔ -ke *'Zuifu'a -zigletumu -lrvu -ke -zidle'a "yitikikayi vn-v 'la'a Tetulı yi'e Sezalee, vn 'ke 'Polu 'bho 'bhlukpayowli *Felisi wɔnyi "kla -ni. II ⽤ 'la'a 'Polu, vn 'daa 'nɔ ⽤, 'le Tetulı 'ye 'bho 'kpa ⽤-c "duu'o 'Polu d̄i "kpi, ⽤-c nv'o:

'Bhlukpayowli, 'in-i 'ya-a 'an "bhuo ya 'bho -a'a "yigbeyi; 'le -a'a 'sana 'mu nyv 'ye "yiflɔε 'ye. -A'a "yrilimmolbh̄u -a nv'a 'le -a'a -naagi 'mu, 'ɛ kamv 'bhlukp̄a 'ye ti-de. III 'Le -nɔɔ"o -nɔɔ 'li li 'wee -a -ni'a 'yenamu -a -nmɔ'c-c -a'a "d̄i wɔn "yi 'le -a po'o 'inmu 'sεε. IV 'Bho 'ɛ lem̄ 'in -see ti'bɔ 'in 'ke -inmu 'kpv "kpi ce, 'le -nɔɔtoope 'li po 'inmu -lokui! V -Gblee,

nyɔ se 'ɔ nyɔtu'a -nynaka yibo: 'le ɔ-
ɔ gba'a 'Zuifu 'wee -n̩'a 'nɔɔ 'bhlv̩kpa "kpi ya.
'Innɔ 'mo-o Nazalɛɛtikɔyi *Zezii'a -Lagɔlbhv̩lre'a
-klagba. VI *-Lagɔ'ɔ bvbɔbhlegbo'a -da nyv-v
-se'a-a 'Zuifu, 'wa pa'a a, ɔ -ke -kaabonyv-v 'mu-o
'le panamu. -Bho ɔ -ke vñ pa 'bho a, 'bho -see 'tɔ
li'saa yi 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi, 'le -a 'ye ɔ kpvn.
-A 'bɔ-ɔ ti -a 'ke ɔ -a'ba "bhi'a gba 'li -zidle -tu.
[VII 'Le a'ba "sroja'a -klıgbı'a 'bhleyi Lisiasi 'ye
ɔ -amv kwa 'mu -za -glaka.] VIII ɔbɔ 'mnɔ, 'innɔ
nu'o 'Pɔlv'a "klamu yi 'nɔɔ -a'a wɔnyi. -Bho -in
po ɔ d̩ gbo 'le ɔ 'ke i 'mu-za a, le -ke d̩ -a kpo 'ɔ
d̩ "yi, -bho -in 'cri i 'muti, -ka -a -za'a -laa 'mu
"du'a -ziadı, -a' a "bhuo-o 'ye-e 'na 'ye -mu.

IX ɔ 'le'ɛ -kaa a, 'Zuifu -ke ɔ -n̩'a 'bho zizi'e-e
"kpi, vñ na: Kuna 'mne, -ziadı mo'o.

*'Bho *Felisi'a "yigbeyi 'Pɔlv 'ce-ɛ 'ɔ "bhuo
"kpi*

X Un 'le'ɛ -kaa a, 'bhlv̩kpøyowli 'po-o 'Pɔlv d̩
gbo 'le ɔ na: 'In yibo'o-o zv̩n'a -dadudu ti -
a tu'o 'nɔɔ 'bhlv̩kpa -nɛɛ'ɛ "kpi -zidle. 'Le -
a'a "gwlidekamu 'in-i 'ye d̩ liziza mu 'bho -a'a
"yigbeyi. XI -In 'ye li-ɔ, 'in 'yi-e Zelizalɛɛmu 'in
'ke -Lagɔ bvbɔ 'le *'ɔ bvbɔbhlegbo. 'In -kaa 'bhoo
o yi, 'an 'w̩i -bue 'w̩i 'son 'ka-a "klenyi, 'le -a'a
"bhuo 'ke i 'muti'cre. XII 'In -n̩'a 'bho a, 'le -
Lagɔ'ɔ bvbɔbhlegbo, 'in -ke nyɔ -see wɔnliziza
kpe -lue 'le nyɔ 'ke 'inmu 'ye. 'Le *-Lagɔwlu'a
'liciaanbidi 'li -ke 'bho -gwłɔpie 'mu 'in -ke nyv -
see ti"gbu 'le 'in -see v 'ce -tbha -lrɛɛ. XIII 'Traamu
'tɔ ɔ, d̩ vñ-v kpa'a 'inmu "yi, 'wa "bhi se 'bheɛɛ
vñ 'ke 'ya -ziadı 'mu-za. XIV 'Le 'mna -bodı a, 'in-i

bvbɔ̚-ɔ -a'ba "na "we'a -Lagɔ̚. 'E bvbɔ̚ɛ'ɛ -jolv̚re *Zezii *Kliisi -tɔ̚'ɔ nyv̚ a, 'inne 'in -ni'e "yi, 'le vbu -see ε -zεge 'la. Ε -ni'a -kaa 'm̚v̚ a, le"o le -Lagɔ̚ -zi -ni'a *Moyiizi -ke -Lagɔ̚'ɔ wlu'a 'mvtizamu -lrv̚v̚ 'm̚v̚ 'le i 'cn̚-ɛ'ɛ 'le 'ɔ "bɔ̚gv̚ 'li, 'in-i 'de -i "gwli. **XV** 'Bho 'ɛ "kpi a, -Lagɔ̚'ɔ "gwlideɛ-ɛ -ni'a 'un 'm̚v̚ a, 'inne -ni'e 'wa "bhi 'm̚v̚ -lrɛɛ -ka nyv̚ 'wee, 'bho -Lagɔ̚'ɔ "yigbeyi -v̚ 'ma-a "yisrɛɛmu o, -v̚ -se'a-a "yisrɛɛmu o, -v̚ 'ye'a glu -sɔ̚ m̚v̚ le v̚n 'ke ti-ni -lrɛɛ, **XVI** 'in "du-o 'ɛ d̚l̚ 'le 'an -pɔ̚lv̚ 'ke "yi'srɛɛ 'bho -Lagɔ̚ -ke nyunyu'a "yigbeyi "kɔ̚m̚v̚kɔ̚m̚v̚.

XVII -In 'ye li-ɔ, 'in se 'bho Zelizaleɛɛmu -ni zv̚n'a -dadudu 'ye zi, 'le 'in 'ye 'bho le yi 'in 'ke mɔ̚nile 'li 'an *-Bozuifu -kpa 'le 'in 'ke -Lagɔ̚'ɔ *sraga -za 'le 'ɔ bvbɔ̚bhlegbo. **XVIII** -Ka *-Lagɔ̚'ɔ gba-a nv̚a nyɔ̚ nv̚ 'le ɔ 'ke *li'saa 'bho 'ɔ "yigbeyi, 'ka-a 'in nv̚o, 'le, 'sraga 'mne, 'in -ni 'ɛ -gɔ̚l̚ 'tenamu 'le Aziibhlv̚kpa "kpi'a 'Zuifu'a 'yɔ̚ gbi 'ye 'inmu 'bho -ye. Ε -se nyv̚-v̚ -ke 'in -ni 'bho -ko 'le ε se "yidienyu -ke 'in -ni 'bho 'le wlakaawlaka 'ke 'bho -ni. **XIX** -Gblee, 'Zuifu-ɔ̚ -yɛ'ɛ 'inmu a, v̚-bee 'mn̚v̚, -bho 'in -nyna nv̚ 'k̚i ka, 'innu 'ke 'k̚i 'inmu d̚l̚ "yikpa 'bho -a'a "yigbeyi. **XX** 'Le "bhalrɛɛ le 'in nv̚a gblenyi! -ɛ -nyni'a "yrili v̚n 'ye'a a, 'bho 'Zuifu'a -zigletumu wɔ̚nyi, 'Zuifu -nv̚v̚ "si 'ɛ 'nyni! **XXI** -Gblee, le se 'bho -ni, -bho ε -se le 'in -nyna'a 'bho 'wa 'wee'a "yigbeyi ti, 'in po'a wlu yayi 'in -za'a 'm̚v̚. 'Inne 'ka-a: 'In 'de-e "gwli, -bho nyɔ̚ 'm̚ɛ, ɔ̚-ɔ̚ 'ye-e glu -sɔ̚ -m̚v̚ 'le ɔ 'ke ti-ni -lrɛɛ. 'Inne 'bhle'e 'nyni'a d̚l̚ 'in -nyna'a -daa -zidle 'm̚v̚ ti 'bho -a'a "yigbeyi -zian.

XXII Felisi -mnɔ̚ɔ̚ yibo'o-o *Zezii'a -namu'a

"kpidı'a dı, ɔ 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'bɔ ɔ, ɔ na 'Zuifu -bodi: A mu le! -Da "sroja'a -klagba Lisiásı 'ye'a -yi -ni mu 'le 'in 'ke a'ba dı wlu "kpi "du. **XXIII** -Kaa ɔ 'le'ɛ -kaa -lreɛ: "Srojayı, -ınmɔ, "du ka 'Pɔlu "yrili, -in -ke ɔ mu 'le -jie 'mu le, -in 'ke ɔ li-fuo! -Bho -in -ke ɔ mu a, 'le li -lru 'mu "nyı ɔ "yiflɔɛ gbe! -Bho 'ɔ bha "we yi ɔ 'yenamu, "nyı u "yiflɔɛ, le ɔ-ɔ 'bɔ'ɔ ti, un 'ke ɔ -bodi nu.

*'Pɔlu -za'a-a *Zezii'a "dızıgi *Felisi -ke Drusili -bodi 'mu*

XXIV 'Wı'a 'plan gbı zi'a a, *Felisi -ke 'ɔ 'nyuŋɔ Drusili 'yi-e 'bho. Un-u 'mo-o *'Zuifvynynaakpu. Un yi'a a, ɔ 'la-a 'Pɔlu, -ka nyɔ 'ka *Zezii *Kliisi "gwlidə a, ɔ 'ke 'ya "dı -za 'le un 'ke ɔ -lokuipo. **XXV** -Gblee, 'Pɔlu "luo'o-o wlu 'mu, 'le, -ka nyunyɔ 'ka -nyna 'le ɔ 'ka ti-nı 'le ɔ 'ke "yi'srɛɛ 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi, 'le ɔ 'ka 'ɔ "bhuo wɔnyi'bheɛɛ, ε -ke -Lagɔ'ɔ -zigle 'ye'a -yi mu, ɔ-ɔ zı 'ı 'mu. ɔ -zı 'ı 'mu a, -sianyı 'lbha-a Felisi 'le ɔ na: -In 'bheɛ'o -in 'ke -bhla mu. -Da 'in-ı 'ye'a "yi-flo -ni mu 'le 'in 'ke -inmu 'la -lreɛ. **XXVI** -In 'ye li-ɔ, ɔ 'bɔ-ɔ ti -lreɛ 'Pɔlu 'ke ɔ monı "nyı 'le ɔ 'ke ɔ ti"sii. 'ɛ dı -lreɛ 'Pɔlu 'ke ɔ bvbua "zrɔ 'muти -wlɛɛwleɛ. 'ɛ dı -lreɛ 'le ɔ-ɔ bvbua ɔ'n 'zrɔ 'muти -wlɛɛwleɛ.

XXVII C nu -kaa -zvın 'son 'le 'bhlvukpayowli -lreɛɔ un-u 'la'a 'Pɔsiusı *Fetuusı 'ye Felisi 'yizizia. Felisi 'ke 'Zuifu 'bvbua "yi 'lbhaa'a dı, ɔ sie'e 'Pɔlu 'le -jie 'mu.

XXV

*'Pɔlu -zi'e-e ɔ -zigle 'le 'Wlomɛɛ'ɛ
'bhlvukpayowliklagba wɔnyi*

I -Gblee, 'bhlv̥kpayowlilre *Fetuusı nyni'a a, o 'nu-o 'wı tan 'le o 'ye Sezaleegwlo 'mu -so, o 'ye Zelizaleeemv mu. II 'Bho 'mno, 'bho-o *-Lago'c 'sragazamvklıgbı -ke *'Zuifu'a -klıgbıtolv mu 'c 'Pclv wɔnyi "kla -nınamu. III 'Le vñ na o -bodi: -A-bu bhade -inmu li, nu -amu -zegə 'Irul! 'Pclv yi 'nɔɔ Zelizaleeemv 'le 'c -zidle 'ke 'nɔɔgbə -tu-e -nu! A 'ye li-o, vñ 'ka -kaa 'le ε, vñ 'ce-ε "gla 'Pclv'a dı vñ 'ke o -jeyi 'lbha -nı o 'ke 'me. IV Fetuusı 'ko-o 'bho wlu, o na: 'Le Sezalee 'Pclv -nı'e -jie 'mu, 'le-e 'an "bhuo-o 'ye -mu mu 'traamu. O -see -gbaa 'mu -so yi. V A'ba "klumv'a -klıgbı yi 'in -ke vñ 'ke bhu 'mu -mu. -Bho o-bc nyɔ 'mno vñ "nyinynidi 'le a -ke o 'ke -zidle tu.

VI -Gblee, o 'ka Sezalee mu, 'wı o vñ'a 'bho 'bhεε'ε-ε 'wı -bue 'le o 'ye mu. Zɔ zı'a a, o 'mu-o 'le -zidlebudu 'li, 'le o 'ye nyv lbho vñ 'ye 'Pclv 'la. VII O yi'a a, 'Zuifu 'wlu'a Zelizaleeemv 'po -o -die 'li 'le vñ-v "duu 'nɔ dıklıgbı'a -dadudu "kpi, 'le, 'ya -lue 'tın 'ka -ziadı 'mu'btle, vñ -see i "yiti"sii. VIII Un 'le'ε -kaa a, o 'ce-ε 'c "bhuo "kpiti: "Nyinynile 'in vñ'a a, 'in -see ε 'ye. 'In -see 'Zuifu'a gba'a -lue 'tın 'mu'ce, *-Lago'c bubobhlegbo'a -da nyv-v -se'a-a 'Zuifu, 'wa pa'a a, 'in -ke nyv-v -see'a 'Zuifu -see 'le pa 'le vñ-v nu'o 'bho -see 'tɔ *li'saa 'bho -Lago'c "yigbeyi, 'le 'in -see -a'ba 'bhlv̥kpayowlılagba "nyinynile "Irulinu kpε -lue.

IX ε -nı'a -kaa 'mu a, Fetuusı -mnɔɔ 'bɔ-ɔ ti o ke 'Zuifu 'bvbva "yi 'lbhaa'a dı, o dede'e 'Pclv ti: -In 'bɔ-ɔ ti -a 'ke 'le Zelizaleeemv tinyini 'le 'in 'ke 'le -a'a -zidle -tu -nı'a? X 'Le o na: -Gba! -Da 'in -nı'a -laa, 'bho -inmɔ -a'ba 'bhlv̥kpayowlılagba'a

nyɔ'ɔ "yigbeyi 'in -nyna'a ti. 'Bho-o 'in 'ke 'an -zidle -tu -ni. -A'a "bhuo yibo'o-o gbaa 'in -see "nyinynile 'Zuifu "Irulinu. **XI** -Bho 'in nu "nyinynidi 'le -zidle 'ke 'inmu kpun 'le ε 'ke 'an 'memee "kpi bhla a, 'in 'wɔn-o'o 'in 'ke i "yi 'me -ni. -Bho ε -se -mneε ε, dı vn-v kpa'a 'inmu "yi, -bho i se -ziadi 'mu'btle, 'wa 'bvbua'a "yilbhaa'a kamu nyɔ se 'bheε ɔ 'ke u 'inmu -jeyi "nyi. -Bho i -ni -kaa 'mu a, "lemnı, 'bho -a'ba 'bhlvckpayowliklagba'a wɔnyi 'le *'Wlomu i 'ke -jra -ni.

XII ɔ po'a wlu 'mne ti a, Fetuusi -ke 'ɔ "dumudumu 'ye "sra 'mu mu. Un yi'a a, o na: -In "si-e wlu "yiti-in 'ke -a'ba 'bhlvckpayowliklagba'a wɔnyi mu'a dı, 'le-e -in 'ke mu.

*Fetuusi -tɔ'-ɔ 'Pɔlv'a di Aglipaa "yi

XIII -Nɔɔ gbe zi'a a, 'le 'bhlvckpayowli -lrɔɔ un-v 'la'a Aglipaa -ke 'ɔ leyinyaakpu vn-v 'la'a Belenisı 'ye Sezalee yi vn 'ke *Fetuusi 'ye. **XIV** ɔ 'nu-o 'bho 'wı -glilii, 'le Fetuusi 'ye o 'Pɔlv'a di "yi-to, na: *Felisi 'ka mu a, o 'sie-e -daa -jeyi -lue. **XV** -Gblee, 'in mu'a Zelizalεemu, *-Lago'ɔ 'sragazamukligbi -ke *'Zuifu'a -zigletumu -lrıu 'klɔ -ɔ'ɔ 'le vn na: -Kpun -ni nɔ -zidle ɔ 'ke 'me. **XVI** 'Le 'mna na: 'Wlomeε'ε nu -kaa. -Bho vn -see nyɔ -zidle -tu, 'wa -kpun nɔ -zidle, 'ɔ 'me. 'Inne 'bhle'e 'nynt'a dı, 'in -ke 'ɔ dıyikpamu 'mnı yi'o. **XVII** Zɔ zi'a a, 'bho-o 'in -nyna'a ti 'in 'ye 'le -zidlebudu 'li mu, 'in 'ye ɔbɔ 'mnu 'la. **XVIII** -Gblee, 'mna na 'kı, dıkligbi vn-v 'ye o "yi-kpa mu, 'le, dı nyɔ 'mnı -za'a 'mu, i -se dı-i 'kɔ ɔ 'ye -ko. **XIX** 'Wa "bhi'a -Lago'ɔ bvbɔsu vn-v depo ni'e

"yi, 'le, ε -ke nyu -lue vn-v 'la'a *Zezii -o 'me'ε ε, 'inno 'Pəlu -mco nu o o -ni'e-e ti, 'o "kpidi mo'o. **XX** Un -zi 'i -kaa 'mv, -ka 'in 'ki i kpvn, 'in se -kaa 'bhle; 'ε dı 'in nu'o 'Pəlu -bodi: -In 'bo-c ti -in 'ke Zelizaleemv mu 'le -a'a -zigle 'ke 'le -tu-ε -ni'a? **XXI** 'Bho 'mno o, o na: -Bho i -ni -kaa, "lemnui -a'ba 'bhlvukpayowlklagba'a wɔnyi 'in 'ke mu o 'ke i tu. 'Ε dı 'in -de 'o 'le -jie 'mu ti. -Bho -ncozegē nyni 'unmu "yi 'le 'in 'ke o nyu 'kpi "du vn 'ke o 'le kpa.

XXII O 'le'ε -kaa a, Aglipaa 'nu -o -bodi: 'Mna-a'a 'bhuo 'bo-c ti -lrεε 'in 'ke o dimuzana 'ye 'le 'in 'ke o -lokuipo. O na: -Bho zo zi 'le -in 'ke 'o da 'ye.

XXIII -A -ka 'le-e gbu -druma a, Aglipaa -ke Belenisı -pa'a-a 'wa 'nynibhlebanı 'mu, vn -ke "sroja'a -klıgbı-e, 'bho gwıo 'mu'a -klıgbı -lrvv 'du -o -bhubho li, 'le vn -ke o -na'a bhu 'mu, vn 'ye 'le -ziglebudu 'li pa. Un -de'a ti 'le Fetuusı na: "Sroja! A 'la 'Pəlu! 'Le vn -ke o 'ye yi.

XXIV O yi'a a, 'le Fetuusı 'ye wlu 'mu"luo 'le o na: 'An -Koyi, Aglipaa -ke a-bu nyv-v -ni'a -laa 'wee, ny o a-a 'ye'a -laa li, 'inno 'Zuifv'a -dadudu "kla -ni'e 'inmu wɔnyi 'le Zelizaleemv -ke -dagbe 'le vn-v gwε'ε wlu wɔnyi ti vn-v "wɔ'o, vn na: O 'me c, -c -me-c, c 'me o! **XXV** 'Le 'mna -bodi, le -ke dı o 'ka 'me, 'in -see ε 'ye. I -ni'a -kaa 'mu a, 'o 'bhuo 'bo-c ti o 'ke -a'ba 'bhlvukpayowlklagba'a wɔnyi mu 'le o 'ke 'o -zigle tu'a dı, 'in 'wɔn'o 'in 'ke o nyu "kpi "du 'le vn 'ke o 'le kpa. **XXVI** -Gblee, -bho 'in -kɔ o nyu "kpi "du 'le vn 'ke o 'le -a'ba -klagba gbo kpa, le 'in 'ka 'bho 'o damv 'cnı, 'in se ε 'bhle. 'Ε dı 'in -y o 'c -daa nyu'a "yigbeyi. -Inmo,

'an -Kɔyi'a "bhuo'a "yigbeyi 'in -yo ɔ'o 'le -in 'ke
 'ɔ "kpidi tidede. -Bho -in nu -kaa a, dì un-u kpɔ
 'ɔ "yi, -bho ɔ 'ke i 'mu-za a, 'le 'in 'ke i 'cn̄i 'le
 ɔ -ke 'ya "bɔgv̄ 'ke 'le -a'ba -klagba'a wɔnyi mu.
XXVII -In 'ye li-ɔ, -bho 'in -ka -jieyi nyu "kpi "du 'le
 un 'ke ɔ 'le *'Wlɔmu kpa, 'ɔ "kpidi -ke dì nyu-u
 kpɔ 'ɔ "yi, -bho 'in se 'mu-za a, ε se "yrili-nmo.

XXVI

*'Pɔlv̄ ziza'a-a 'ɔ "kpidi li 'bho Aglipaa'a
 "yigbeyi*

I *Fetuusi 'le'ε -kaa a, Aglipaa na 'Polv̄ -bodi:
 'In "nyi-e -inmu wlu, -in 'ke -a'a "kpidi liziza.
 'Le ɔ 'ye wlu 'mu"luo, **II** ɔ na: 'An -yowli Aglipaa,
 dì *'Zuifu-u kpa'a 'inmu "yi, -bho 'in -ki i liziza
 'bho -a'a "yigbeyi, 'an -pɔlv̄ bhlu-o'o. **III** 'Le ε
 'mu 'in yibo'o, -inmo 'bhlu^kpayowli Aglipaa, -in
 yibo'o-o 'Zuifu'a -gluuzagbi -ke 'wa nvnvdi. 'In
 'ce-ε -inmu 'gbe kwa 'mu, -ku "gwli -in 'ke 'an
 wlu -lokuipo! **IV** 'An 'bhuabhuani, -ka 'in -ni'a
 'bho Zelizaleemu 'le 'an -kɔmu'a "klumu, 'Zuifu'a
 kle yibo'o-o 'na. **V** Un yibo'o 'inmu-ε see 'le un
 'bhee'ε un 'ke ε "yi'wɔɔn. 'Wa tɔlv̄ -de'a -a'ba -
 Lagɔlbhv̄ 'li ti, 'in -ke un nu 'ko-o bhi! 'Le u-bu
 nyu 'mnu'a "klumu 'in -ni'o, -a'ba 'wee -see 'bho
 'Zuifu'a gba -lue 'tin sie, -a-bu nyuplan 'mnu, -
 a-bu 'mo-o *Falizieen. **VI** 'Le 'traamu 'tɔ, -Lagɔ'ɔ
 wlu ɔ "du'a -a'ba "na "we wɔn 'muti see, 'inne
 'in-i 'la'a -ziadi'a dì, un -nyna'a 'inmu 'bho -zidle
 'mu ti. **VII** -Lagɔ na ɔ-ɔ 'ye-e 'mɛmu glu -za -mu
 'le un 'ke ti-ni -lreεε, 'inne -a'ba 'ce -bue 'yɔ 'son
 'bɔ'ɔ ti un 'ke wlu 'mne'ε "yri'a 'bi 'ye'a kamu,

vn kuku'o 'mvti vn-υ bvbɔ'c -Lago 'wı"o 'wı 'li.
 'In de'a "gwli -ε -ke dı 'Zuifu kpa'a 'inmu dı "yi,
 'inne 'ka-a! **VIII** -lun! A-bv 'Zuifu, le nyu -see amu
 -tɔ, 'inne a-a nu'a? A -see "gwlide -Lago-c 'za-a
 'məmu glu 'le vn -ni'e ti -lreε'ε?

IX Nazaləetikoyi *Zezii'a 'nyñi'a 'letaadı 'in
 "du'o 'mna-a'a "bhuo 'kpa'a 'an 'mvtikukue'ε kle
 'in 'ye lı 'wee 'mu -zi -ni. **X** 'Le Zelizaləemı *-
 Lago'c 'sragazamukligbi 'ye 'inmu 'c nyu 'mnı'a
 tıgbokpabəgv "nyı, 'inne 'in 'bhle'o 'le 'in 'ye
 'wa -dadudu -jie 'mu po 'le 'in-i 'wɔn'c nyu-υ
 nu'a: Un 'me -ni 'le'a wlu. **XI** 'Le -ncc -lreε 'li
 'le *-Lagowlu'a 'licəaanbidi 'wee 'li 'in-i kla ni
 'nu nyani 'mu 'le 'in "susua 'nu Zezii'a "yidepoε.
 'An 'ce-ε 'kpa-a "kpi 'le 'in-i ple 'v kli 'le 'laga 'mu
 'in-i klu 'v nyani 'mu.

'Pɔlv -za'a-a 'c -pɔlv'a "yitibhitidi gbo

XII -Ka -lue 'mnɔ 'ka-a *-Lago'c
 'sragazamukligbi lbho'o 'inmu 'le 'in-i mu'o
 Damaasıgwıc 'mu. **XIII** 'An -yowli, 'in -ni 'le'a
 -jeyi, 'yrı nynı'a "duu 'mu, le'ε -vlavlı 'wlu'o
 'le yaku "yi, 'ε -vlavlı 'ku-o wɔn, ı 'ye 'yrı'a ni
 'mu-zi, 'le ε-ε wlan'a 'bho 'in -ke nyu -ke 'in-i
 na'a "kpi. **XIV** -Ka -a -die'a 'mu -a 'ga-a 'bhliwgbɔ
 ti "fia 'le 'in 'ye wlu -lue 'bu'wɔn. 'An "bhliwlu
 'mu ε 'la -ni'e 'inmu: 'Solv'o a! 'Solvu! Koo -in
 -nyna'a 'le -a kla'a -kaa 'inmu nyani 'mu'a? -Bho
 -in tıto 'an wlu "kpi, -a'a "bhuo -a cna'a "wi
 bhı 'mu. **XV** 'Le 'in 'ye tidede: -Inmɔ wlu'a, -a'a
 'nyñi -me'ε? 'Le o na: 'Inmɔ Zezii -a kla'a nyani
 'mu, 'cını 'mo'o. **XVI** -So 'mu, -in 'ke ti-nyna. 'In
 'yi-e -inmu -bodı, -in 'cını 'in -za'a 'bho 'le -in 'ke

'an lbhv nu. -In 'mo-o 'an "dükpayi, 'le, -ka -in 'ye'ye'a 'inmu ti, -in 'ke -kaa nyu -lrvv 'tmvv. 'Le li 'in-i 'ye'a -inmu "yi-to mu, -in 'ke 'ya "di -za -lreε. XVII *Zuifukomu-e, "sesinyu -ke "klumu 'in-i 'ye'a -inmu -lbho mu, -bho un -ka -inmu-v 'lbha, 'in-i 'ye-e -inmu zetie -mu. XVIII 'In-i lbho'o -inmu-e 'le -in 'ke 'wa "yri kati, "nyinynidu'a -kuyre -ke 'mu un -ni'a a, un 'ke i "yrili-gwe 'le un 'ke 'inmɔ Zezii'a -ziadı 'ma-a zo "yi'wɔɔn 'le un 'ke 'wa kpli "yizizia 'le un 'ke "nyinynidu'a tiyayi *Sataan'a "nyinynidu'a -belu 'zo 'wlu 'le -Lagɔ 'ke u -ko. -Bho un de 'inmu "gwli, -Lagɔ-c 'bhɔ-c 'wa "nyinynidu'a di, "lemoni un-v 'ye-e 'le -Lagɔ-c nyu'a "klumu 'bi.

'Pɔlv -za'a-a 'ɔ lbhv'a "di

XIX 'In 'wɔn'c i-bi wlu 'mnı 'bɔ ɔ, 'an -yowli Aglipaa, 'in se 'bhεε 'in 'ke wlu-u 'wlu'a yaku "yi -nyni. XX 'In -za'a-a *'Zuifu -ni'a Damaasi - ke Zelizaleemuu -Lagɔwlu -bodi 'mu, 'le 'in 'ye -yu -ni'a Zideebhlv kpa "kpi -ke 'bhlikpi -lrıı "kpiti'a nyu -Lagɔwlu kpa, 'le 'in-i 'tmvv nu'o: A yibo a'ba "nyinynidu "yi 'bho -Lagɔ-c "yigbeyi 'le a 'ke ɔ gbo "bhitı 'le ɔ 'ke amu -ko. 'Le, -ka a'ba kpli zizia'a "yi, a 'ke -kaa -tɔ. XXI 'Ya di 'in -ni'e 'le *-Lagɔ-c bvbɔbhlegbo 'le 'Zuifu 'ye 'inmu kwa 'mu tikpvn. Un 'din-e 'an 'lbhalbhaa ti 'le 'in 'ke 'me. XXII 'Bho 'mno -Lagɔ-c "bhuo-o "du'o 'inmu "yrili 'le ε 'ye -zian "kpi bhla 'le 'mna-a -ni'e -daa a'ba "klumu 'le 'in 'ke -Lagɔ-c di nyutoope -ke nyɔklıgbı -bodi 'mu-za. 'In - see di 'li tice -bho ε -se *Moyiizi -ke -Lagɔwlu'a 'mutizamu -lrvv'a wlu un -za'a 'mu -i -ke "yri'a

'b̥i-ı 'ye'a 'wl̥u mu, vñ 'ye'a na: [XXIII](#) *-Lago'c
 'Bhozayi -o 'puvn'a nyv-v 'ye-e 'kle 'ye -mu, 'le,
 -bho o 'mε, o 'ke glusomu'a nyamna "du 'le
 o 'ke ti-ni "k̥omuk̥omu, 'le, nyv'a "nyinynidi
 'mu'a 'puvpuan 'bho -Lago'c "yigbeyi, o 'ke -a'ba
 "bhlimu -ke 'bhl̥kp̥i -lru'a nyv "d̥izigi 'mn̥i -
 bodi 'mu-za.

'P̥olv 'la-a Aglipaa o 'ke "gwlide

[XXIV](#) -Gblee, -da 'P̥olv -ni'a 'o "kpidi lizizanamu
 a, 'bhl̥kp̥ayowli *Fetuusi 'lbhaa 'nɔ-o wlu wɔn
 'mu, o na: 'P̥olv, -in 'bhata'o! "B̥ogu -in 'cian'a
 tenyi, 'inne 'bhata ni'e -inmu!

[XXV](#) O na: 'In-ı 'ya-a 'an "bhuo ya 'bho -a'a
 "yigbeyi, 'in se 'bhata. Wlu 'in -ni'a 'muzanamu
 'bhle-e 'yuε 'li. [XXVI](#) 'In -flo'c-o "yi 'in 'ke d̥i -
 ni wɔnwa, -a'ba 'bhl̥kp̥ayowli Aglipaa'a -lokui
 bhl̥ i 'ni-ε. 'Le 'in de'e "gwli o yibo ni-o'o -
 lue -lue, -ekedimaa, i -see "zizekwla 'mu -zi -
 ni. [XXVII](#) -A'ba 'bhl̥kp̥ayowli Aglipaa, -Lago'wlu'a
 'mutizamu'a wlu vñ -za'a 'mu 'bho *-Lago'c
 'Bhozayi -o 'puvn'a nyv'a damu, -in 'de -ı "gwli'a?
 'In yibo'o-o -in de'e 'na-a "gwli!

[XXVIII](#) O na: In! -Wooo! 'P̥olv, ε -sie'e 'tɔ 'bho-
 o -toope -mnaaa'a "bhuo 'ke 'tɔ 'inmu *Zezii'a
 -nayi po! [XXIX](#) 'Le 'P̥olv na: 'In-ı bhade-e -Lago li,
 'le nya 'wla, ε -se -a'a "se'ε d̥i -ko, nyv 'wee -ni'a
 'inmu -lokuiponamu, -ka 'in 'du'a Zezii'a nɔ, a
 'ke -kaa -ni. 'In -see a 'ke -jiek̥omu "du nu"a!

[XXX](#) O 'le'ε -kaa a, 'bhl̥kp̥ayowli "we-e Belenisı
 -ke nyv 'wee -ni'a 'bho -zigle 'mu -so'c 'mu-ε
 vñ 'ye "sra 'mu mu. [XXXI](#) Un mu'a 'le 'wa "se-ε
 'kabha'o: -ɔɔ! "Nyinynile -ke d̥i vñ 'ka nyukpasu

-cnu -jie 'mu po, o 'ka 'mε, ε se -nι. [XXXII](#) 'Le Aglipaa na Fetuusi -bodu: Nyukpasu 'mnɔ, -bho o se 'kι, 'o -zigle 'ke -a'ba 'bhlvpayowlklagba -ye mo'o, nu a, -a "sii nɔ 'ko-o ti.

XXVII

*'Pɔlv -kpε'ε-ε 'le *Wlɔmv*

[I-II](#) I zi'a -kaa a, -nɔɔ -ke ti *Fetuusi 'ka 'Pɔlv nyv "kpi "du vñ 'ke o Italiibhlvkp'a -gwłoklagba *'Wlɔmv kpa a, o 'ye 'ε dι "yibhaga 'le vñ 'ke batoo 'li 'kpa. O 'gbaa'a-a 'Pɔlv -ke -jiemu -lrvñ, o 'ye v 'Wlomεε'ε "sroja'a -klagba -lue -jeyi "nyi. C 'nyni 'mo-o Zuliusi 'le o 'ke v "kpi -nι o -ke vñ 'ke mu. "Sroja'a 'plan -lue vñ-v 'la'a 'bhlvpayowlklagba'a "sroja, 'wa -klagba o "du'o. 'Inmɔ Luukı -ke Alisıtakı -o -sɔ'ɔ Masedvanibhlvkp'a "kpi'a -gwło Tesalonikı, -a-bv -ke vñ bhete'e-e gbo, -a 'ye batoo 'li 'kpa. Ε-bε batoo 'mne, -gwło -lue vñ-v 'la'a Adramiiti, 'bho-o vñ -nu -nι 'ne le, 'inne 'ye Aziibhlvkp'a "kpi'a -gwłetɔlv 'mu -mu mu.

[III](#) -A 'kpa'a -jeyi a, batoo -nι -nanamu, zo 'ye zi 'le -a 'ye Sidɔɔgwłɔ 'mu nyni. -A nyni'a a, Zuliusi "du'a -jiemu "yrili -nmɔ'ɔ-ɔ 'Pɔlv kwa 'mu ti. 'Ε dι o "nyi 'ɔ "yifłɔε, o 'ye 'bho'a *Zezii'a nyv 'yenamu mu 'le vñ 'ke o -zεgε "lrulinv. [IV](#) -A zi'a 'bho li a, -a'ba batoo'a -na -ka -zεgεka, ε -ke -puƿɔɔ dede'e-e "yi'a dι, -a 'ye 'le Siplvlikpe'a lemu -zi -nι. 'Le 'mnɔ -puƿɔɔ 'yɔɔ'ɔ-ɔ wɔn. [V](#) -A zi'a 'bho li a, -a -po'o-o Silisii -ke Panfiliibhlvkp'a -linasv gbo 'le -a 'ye 'le 'tonni'a -bhie 'mu -mu -nι, 'le, 'bhlvkp'a -lue vñ-v 'la'a Lisii, 'ε "kpi'a -gwłɔ

-lue ὑn-υ 'la'a Mila, -a 'ye 'bho nyni. **VI** -A nyni'a 'bho a, batoo -ke 'limυ -a -nι'a a, -a 'wlu'o 'le-ε, -a 'ye ti"si. -Abυ -ka 'bho-o nyni, batoo -lru -nyna'a-a 'bho ti. 'Le 'ya "klumυ batoo -lue -nι'e 'le. Ε -sc'c-c Alasadriigwlɔ 'mu 'le ε -nι'e Italiibhlukpa 'kpi munamu. Ε-bε batoo 'mne, "srojayı "du'a -jiemu "yrili, 'inne ɔ 'ye'o 'le -a -ke ɔ 'ye 'le 'ε 'limυ 'kpa.

VII -A 'kpa'a -jeyi a, -a 'nυ-o 'wι, batoo -na'o -wcc -pvcoc'c dι; -a 'ka -gwlo -lue ὑn-υ 'la'a Kunidι nyni, yekaayeka mo'o. -A nyni'a 'bho gwlo 'mne'ε "yribhlanamu, pvcoc'c 'wɔn -amu -bodi 'le -a 'ke -jolu "yige. 'Ε dι -a -mu -nι'e kumna gbo, 'le, likpe ὑn-υ 'la'a Kleeti, 'ε 'mna -ke "yi ὑn-υ 'la'a Salumuνι, -a 'ye 'bho -zi -nι. -A -zi -nι'a 'bho a, 'le -a 'ye 'le likpe'a Iemυ -zi -nι. 'Bho 'mnc, -pvcoc se wɔnkpuн tenyi. **VIII** -A -ke -pvcoc dede'e-e "yi kplokplο, 'le 'ε siasiaa 'mu -a -ple -nι'e 'ε 'kpvcop wɔnli ti 'le -a 'ye -gwlo -lue ὑn-υ 'la'a Lazee'a "trolı nyni. 'Bho 'mnc, 'bho-o ὑn-υ 'la'a Batoo'a Kpvnnazegε.

IX -A sia'a kplokplο -a -see -dazegε -nyni -nι. -Nc -ke ti -a -nyni -nι'a 'bho a, *'Zuifυ'a *su'a 'wι zi-o'o. -Pvcoc klu-o'o tenyi. -Bho batoo nu ε 'ke -na, ε -nyni'e-e "yrili. 'Ε dι, 'Pclυ "du'o nyυ "dι 'mu, ɔ na: **X** 'An bha "we-a, -jolu -a 'ye'a 'tɔ "kpi'kpa mu, 'in yibo'o-o ε -nyni'e-e "yrili, ε -se batoo -ke lt-i -nι'a 'nco 'ε 'limυ'a "se 'ke wɔn-nyni -ko. -Bho -a se -a'ba "bhi "yrili"du, ε-ε 'bhle-e -a'ba 'memεε "yi.

XI I -nι'a -kaa 'mu a, "srojayı -mnc, 'le batoo'a triyi -ke 'ε -yowli'a "se ɔ-c po'o -lokui. 'C dι se 'Pclυ "kpi -nι. **XII** -Gblee, 'bho batoo'a -kpvnnamu

'mno se "yrili-nmo, 'le, -cəu -ke ti -pvpcc-o klu'a a, 'ε -nçočtu 'ke v 'bho li-zi -ni. 'Ε dı nyu'a -dadudu-u -ni'a 'le 'ε 'limv na: -A zi -laa li! -Gblee, vñ 'bə-c ti vñ 'ke Klęet'l'a -gwłɔ -lręe vñ-v 'la'a Fenisi -kpvn -ni -cueyi! 'Bho'a batoo'a -kpvnnamu 'kpa-a gbugbu. -Bho -pvpcc 'wlv -ni 'le 'zəti -ke yayi, 'ε nyini 'bho. 'Bho 'mno, vñ 'bhęz'o vñ 'ke 'bho ti-de 'le ε-be -pvpcc 'mne'ε -cəu 'ke v lizi.

'Tənni "yigbeyi'a -bibie

XIII -A -see -bhla mu ke, -pvpcc-o bhleebhle 'kpa-a 'bho ε-ε klu-o'o. Ε 'wlv -ni'e-e 'le 'zəti 'le ε -ke batoo nınmə'c "yiti. Ε -ni'a -kaa klunamu a, nyv-v -ni'a 'le 'ε 'limv, ε-ε 'po -v 'kpa "yi. 'Ε dı vñ-v vñ'o: -A mu! 'Le vñ 'ye batoo -za vñ 'ye -jeyi 'kpa. Un -ni'a munamu a, 'le Klęetlkokogwlvli vñ nyinyl-ε'ε-ε ti 'le vñ-v ple'e 'ε wɔnli ti. XIV -Nɔč gbe zi'a a, vñ -ka 'le-e gbu, -bibie yi-o'o. 'Ε -bibietu, batoo'a trimv 'wee-e ple -ε'o. 'Ε 'nyini 'mo-o Elakilɔč. Trı-ı -ni'a 'bho likpe 'li, 'ya "lru ε -yi -ni'o. XV ε-be -bibie 'mne yi'a a, ε -ke -a'ba batoo zıza'a-a "yigbakwla 'mv. 'Ε trimv -ke ε "tutu'o 'le ε -see 'wɔn. 'Ε dı -a "bhit'i'e "yiti 'le ε 'ye -amu kpa "bikabika, ε 'ye ε 'le 'tənni'a -bhie 'mv kpa, XVI 'le -a 'ye 'le likpetoope -lue vñ-v 'la'a Klodaa'a lemu -zi. 'Bho 'mno'c -pvpcc se wɔnkpvn. -A -sia -ni'e 'bho-ε yrubhę!, 'le, -zabhomugɔlv-v -mɔ-ε'ε 'le -a'ba batoo'a lemu ti, -a 'ye ε jri, XVII -a 'ye ε 'mv"luo, -a 'ye ε 'le batoo 'mne "kpiti po, 'ε 'li'a lbhvñvnu 'ye ε 'bho tisisan ε -kaa wɔn-nyini. Un vñ'a -kaa a, 'le vñ 'ye "bhlukuikligbı 'mv"luo, vñ 'ye ı batoo'a 'zɔ -zi -ni, vñ 'ye ε san, ε -kaa wɔn-nyini -lręe. Un

sen 'ε ε, 'le Libiibhlukpa'a 'gwlvli'a -da se'a 'mυ-te, 'ε -sianyi 'lbha'a -amu, -bho -pυρcc -kpa -ni 'le -amu, batoo -kaa 'mυti'sin. 'Ε dι, -ka 'ε 'li'a lbhvnuμu 'ka -nyna 'le ε 'ke -wcc -na, 'ka-a υn nu'o 'le -pυρcc -o "tuu 'ne -bhla "lru. **XVIII** Un nu'a -kaa a, -bibie 'mne 'ku-o -bhla 'kpa "yi. 'Ka-a ε 'bhle'e -amu gbokogboko. Zo zι'a a, 'ε dι, lιtclι -ni'a 'le batoo 'li, 'ε 'li'a lbhvnuμu -zι 'i 'le, υn 'ye i "nukc po 'le ε 'ke kwa'fυn. **XIX** Zo -ye kɔ'c 'bho a, υn -kpυn -ni'e-e "nyanyi 'mυ, 'le, 'bho batoo "kpi'a lιtclι -i -na -ni 'ne ε, υn 'ye i 'bho -za, 'le υn 'ye i "nukc po -lrεε. **XX** -In 'ye li-ɔ, 'wιyɔ 'li -bibie'a wɔnkuε -see -deni 'mυ -sɔ, yaku "yi -ni'e-e -tukuu! -A -see 'yrυ -ke 'cvdri'a "yigba 'ye, 'le, -ka -a 'ka batoo -jolu gbo po, -a se -kaa yibo. -A -gbυ 'ne ya, 'kpi -wa'a-a -amu "yiti, 'le, -ka -a 'ka 'pυn'a 'kpi se -amu "yi -ni.

XXI Ε -ni'a -kaa 'mυ a, nyu-υ -ni'a 'le batoo 'mne 'li, 'wι 'gbaa'a-a -kwa υn -see li. 'Le 'Pɔlv 'ye 'mυ-ssο 'le o na: 'An bha "we-a, 'in -za 'ka 'mυ, 'inne 'ka-a! -Bho a po 'kι 'an wlu -lokui, -a -see 'kι Klestι 'wlb yi, 'le ngazedi -yεε -see -amu "kpi -bhla yi bhebhe. **XXII** -Ziadι mo'o. 'Ka-a ε -ni'e 'mυ'a dι a, 'in-i 'tmυυ'o amυ, 'traamυ 'tο o, a po 'le 'kpi, 'le a'ba "klumυ'a nyɔ -lue 'tιn -see 'mε yi. Batoo'a "se-ε 'ye wɔn-nyni mυ. **XXIII** A -glee, -ziān "matυ'a 'bhuo, -Lagɔ -kɔ'c 'inmu a, -ɔ -ke lbhv 'un-i nu'a a, o 'lbho-o o gbo'a -dalbhoyi -lue, o 'ye 'inmu linyni **XXIV** 'le o na: 'Pɔlv, -sianyi'a 'lbha -inmu -le! -Gblee, -in 'ke 'Wlomεε'ε 'bhlvkpayowlklagba gbo nyni mo'o 'le o 'ke -a'a -zidle tu. 'Inne 'mo-o -Lagɔ'c 'gwlvdi. 'C 'limυ -nmɔ'c -ɔ wɔn 'bho -a'a "kpi'a dι, nyu

'wee -ke -in -ni'a 'nco batoo 'li, le -see 'wa nyɔ -nu yi. 'Ka-a ɔ 'le'o. **XXV** 'Ka-a i -ni'e 'mu'a dı a, 'an bha "we-a, a po 'le 'kpi, 'mna 'de-e -Lago "gwli. -Ka ɔ 'le'ε 'tin, 'ka-a i- 'ye 'mu-ni mu. **XXVI** 'Bho batoo -mnεε'ε damu a, -a -ke ε-ε 'ye-e -mu -mu "yrilinmɔka. 'Bho likpe -lue'a 'kpukpu 'kpi ε-ε 'ye wɔn-nyni -ni mu 'le ε 'ke 'bho -sie. 'Ka-a 'Pɔlu 'le'o.

XXVII -In 'ye li-ɔ, -a -kaaa Klestı -sɔ ɔ, 'ε 'wı'a -bue 'yɔ nyiε'ε zɔ 'ka-a, 'le -bibie-e "tuu'o -amu -kaa 'le 'tɔnni'a -da un-u 'la'a Adriatikı. Dodogwia batoo 'li'a lbhvnvum na: -A-bu -naa, -a kɔɔ nyɔ -ni 'kpukpu gbo "kɔɔnamu. **XXVIII** Un 'le'ε -kaa a, "ni'a -ybhabhluku un "du'a kwakule "yi, un 'ye ε 'mu"luo, un 'ye ε "nukɔ po. Un -ze 'ε "nukɔ ɔ, un 'zre-ε svı'a -pasa'a -gwlv -lue. Un nyni'a 'bho nya ti -toope a, un 'po -ε "nukɔ -lrεε. Un -ze'ε 'le a, un zre'ε -lrεεke a, -bue 'yɔ -muu-u -sie'e 'bho. **XXIX** 'Bho 'ε "kpi a, -ka un -die'a 'mu, un 'bhle-e "niglutisıkpi'a -sıanyı ku 'muti 'le batoo -kıı i "yi-tbha 'le i -keε ε wɔn-nyni. 'E dı, kwakulıklıgbı un "sri'a "bhlukui, -i -nyna -ni'a batoo ti, un -mɔ'ɔ-ɔ 'ya nyiε 'le 'ε lemu ti, un 'ye i "nukɔ po 'le i 'ke -bısı 'mu nyma. 'Bho-o -a -de'e ti. -A -de'a 'bho ti a, un 'titre'ε-ε li 'fıa 'le 'wa -pɔlu na "dabodı zɔ zi -susueyi. **XXX** ε-be "matu 'mnε'ε "bhuo, batoo 'li'a lbhvnvum nu'a -kaa, un 'luo'o-o gɔlv-u -ni'a 'le 'ε 'limu 'mu, un 'ye ε "nukɔ po 'le un-u nu'o: Kwakunetı "sri'a "bhlukui, -a 'mu -i 'le 'ε 'mna "yi timɔnamu 'le -a 'ke i "nukɔ po, ε -kaa -gbaa 'mu -sɔ. -Zagbaa! Un 'ke ple'a dı un-u nu'o -kaa! **XXXI** Lı un nu'a, 'Pɔlu 'ye 'i li a, ɔ 'tmuu'o-o "sroja -ke 'wa -klagba: -Bho

nyu -nuu se cōcō batoo 'li ti-de, "lemlnū, nyō -see 'pvn yi. [XXXII](#) ḍ 'lū 'v -kaa "yi a, vñ cē'ε batoo'a gōlū "bhlukui 'mu-ε, ε -ke "ni 'ye zi.

[XXXIII](#) -Gblee, zō -see "yriti'wla ke, 'le 'Pōlū-v po'o nyu 'kpa "yi vñ 'ke li. ḍ na: 'wī -bue 'yō nyiε -a zi'e 'nōcō batoo 'li 'le a -see le li. [XXXIV](#) 'Traamu 'tō, 'in-i 'tmvñ'o amv-ε, a li! -Bho a li a, "lemlnū, a 'bhle'e 'kpi 'mu-ε 'le a 'ke -lrelrea 'bhεε 'le a -kaa 'mε. 'In-i 'mu-o 'bho le, lətoope gbe -see amv li"tru yi. [XXXV](#) ḍ po'a wlu 'mne ti a, o "luo'o-o "floc 'mu 'le o 'ye 'ε dī -Lago 'sεε po 'bho 'wa 'wee'a "yigbeyi, 'le o 'ye 'ε "die 'mu"luo 'le o- li'o. [XXXVI](#) ḍ -nī'a linamu a, 'wa 'wee'a 'kpi yi'e 'le-ε 'le vñ 'ye li -lreε. [XXXVII](#) -In 'ye li-ɔ, -a-bv -nī'a 'le batoo 'li, -a bhete gbo -a -nī'e-e nyunyu'a -gwli -bue -gwli tan nyunyu -bue nyunyu -mεεlo. [XXXVIII](#) Un gwε'ε lilia "yi a, lilia'a -bhεci 'wee -sie'a 'le batoo 'li, vñ "luo 'nī-i 'mu 'le vñ 'ye i "nukɔ po. -Bho ε -flo 'liti 'le ε 'ke kwa'fūn.

Batoo -nyni'e-e wɔn

[XXXIX](#) -Gblee, zō 'ka -amv ti-gba a, 'bho "ni "yigbeyi -a -nī'e -bhla. Batoo 'li'a lbhvñvñmu nu'a -kaa, vñ 'ye-e 'kpvñkpv -lue li. 'Bhlvñkpa'a -da -ye ma'a a, vñ se 'bho "yiyibo. 'Bho 'mno o, "ni 'kpa-a 'bho gbugbu 'le 'ε 'mna "yi -bísituyra-a -nī'a 'bho 'bhεε'ε 'mu-ε. 'Le vñ na: -A -mu -nī 'bho! -A po 'le 'kpi -a 'ke 'bho'a nyninynia ti'dīn. -Bho batoo -kpvn -nī 'bho, ε -nmɔ'ɔ-ɔ "yrili. [XL](#) Un 'le'ε -kaa a, kwakulı kpvn'a batoo ti 'le ε 'ye'a ti-nyna a, vñ 'cε-ε 'ya "bhlukui, i 'ye "nukɔ -sie. 'Bho "yriglaagla 'mu, tufɔtì 'sɔn-ɔ 'pε'ε 'le batoo'a lemu ti, -bho vñ -ke ε-ε tri, -i 'sreε'ε "lru

"yi, vñ-v bñti'e-e 'ya "bhlukui ti, vñ 'ye i "nukø "nymaa. Tu -nyna'a 'bho batoo'a 'mna "yi ti, 'mñkuyrie vñ "srii 'në ï, 'le vñ 'ye ï yayi kpa 'le -pvpco 'ke ï 'mñ-de 'le ï 'ke ï 'bho -bñsi'a da -kpa -ni. 'Ka-a vñ nu ï'o 'le ï 'ye 'bho 'mñø -bhoga -mu -ni. **XLI** Un -ke ï -ni 'bho -mu -nunamu, 'bho "ni'a -gwloo 'sçn'ç 'nynimv, -da se'a 'mñ-te ï, 'bho-o ï ze'o zenyi! 'E 'mna 'nyma-a -bñsi 'mñ kekeke! 'E -sç -gbaa 'mñ, 'le "ni'a "tarili-i po'o 'le 'e lemu, e-ï nyni 'në-ë wñ.

XLII Ë ze'a 'tç o, -jiemu -ni'a 'le batoo 'mñë 'li, -bho 'wa "klumv'a tolv yibo -lreka, vñ -kaa "nukø 'kpa 'le vñ -kaa ple'a dñ a, "sroja na: -A 'lbhv vñ 'ke 'më. **XLIII** Un 'le'ë -kaa a, 'wa -klagba -see ti'bç 'Pçlv 'ke 'më; 'e dñ o nu'o: A'ba nu -kaa -le! A-bv -ni'a 'nco batoo 'li, 'le a'ba "klumv, nyv-v yibo'a -lreka a, a 'kpa 'le "nukø -antanyi, a 'ke 'le -bñsi "kpi mu! **XLIV** 'Le, a'ba nyv -yv se'a 'e ka yibo a, a 'ke 'bho tufotì "kpi 'kpa. -Bho ï "du batoo'a ku 'mñ'a 'fotì, a 'kpa 'bho, 'le a 'ke -antanyinyv kli mu! 'Ka-a -a'ba 'wee nu'o. 'Le -a'ba "klumv'a nyç -lue 'tin -see 'më. -A 'pvn-o'o 'wee, -a 'ye nyni.

XXVIII

*Batoo -nyni'a wñ o, 'e 'limv'a nyv gvgwla'a-a
'bho likpe 'mñ*

I -A cë'ë "nukø'ç 'mëmëe'ë wñ 'mñ a, likpe -ke 'nyni -a se 'ka yibo, nyv -a -ye'ë 'bho, 'innyv "si'e 'e 'nyni, vñ-v 'le -ë Malitülikpe. **II** Nyv-v -ni'a 'bho kpvn'o -amv-ë -gli! "Ni -ni'e-e lbhanamu 'le -sin yi'a dñ a, negbaaklagba vñ cë'ë "yi. 'Bho 'e

"troli ὑn de'e -amu ti 'wee 'le -a 'ke 'wvta. **III** -Gblee, nε wan'a, ε 'wla'a 'zɔ o, 'le 'Pɔlv 'ye 'ε -nakanyi 'mu"luo o 'ke i nε 'mu po. 'Le -nakanyi 'mni'a 'mu, 'le-e yɔlv -nι'o. Ne'ε -susu tbhe'ε ε, ε -nι'a 'danamu, 'o -kuta o kpa'a 'bho, 'inne ε nmu'o, ε "srīi'e-e 'o -kuta wɔn 'le nyv 'wee 'ye ε li'ye. **IV** Sen-ε beze'a 'bho 'o -kuta wɔn, 'bho likpe 'mne 'li'a nyv 'mnu 'ye 'ε li a, ὑn na: Nyɔ -ccɔ, "kulbhayi o "du'o -ziaka. O ce'ε 'tonni wɔn 'mu, 'le ε -nι'a -kaa 'mu a, yaku -see ti'bɔ o 'ke 'pvn. **V** 'Pɔlv -mnɔc nu cccɔ'a -kaa, o 'lu-o sv "yi 'le sen 'ye 'le nε 'mu 'kpa. 'C -da ε nmu'a a, 'bho -see "vuvlo. **VI** Nyv-υ -nι'a 'bho, υbv na: O sv-υ 'ye-e "bu -mu. -Bho ε -se -mneε ε, -bho 'ε gu 'yaa nɔ 'le o 'ke ti'ga o 'ke 'me. Un -fuo 'nɔ wɔn kplokplο, ὑn -gbv nɔ ya, li se'a o "vuvlonamu -nι a, ὑn zizia'a-a wlu "yi, ὑn na, -ccɔ -mnɔc,a O Fa 28 6 'Le υ "bhlibhlv kpa "kpi kɔkui -dudu ὑn-υ bvbɔ o 'le, 'inm ὑn-υ 'la'a 'wa -Lagɔ.

VII -Gblee, 'bho 'mnc "troli, likpe 'mne'ε -kɔyi "kɔc'c'-c 'bho gbo, 'o 'nyv 'mo-o Publius. O bɔ 'mnc, 'innc kpvn'o -amu -gli; -a 'nv-o 'wi tan 'bho 'o 'jne "yi. **VIII** -C nv'a -kaa -amu -zegɛ "lruli, 'o -tita -nι'e-e -budu 'li, yakalı 'lbhɔ o'o, 'inne -ke 'limujie -na'o, 'le 'Pɔlv 'ye o 'yenamu mu, o 'ye 'o d1 *-Lagɔ wɔn gbo po, 'le o 'ye o *svi "lru tide 'le o 'ye o 'pvn. **IX** I -nι'a -kaa 'mu a, "gwizimu -nι'a 'bho likpe 'mne 'li 'yi -o -bodi 'le ὑn 'ye 'pvn -lreɛ. **X** Lbhv o nv'a 'bho'a d1 a, -ka ὑn -die'a 'mu, ὑn "du'o 'bho -amu 'le l1 'wee 'mu, 'le, -bho -a'ba mumuncɔ nyv 'wla, -bho -a -ka batoo 'li-i 'kpa, -kɔkɔl'i'a -dadudu -i -ke -a 'ka mu a, -i 'ka -amu -kpa 'le -a 'ke -a'ba -jolv bhlu a, ὑn "nyv 'i -amu

-nalo.

'Pɔlv 'nyni-e *'Wlɔmv

XI 'Cv̄i tan zi'a a, -a -so'c 'mu-ε, -a 'ye Alasadri-gwlo 'mu'a batoo 'li 'kpa. 'Bho 'ε "yigbeyi 'gbanynuu'a kɔkui vñ -ba'o, vñ "du'o 'bho, 'inñi vñ-v bvbɔ'o. Batoo 'mne, 'inñe -de'e 'bho likpe 'li ti 'le -puƿcc'c 'cu-ε 'ye zi. XII -A mu'a a, 'le -a 'ye -gwlo -lue vñ-v 'la'a Silakusı nyni. 'Bho-o -a nu'o 'w̄i tan. XIII -A 'wlu'a 'bho a, -a 'ple-e 'kpvkvu wɔnli ti 'le -a 'ye gwlo'c 'sonne vñ-v 'la'a Wlezio nyni. Zɔ zi'a a, -puƿcc 'wlu -ni'a 'zɔti 'kpa-a klunamu 'le -a'ba batoo -na'o, -a 'nu-o 'w̄i 'son 'tūn -jeyi 'le -a 'ye -gwlo -lue -lrεε vñ-v 'la'a Puzolv nyni. 'Bho-o "nukojolu "tii'o. XIV -A nyni'a 'bho gwlo 'mne 'mu a, 'bho-o -a -ye'ε Zezii'a nyu -lrv̄u. 'Innu -za'a -amu -jeyi -a 'ke 'bho 'w̄i -meeson nu, 'le -a 'ye -kaa nu 'le -a 'ye 'Wlomεε'ε -gwloklagba *'Wlɔmv'a -jeyi 'kpa. XV -A 'kpa'a -jeyi a, Zezii'a nyu-v -ni'a 'le, -ka -a -ni'a yinamu, vñ 'w̄in -i 'bɔ, 'le vñ 'ye 'mu-so, vñ 'ye -amu -jeyi yi. 'Wa 'plan -ye kɔ'c nya, -a -ke ε 'gbvv'o 'bho -gwlo -lue vñ-v 'la'a Apiusı'a 'Pεlv 'mu, 'le, 'wa 'plan -lrεε -ye kɔ'c 'bho, 'bho -gwlo -lrεε vñ-v 'la'a Zikamu'a Kpvnabidi Tan, -a -ke ε 'ye 'bho 'gbvv. 'Pɔlv 'ye 'v li, ε 'po -o 'kpa "yi 'le o 'ye -Lago 'sεε po.

XVI -Da -a nyni'a 'Wlɔmv a, vñ 'wɔn-o'o 'Pɔlv 'ke -budu -lue 'mu"luo o 'ke ε "pεle. O "luo 'nε 'mu a, 'le 'ε 'limv o -de'e ti 'le "srojayi -lue-e "du 'c "yrili.

'Pɔlv -za'a-a -Lagɔwlu 'mu 'le *'Wlɔmv

XVII -A nyni'a *'Wlɔmv a, -a 'nu-o 'w̄i tan, 'le, *'Zuifu'a -klıgbı-ı -ni'a 'bho, 'Pɔlv 'ye v 'bho "jıne

"yi 'la, 'le ṽn 'ye yi, ṽn 'ye "lru'gbvv 'le o na: 'Lotu'a "nnyuu-a, a -gblee, 'in -see -a'ba "bhlimu "nyinynile "lrulinu, 'le, -a'ba "na "we'a kpli-i sisi'a -amu kwa 'muti, 'in -see i 'mucce -lreε. E -ni'a -kaa 'mu a, 'le Zelizaleεemu ṽn -nyna -ni'e 'inmu ti 'le 'Wlomeε'ε nyu 'ye 'bho 'inmu -za.

XVIII Ubu 'mnv 'cre'ε 'inmu ti, dı ṽn 'ka 'inmu "yikpa 'le 'in 'ka 'me ε, ṽn -see ε 'ye. 'E dı ṽn 'bɔ 'ko'o ti ṽn 'ke 'inmu ti "sii. **XIX** I -ni'a -kaa 'mu a, 'Zuifu'a -kligbi -see ε 'wɔɔn. 'Inne "gbvgbla'a 'inmu 'le 'in na: -Bho i -ni -kaa 'mu, "lemnv, 'bho -a'ba 'bhlvpayowlklagba'a wɔnyi 'le 'Wlɔmu 'an -zigle 'ke -jra -ni o 'ke ε tu. 'Mna -see ti'bɔ 'in 'ke 'in -Bozuifu 'mnv dı "yikpa. **XX** A -gblee, le-ε 'bhle'a 'nnyi -ε -ke dı 'in 'la'a amu 'le 'in 'ka amu 'tmv, 'inne 'ka-a: A 'ye li-o, nyɔ *Izrayεεlkɔmu nu'a o-o 'ye-e -yi -mu 'le ṽn-υ fuo 'n wɔn, 'inno 'in de'e "gwli'a dı, 'in -ni'e gbloko wɔn.

XXI O po'a wlu 'mne ti a, ṽn na: -A'a "kpidi'a "bɔgv -lue 'tın -see Zideebhlvka "kpi 'wlu 'le -a 'ke ε 'ye 'le -a -Bozuifu-v 'wlu'a 'le a, 'wa -lue 'tın -see -amu -a'a "dı -ya 'le o 'ke -a'a "nyinynidı -za -lreε, 'le o 'ke -inmu "kla "bhalrεεke. **XXII** 'Ka-a i -ni'e 'mu'a dı a, -abu 'bɔ'c ti -a 'ke -inmu -lokuipo -ka -zεgεka. *Zezii'a -Lagɔlbhvre -in "sri'a "yi, da"o -da, -ka nyu-υ "du'a 'bho 'ε da, -a yibo ni-o'o. 'E dı, -ka -mnaaa'a "bhuo-o popo'a 'gwluti, -za -kaa 'mu -a 'ke i 'bυ'wɔn.

XXIII 'Bho 'ε "kpi ṽn -ke 'Pɔlu "du-o 'wı. 'Wı 'mne nnyi'a a, 'wa -dadudu 'yi-e 'bho 'c "jine "yi. -ε 'nyaa'a -druma a 'le ε 'ye'a "jiazo "kpi bhla a, o zıza'a-a -Lagɔwlu gbɔ 'le o -ke ṽn-υ za'a 'le 'ya

sua 'le c-c to nu'o -Lago'c nyu'a -koko'c "kpidi,
 'le c-c 'bc'c ti, *-Lago'c 'Bhozayi -c 'pvn'a nyu,
 *Izrayeelikomu nu'a c-c 'ye-e -yi -mu un-u fuo'a
 wɔn, -ka Zezii "du 'c o, un 'ke 'na yibo, 'le, un
 'ke o "gwlide'a dı, lı -Lago -zi -ni'a *Moyiizi -
 ke 'c wlu'a 'mutizamu -lrvu 'mu, -l 'cnl-e'c 'le
 'bcgə 'li, c-c ple 'i 'muti. [XXIV](#) C -tötchı, c -
 to 'nu a, pa'a 'wa tclu 'mu-e, 'le 'wa -lrvu -see
 ti'bɔ un 'ke i -ziadi 'mu 'yee. [XXV](#) -Gblee, un -
 ni'a -jeyi 'kpanamu a, un cice'e 'mu-e, 'wa wlu se
 'mu'bheε, 'le 'Pɔlv na: Wlu *-Lago'c Lisaazuzu -zi
 -ni'a -Lago'c wlu'a 'mutizayi *Ezayii 'mu, [XXVI](#) c -
 wa'a a'ba "na "we "yiti a, -ziadi mo'o. -Kaa o
 'le'e -kaa:

Mu -in 'ke nyu -nuu 'tmuu: -Lago na: A-a 'ye-
 e 'an wlu 'bu'wɔn -mu -kpiun, 'le a -see
 ε 'muti'wɔn yi. A-a 'ye-e 'inmu ya-gbu -
 mu -kpiun, 'le a -see 'inmu "yrili-gwe yi.
[XXVII](#) U-bu nyu 'mnv, 'wa -pɔlv "kpleku'o,
 'wa -lokui 'bhlu-o -jidɔ 'le i -kaa ti'wɔn. Un
 'po-o 'wa "yri kuku "kpi, 'le i -kaa ti'ye. Un
 nu -i'o 'le un -kaa kpli "yizizia. -Bho un
 zizia 'kı kpli "yi a, "lemoni 'inu-i 'pvn nu
 'ko-o'o 'bho 'an "yigbeyi.

'Ka-a -Lago 'le'o. [XXVIII](#) 'Bho 'ε "kpi a, 'Pɔlv 'ko-o
 'bho wlu -lreε: 'ε dı a yibo ni "yi, ε 'nyaa'a -daa
 'traamu, nyu-v -se'a-a 'Zuifu, 'innu -Lago "nyi'e
 "yifloε 'le un 'ke 'pun 'bho 'c "yigbeyi. 'Innu 'ye
 ε -lokui-po mu 'le un 'ke ε 'wɔn.

[[XXIX](#) C gwε'e "yi a, 'Zuifu -sc'mu-e un 'ke -
 jeyi 'kpa, depoε 'kpa-a 'le 'wa "klumu ti, un 'bhle
 ε wɔnyi 'le un 'ye mu.]

XXX A -gblee, 'Pɔlu 'zi-e 'le 'c "pεlebudu 'li -zvıñ
'sɔn, 'le, nyɔ"o nyɔ-c yi 'c -bodi, c-c kpuñ 'c -gli.
XXI -Bho vñ yi c -bodi a, c-c 'zv -u -Lago'c nyu'a
-kɔkɔɔ'c dı -bodi 'mu 'le c-c to nu'o -a'ba -Kɔyi
*Zezii *Kliisi'a "dızıgi. I-bı "dı 'mnı, c -fɔ'c-c
"yi 'le c-c cε'ε "yrili 'le c-c to nu'o.

-YBHEYBHETITELRE

**Nyabwa: -YBHEYBHETITELRE New Testament
Nouveau Testament de Nyabwa**

copyright © 1991 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nyaboa (Nyabwa)

Contributor: International Bible Society

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

7657d3f5-7539-5138-b61f-b1ee280646f9